

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Аляксандар Мілінкевіч

застаўся без аховы.

Старонка 3

Гаральд Пінтэр

Нобэль для абаронцы Мілошавіча.

старонка 18

MTV: no content

Цяжкі старт музычнага канала.

старонкі 7, 16

ПАЛІТЫКА

Рэйтынг Мілінкевіча: прагноз Алега Манаева

Дырэктар Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных дасьледаванняў (Вільня) прафэсар Алег Манаев адказаў на пытанні «НН»: «Дынаміка рэйтынгу залежыць ад здольнасці Мілінкевіча спадабацца беспартыйным».

Старонка 4.

КАМЭНТАРЫ

Зыняважаныя й пакрыўджаныя

Апазыцыя ў сучасных умовах абавязана фармуляваць задачы і за сябе, і за туго частку ўладнай «эліты», якая хоча, але ня можа пакуль фармуляваць свае інтарэсы. Піша Віталь Тарас. Старонка 15.

ТЭМА

Горадня падае SOS

У Горадні адбываецца пародыя на рэстаўрацыю. Яна пагражае цэльнасці Старога Гораду. Піша краязнавец Валер Руселік. Старонкі 12—13.

ЛІТАРАТУРА

Лунаньне над безданью

Некалі жанчынам не давяралі выкладання ва ўніверсітэтах. Чаму можа навучыць прафэсар у спадніцы? Соф'я Кавалеўская даказала: матэматыцы. Галіна Дубянецкая дэмантруе: філязофію. Піша Аляксандар Фядута. Старонка 9.

РЭПАРТАЖ

Залатая пятля Racei

Крэмль інвестуе неабмежаваныя рэсурсы ў раскол беларускай апазыцыі. Першым спакусіўся Францішак. Піша Барыс Тумар. Старонка 2.

Першы ўдар

Зачыстка Гарадзеншчыны пачалася. Арыштаваны ваўкавыскі прадпрымальнік—аўганец Мікалай Аўтуховіч. Старонка 3.

PHOTO BY MEDIANET

Сто гадоў з вамі

Многія чыгачы скардзяцца, што стала цяжка купіць «НН» у шапіках. Рэч у тым, што дзяржаўным распаўсюдніцкім арганізацыям забаронена павялічваць колькасць асобнікаў «НН» у продажы. Улады спрабуюць падперці кіем гару — стрымаць нацыянальнае станаўленне Беларусі. Што рабіць чыгачам? Ласкава прасіце кіясёрак замаўляць больш асобнікаў газеты. А таксама — падпісайцесь! Гэта можна зрабіць на любой пошце. Падпісны індэкс «НН» 63125. Падпіска на шапікі «Белсаўдрук» танынейшая: 3440 руб. на месец. «Наша Ніва» — гэта 24 старонкі праіздзвай інфармацыі і вострых камэнтароў штотыдзень.

Грып ляціць

Птушыны грып наступае з Азіі на Эўропу: Кітай, Турцыя, Румынія. Расей напалоханая — на Тульшчыне загінула 300 свойскіх птушак. Пераносіць хваробу пералётныя птушкі, ад якіх грып перадаецца свойскім. У Паўднёвой Азіі зарэгістраваныя выпадкі заражэння і смерці людзей. Пакуль вакцыны няма. Сымптомамі птушыны грып у людзей мала розныцца ад звычайнага, хіба тэмпэратурна вышыпшай і да лекаў імунітэт. Инкуба-

цыны пэрыяд — 2—10 дзён. Калі ў выпіку мутацыі штам зможа перадавацца ад чалавека да чалавека, здарыцца пандэмія. У сувязі з гэтым Польшча зачыніла «зялёныя калідоры» на мяжы з Беларуссіяй ды ўзмаціла контроль за ўвозам харчу, матывуючы гэта адсутнасцю мяжы між Беларуссіяй ды Расеяй.

Беларуское Міністэрства аховы здароўя на пачатку тыдня забараніла ўвоз падазровай прадукцыі з Racei, Турцыі, Румыніі. Будзем спадзявацца, віrus птушынага грыпу на трапіць да нас увесну з пералётнымі птушкамі.

Куды з'явіцца:

Рэспубліканскі цэнтар гігіёны і эпідэміялогіі — вул. Казінца, 50 тэл. 278-42-17

Менскай вобл. — вул. П. Броўкі, 9 тэл. 231-46-85

Менскага р-ну — н.п. Бараўляны тэл. 505-28-46

Менскі гарадзкі — вул. П. Броўкі, 13 тэл. 202-08-61

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

**«Беларусь сёгдня»
згадала Мілінкевіча 9 разоў**

«Беларусь сёгдня» адрэагавала на ніўскае назіранье пра замоўчанье імя Аляксандра Мілінкевіча дзяржайным СМІ. Не, піша «БС», няпрауда, мы згадвалі Мілінкевіча. Адзін раз. А ціпер называе ягонас прозывішча аж дзесяць разоў за артыкул. Ужо лепш. Але як? Ни слова аб праграмных пазыцыях палітыка. Пра ўсё прачытаеш у «БС», нават пра востраў Святой Алены, толькі не аб прапановах лідэра апазыцыі што да пошлінаў на ўвоз патрыманых аўтамабіляў. Іздзі Лукашэнкі на гэты конт мы пачуле дваццаць разоў. У любой іншай ёўрапейскай краіне побач прапанавалі б думкі іншых палітычных сілаў. Но нешта разумнейшае прыдумалася б, чым мытныя склады на Ждановічах. Дзяржаўныя СМІ існуюць на гроши ўсяго грамадзтва, але іншыя думкі там не пачуеш... Замест гэтага ім прыходзіцца апраўдаць неапраўданася і вытлумачваць абсурднае, выдаочы ўласную непрываемую пазыцыю за мастацтва камасутры.

Шкада, што ўлады перапускаюць магчымасць за магчымасцю стварыць нармальну плуралістичную дэмакратыю. «БС» любіць грунтуць на зоне наконт пагрозы незалежнасці Беларусі, якая сапраўды зноў стала кашмарнай рэальнасцю. Ды ніколі не патлумачыць «БС» сваім чытачам, чаму гэта пагроза вяртаецца. Нават гаротніца-Малдова за свой сувэрэнітэт больш не бацца. А мы стаем ўсё «перед будучынай нашай...». Усё ў краіне завязана на адным чалавеку, таму сядор ахвотных прыбраць Беларусь да рук увесе час знаходзіцца гатовыя зрабіць гэта любым коштам. А што: няма чалавека — няма краіны. Спакуса!

Адсутніцтво дэмакратыі — вось крыніца пагрозаў дзяржаўнасці Беларусі.

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ**Дождж**

Палёнае паветра не натхняе
Ні на падарожкы, ні на вершы,
Але ў надвор'і не націсьнеш на «rewind»,
Не націсьнеш «stop» ці «play».

Спацеўшы,

Будзеш рухацца паміж будынкаў,
Бы жаўнер паміж акопаў, але сέньня
Я іду свабодна, раблю здымкі —
Сέньня дождж, імжыць у Вашынгтоне.

У Беларусі дождж таксама, Франкфурт

плача

Кроплямі буйнымі, што нясуцца з хмараў,
Над Ірландыяй маланкі, у Польшчы не

інчай.

Дождж — гэта пазэя, і нават безъ

«піяраў».

Не ставала гэтага. Так не ставала!

Цяжка жыць, калі бэтонная пустельня

Пляе песьні мэханізмай і блішчыць

металам,

А паз — бы ў пекле — дранік на

патэльні.

Палёнае паветра не натхняе,
Але сέньня дождж, імжыць у

Вашынгтоне.

Беларусь, бы субмарына, у думках

усплывае.

Іду да аўтамата: «Мама! Як там дома?»

Вашынгтон—Чэйпел-Гіл, ЗША

Залатая пятля Racei

Крэмль інвестуе неабмежаваныя рэсурсы ў раскол беларускай апазыцыі. Першым спакусіўся Фралоў. З Масквы піша **Барыс Тумар**.

Пяцізоркавы гатэль «Залатое кольца» ў мінскую суботу прымай гасцей з усёй СНД. На II Эўразійскі форум зъехалася 150 палітыкаў, палітолягі і актыўістаў няўрадавых арганізацый з Беларусі, Украіны, Малдовы, Грузіі, іншых краін Садружнасці. Прыём быў выключны: калі суп, дык з ікрою, калі каньяк, дык ракоў.

Сядроў удзельнікаў форуму было напімат вядомых палітыкаў. Арменію прадстаўляў віц-сыпкер парламенту, Украіну — жменя кумістай і кіраўнік фракцыі Юлія Цімашэнкі ў Вярхоўнай Радзе. Але тыповым удзельнікам форуму быў такі сабе кандыдат у мэры гораду Чадыр-Лунга ад блёку «Адзінай Гагаўзія».

Арганізаторам форуму быў Фонд эфектыўнай палітыкі (ФЭП), які ўзначальвае Глеб Паўлоўскі — палітэхналягічная кантролістка з агіднай рэпутацыяй. Форум на быў прыватнай ініцыятывай маніпуляцыйнага think-tankу. Нават гатэль, дзе гасціваў форум, належыць Адміністрацыі прэзыдента.

Трэба адзначыць, што NGO

кітапалітка ФЭП засядала з дзяржавнымі структурамі Racei. Часам цікава зрумемець, дзе асноўнае месца працы тыпаў кітапалітка Мадэста Колерава — у Адміністрацыі прэзыдента.

У запрапаненых форум рэкламаваўся як «сустрэча палітыкаў, якія прадстаўляюць дэмакратычныя сілы». Тэма форуму была акрэслена цалкам цылізаваная як «Дэмакратыя і мультыкультуралізм у Эўразіі». Мяненасцьні беларускім удзельнікамі прыйшли ў розных варыянтах. Адным «у Эўразіі», другім — «на Эўраўсходзе». «Што за блытаніна?», — спыталася я за келіхам каньку Кірылу Танаеву, кіраўніка праграмы ФЭПу. «На ўсе адноўлякава ставіцца да гэтых тэрмінаў», — адказаў ён.

Маскоўская разуменне дэмакратыі красамоўна адбілася ў рэзалюцыі форума. Яна асуджае «парушэнні дэмакратіі і правоў чалавека ва Украіне і Грузіі». Ні слова пра Беларусь.

Анансаваныя даклады нікога з гаспадароў не цікавілі. Фралова, якія ня ўпісваюць ў адведзеныя пяць хвілін, натуральна пагналі з трэ

дэнта ці ўсё яшчэ ў тым ці іншым «фондзе», дзе ён пачынаў свою кар'еру.

Выбар беларускіх удзельнікаў быў вельмі красамоўны: Гайдукевіч і Фралоў. Тэхнічны кандыдат Лукашэнкі ў 2001 г. і зынішчальнік «Народнай волі» з аднаго боку. Генэрал, які на выбарах у палату прадстаўнікоў у Горадні заняў трэцяе месца з трох магчымых.

Узбар беларускіх удзельнікаў быў вельмі красамоўны: Гайдукевіч і Фралоў. Тэхнічны кандыдат Лукашэнкі ў 2001 г. і зынішчальнік «Народнай волі» з аднаго боку. Генэрал, які на выбарах у палату прадстаўнікоў у Горадні заняў трэцяе месца з трох магчымых.

Як у гэтым логаве аказаўся пасланец «Нашай Нівы»? Невыпадкова.

Масква зъбірае інфармацыю, выпу

чае самыя розныя колы. Шукае кан

тактаў, стварае кліенцкое кола.

Робіць гэта досыць груба, топорно.

«Мы вельмі хадзеялі біблійнай пазнаёміцца з нацыянальнай настроемі інтелектуаламі Беларусі. Да

вайце зъбярэмся тут у Маскве пад

канец месяца, — прапанаваў памо

чнік старшыні думскага камітэту па спраўах СНД. — У гэтым няма

сэнсу, пакуль вы не ўспрымаеце беларускіх дэмакратычных палітыкаў,

— ветгіва адмовіўся я. — Гэта ж не

сур'ёзныя людзі, — кінуў ён у бок

генэрала Фралова, які падымай чар

ку ў кампаніі свайго юнага маскоўск

агентства палітэхнолягія. — А вас мы так

цэнім. — Не, гэта немагчыма, пак

уль няма раўнапраўнага дыялогу,

— рапуча намякніў я. — Калі Вы

ні хочаце ў Маскве, давайце сустрэ

немся ў Празе», — зазірнуў мне ў

вочы адказны работнік. Маўляў, мы

зацані не пастаем.

Скіраваная на СНД дзеянасць

ФЭПу і аналігічных кантролісткоў інтэн

сифікуецца. Першы ёўразійскі фо

рум прайшоў 30 чэрвеня — 1 ліпеня. Трэці заплянаваны на сьнежань. ФЭП фармуе сталыя аналітычныя структуры. Асобны беларускі палітолягі ўжо працуе на яго. Дэлегацый зь Менску пяцінуца ў Фонд Паўлоўскага амаль штотыдзень. Палітыкі, эканамісты, палітолягі. Амбітным інтелектуалам Фонд выдае кнігі.

Racei і раней разглядала СНД сваёй непадзельнай зонай уплыву. Але калі раней яна контактувала толькі з уладай, якой бы тая ні была, ціпер яна выбудоўвае сувязі з грамадзянскай супольнасцю, як яна яе разумее. Украінская рэвалюцыя адвучыла Крэмль класыц ўсе свае неплатілкія яйкі ў адзін кош. Новая тактыка больш гнуткая, яна сульць больш поўны кантроль. У беларускім выпадку гэта таксама выглядае як падрыхтоўка да замены Лукашэнкі на «больш сучасна думаочага палітыка».

На што робіцца стаўка? Задзялана дзялве прэзідэнты. Крэмль нямае ўсе ўласныя ініцыятывы. На што робіцца стаўка? Задзялана дзялве прэзідэнты. Крэмль нямае ўсе ўласныя ініцыятывы.

Першое робіцца падсычнінем амбіцій асобных палітыкаў. Для другога ствараецца кліенцкая сетка, прычым асаўлівая ўвага надаецца тым маргінальным палітыкам і інтелектуалам, якія былі ў аблапотна залежныя ад маскоўскага рэсурсу.

І вось ужо ўсяядна «Народная Воля» друкуе артыкулы таго самага Фралова, калегі Гайдукевіча па маскоўскіх падыходах, у якіх навязваецца вобраз Мілінкевіча як русофоба.

Новая палітыка Масквы — выклік беларускаму незалежнаму грамадзтву і праверка яго на грамадзянскую суплемасць.

У аўторак 18 кастрычніка калі 13-й гадзіны на Нямізе, на мосце над вул. Багдановіча, зъявіўся транспарант з надпісам «Трэці тэрмін — трэці рэйх». Ён быў добра бачны з боку Траецкага перадмесця. Акцыю зладзілі сябры незарэгістраванага «Маладога Фронту».

Новая загадка

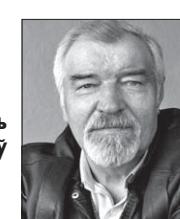
**Вераніка
Чаркасава**

звесткі судмэдэкспертніцы зь Менскай абласной клінічнай больніцы: прычына смерці В.Гроднікава — чэрніна-мазгавая траўма ў выніку ўдару тулем прадметам. У той самы дзень криміналную справу па факце смерці перадалі ў Менскую раённую праکу

ратуру, съледчаму Дзымітру Кірыльчуку.

Паводле словаў рэдактара «НВ» Іосіфа Сярэдзіча, з В.Гроднікамі яны бачыліся некалькі тыдніў таму: «Апошні год мы супрацоўнічалі эпізайдычна, і, пераважна на ініцыятывы газеты». У размове з карэспандэнтам «НВ» І.Сярэдзіч адзначыў, што В.Гроднікава ня быў звязаны з палітыкай. «Ён цудоўна валодаў беларускім словам, лёгкі пісаў. У асноўным на сацыяльныя тэмы».

Кожнае здароўнне з журналистам, пасля зынкнення

**Васіль
Гроднікай**

расыследаваныне не запягніца на пяціўны час, як гэта адбылося з справай В.Чаркасавай. Съледзтва зноў зъяўрнулася да сына: эксперыты праз год пасля пачатку расыследав

Першы ўдар

Уражвае хуткасць, зь якой найбуйнейшы ваўкавыскі бізнесовец апынуўся за кратамі. У адзін дзень была ўзбуджаная крымінальная справа, Мікалай Аўтуховіч быў прызнаны падазраваным, потым абвінавачаным і ўзяты пад варту. Такі съпех можа съведчыць, што яго справа выходзіць за межу канфлікту прадпрымальніка і контрольных органаў.

Арышт ваўкавыскага бізнесоўца

Мікалая Аўтуховіча стаўся для яго абсалютнай неспадзянкай. У пятніцу 14 кастрычніка прадпрымальнік запрасілі завітаць ва ўпраўленне фінансавых рассясьледаваньняў у Горадні, каб азнаёміцца з матэрыялам экспертызы па фірме «Ніка-транс». Цікава, што следы на тэрміновым прыездзе Аўтуховіча не настойваў. Відаць, гэта і падманула пільнасць Аўтуховіча — не падзраочы нічога кепскага, той вырашыў усё-такі прыехаць у Горадню. Будынак упраўлення ён пакінуў ужо ў кайданках.

Съледства лічыць, што Мікалай Аўтуховіч не даплаціў за два гады і два месяцы 679 мільёнаў рублёў падаткаў. Паводле другой часткі артыкулу 243 крымінальнага кодэкса, яму пагражае ад трох да сямі гадоў турмы з канфіскацыяй маёмы.

Адразу пасля арышту Аўтуховіч аб'явіў галадоўку. Андрэй Кухлюк, адвакат бізнесоўца, кажа, што яго кліент пачуваецца ня дужа добра: «Гэта ўжо трэцяя галадоўка ў гэтым годзе. Сам не харчуецца, п'е толькі ваду. На здароўі гэта сказваецца».

Уражвае хуткасць, зь якой Аўтуховіч ператварыўся з вольнага чалавека ў арыштанта. «У адзін дзень была і крымінальная справа ўзбуджаная, і Аўтуховіч прызнаны падазраваным, а потым і абвінавачным і ўзяты пад варту, — кажа Андрэй Кухлюк. — З кім я ні размаўляй, усе кажуць, што ў практицы такога прыгадаць ня могуць».

У справе Аўтуховіча чорт нагу зломіць. Заблытанныя законы спаряджаюць заблытанных схемы працы. А пасля падпісання Лукашэнкам указу «Аб удасканаленіні парадку вызвалення суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці ад эканамічнай адказнасці» тэрмін «еканамічнае злачынства» ўговуле губляе ўсялякі сэнс. Указ прыняты ў мэтах «перадухілення неабгрунтаванай эканамічнай неплацежадольнасці (банкруцтва) суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці, захавання і развіцця вытворчасця, найбольш значных

для краіны і яе рэгіёнаў».

Атрымліваецца, што прэзыдэнт будзе мець права вызваляць ад санкцыяў любога прадпрымальніка ці фірму нават тады, калі суд вырашиць інакш. Паводле гэтай лёгкі, Аўтуховіч, як найбуйнейшы прадпрымальнік Ваўкавыску, які дае працу дзясяткам людзей, таксама мае права на літасць. Вось толькі ці будзе ён прасіць аб той панская ласцы?

«Калі казаць пра тыя электаральныя групы, на якія мы сёньня можам паклусціся ці больш цесна зь імі працаўца, гэта прадпрымальнік і пратэстанцкія грамады», — заявіў Алеся Мілінкевіч у інтэрвю ўпльывовай украінскай газэце «Дзеркало тижня». Менск памятае забастоўкі і мітынгі мінулай зімы. Сапраўды, прадпрымальнікі выявіліся адной з самых актыўных пратэстных групаў апошняга часу. І яны зноў пачуваюць падымаць голаў. Гандляры рынкаў у Полацку і Наваполацку пачалі збор подпісаў пад зваротам да Лукашэнкі. Прадпрымальнікі патрабуюць адмены дадатковага бухгалтарскага ўліку, бо працу ў рынках па адзінам падатку, які сплючваюць авансам.

Разам з тым, гандляры з рынкаў — гэта мурашкі, кожны зь якіх абараўняе свой маленькі інтэрэс. І разам яны зьбіраюцца толькі тады, калі мурашніку пагражае чарговы пажар. Гэта грамада, якую, як гэта ўжо давяла ўлада, лёгка разыюшыць, але лёгка і ўлагодзіць. Яна мае шматлікіх лідэраў, і таму ня мае твару.

Аўтуховіч — іншая справа. Чалавек, які «зрабіў» сябе сам. Аўганец. Балітаваўся летасць у палату прадстаўнікоў і, паводле дадзеных інстытуту Гелапа, мусіў перамагчы. Дамагаеца праўды і для сябе, і для іншых. Ён галадаваў, і кіроўцы далучаліся да яго, дамагаючыся зняцца арышт з таксавак. Ніхто ня чую, каб Аўтуховіч прылічаў сябе да ворагаў рэжыму. Разам з тым, такія людзі — нашмат большы раздражнільнік для ўлады, чым многія штатныя апазыцыянеры.

«Я шчыра, усім сэрцам спачуваю

Мікалай Аўтуховіч у сваім кабінэце на 27 дзень галадоўкі ваўкавыскіх таксоўшчыкаў. Красавік 2005 году.

Аўтуховічу, — кажа палітоляг Андрэй Кусяльчук, былы кіраунік парлімэнцкай выбарчай кампаніі Алеся Мілінкевіча. — Арышт Аўтуховіча — перасыцярога іншым прадпрымальнікам, як буйным, так і малым: «сядзіце і не высуўвайтесься». Аднак Андрэй Кусяльчук ня лічыць, што за гэты спрэвай стаць чыстая палітыка: «Ён ніколі не займаўся адкрыта палітыкай, выключэннем можа зьяўліца толькі апошняя ягоная спроба балітавацца ў палату прадстаўнікоў, але ўжо тады ў яго існавалі проблемы зъ мясцовай уладай і падатковай інспэкцыяй. У Аўтуховіча, напрыклад, у кабінэце заўсёды вісіў герб і партрэт Аляксандра Лукашэнкі». Паводле меркавання Кусельчuka, справа Аўтуховіча — найперш канфлікт паміж бізнесам і кан-

трольнымі органамі.

Так ці інайчай, але сама лёгтка зманяня робіць Аўтуховіча «небяспечным», і палітычныя прыхильнікі бізнесоўца граноць другарадную ролю. Ці мог бы Аўтуховіч пры патрэбе накіраваць калёну таксовак з Ваўкавыску для пратэсту ў сталіцу? Адкрытае пытанье. Як, зрешты, і пытанье: якія прыгыбы ён мае для таго, каб гэтага не зрабіць?

Аўтуховіч не аморфная маса, а асона. У гэтым яго сіла і яго слабасць. Аўтуховіч мае твар, але яго надта лёгка схаваць за турэмнымі сцяномі. Арышт і верагодная ізаляцыя Аўтуховіча, на што, па вялікім рапунку, няма чым адказаць, акрамя спачуванья, — трапны ўдар па страцігічнага кандыдата.

Алеся Кудрыцкі

**Штаб
Мілінкевіча
пачаў працу**
Штодзённая праца штабу адзінага кандыдата пачалася 17 кастрычніка. Кіруе штабам Сяргей Калякін, яго намеснікамі сталі Вінцук Вячорка (ён адказны за дачыненіем з даверанымі асобамі), кандыдата й міжнародныя сувязі), Аляксандар Даравольскі (агітацыйна-рэкламна-інфармацыйна-аналітычнае забесьпячэнне) і Віктар Карніенка (ён адказвае за арганізацыйна-масавую працу й тэхнічнае забесьпячэнне). Сябра бюро ЦК ПКБ Валер Ухналёў узначаліў кіраўніцтва спраў прэтэндэнта. Ёсьць у штабе адказны за падбор валантэрэў, падрыхтоўку візітаў у рэгіёны, бяспеку.

Эканомія на ахове

Адзіны кандыдат дагэтуль не забясьпечаны нікай аховай і сам кіруе сваім «Пэжо». Чаму? А.Мілінкевіч пасцікае плячыма: «Няма грошей».

КДБ прынужваеца да адзінага

Як паведаміў www.hrodna.by, вёску Бершты, дзе знаходзіцца дом Алеся Мілінкевіча, наведалі два супрацоўнікі Шчучынскага КДБ. Сам Мілінкевіч у мінулую сераду пераехаў на жыхарства ў Менск.

ЗД

350 гадоў Кейданскай уніі

20 кастрычніка 1655 г. у Кейданах (Літва) была заключана дамова паміж Вялікім Княствам Літоўскім і Швэціяй аб ўдзельнай на роўных правах. Саюз з Польшчай разрывалася. Але па съмерці вялікага гетмана Януша Радзівіла і антишвэцкага падстолія ў Жамойці вясной 1656 г. Кейданская дамова была скасавана.

Напішы пісьмо Севярынцу

Павал Севярынец адбывае свой тэрмін высылкі на крайній Поўначы Беларусі. Каб вырываць з грамадзкага жыцця, яго закінулі ў глухі край. Там урадыюсе 30 км няма газетнага шапіка й царквы, ня кажучы пра Інтэрнэт.

Да запатрабаваньня
Паўлу Севярынцу, П.а. Малое Сітна, 211652,
Полацкі раён

Расея падвышае цену на газ

Расея ў найбліжэйшы час усталое сусьеветнія цэны на энерганосбіты для ўсіх краінаў, у тым ліку «сваіх хаўрусынікаў». Пра гэта заяўліў кіраунік расейскага МЗС Сяргей Лаўроў. «Газпром» мае падвысіць цену на дадатковыя 1,4 млрд кубамэтраў газу, якія Беларусь набывае ў наступным годзе, да сярэднеэўрапейскіх тарыфуў. А з 2007 году «Газпром» мае падвысіць цену на ўесь газ, які ідзе ў Беларусь.

БХК згортае цэнзу

Гомельская філія РГА «Беларускі Хэльсінскі камітэт» спыняе дзейнасць. Рашэнніе аб ліквідацыі ўсіх рэгіональных структур да прыняла Рада грамадзкага аўяднання з-за складанасці ўзорыдльчымі адресамі. Цяпер замест БХК у вобласці будзе дзейнічаць рэгіональны прадстаўнік, бо патрэба ў абароне правоў і свабодаў чалавека на Гомельшчыне толькі ўзрастает.

Купала на Кутузоўскім

Помнік Янку Купалу ў Маскве паставілі на пастамэнт на Кутузоўскім праспэкце. Як паведаміў «НН» у Міністэрстве культуры Беларусі, афіцыйнае адкрыццё помніка заплянавана на вясну. Прычыну затрымкі работнікі ведамства парапілі шукаць у сталіцы суседній дзяржавы: «У Маскве так вырашылі».

На зімоўку

У рэйтынг-лісце Міжнароднай фэдэрэцыі футбула (ФІФА),

распаўсюджаным 19 кастрычніка, зборная Беларусі паднялася на адну прыступку і займае 70-е месца. За чатыры тыдні зборная атрымала перамогу над Шатляндый і паразу ад Нарвегіі. Першае месца па-ранейшаму тримае Бразылія. Зборная Польшчы — 23-я, Расея — 30-я, Украіна — 39-я. Да канца году зборная Беларусі ня мае матчай, таму да студзеня можа толькі панізіцца ў табэлі.

AP, svaboda.org,
belingo.info

Рэйтынг Мілінкевіча:

прагноз Алега Манаева

Дырэктар Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных дасьледаваньняў (Вільня) прафэсар Алег Манаев адказаў на пытанні карэспандэнта «НН»: «Дынаміка рэйтынгу залежыць ад здольнасці Мілінкевіча спадабаца беспартыйным».

Пяць чыннікаў перамогі

«НН»: Якая можа быць дынаміка рэйтынгу адзінага кандыдата ад апазыцыі?

Алег Манаев: Дынаміка рэйтынгу кандыдата залежыць ад пяці фактараў. Першое — высілкі, якія прыкладае сам кандыдат. Другое — намаганы, якія робяць яго каманда й саюзнікі. Трэцяе — праца канкурэнтаў па апазыцыйным лягеры. Чатцвёртае — вонкавыя чыннікі — Усход і Захад. Пяты, нарашце, чыннік — контравыслік, якія прадпрымаюць улады. І любы чыннік можа вырашыць яго лёс.

Самае важнае — вядомасць і інфармаванасць беларускага электарата. Наўрад ці да сярэдзіны красавіка — афіцыйнага старту прэзыдэнцкай кампаніі — сутыцтва ў гэтым кірунку зменіцца. Пашырэнне станоўчага стаўлення залежыць ад магчымасці данесці інфармацыю да людзей, асабістых сустрэч. Але прыгадаем практику мінульых выбараў, калі ўлады рабілі розныя заходы, каб сарваць сустэречы апазыцыйных кандыдатаў з выбарцамі.

Спадабаца Pacei

«НН»: Наколькі важна ў выбарах стаўленыне Pacei й Захаду?

АМ: Захад і Эўропа ўжо вызначыліся з адзінім кандыдатам. А вось чыннік Pacei для Мілінкевіча будзе цяжкім. Мілінкевіч неаднаразова заяўляў у сваіх прамовах пра гатоўнасць улічваць геапалітычныя інтэрэсы Масквы. Але слова словамі, а ёсьць образ. Чатыры гады таму Домаш таксама шмат ездзіў у Маскву. Але ніводная з ягоных дамоўленасцяў не спрацавала, не была выканана Радзей. Домашу не паверылі.

«НН»: З таго часу нешта зьмінілася?

АМ: Я спадзяюся, што Мілінкевічу ўдасца дасягнуць посыпехаў на ўсходнім накірунку, бо сам Алесь — чалавек вельмі разумны, і сілы, зь ім звязаныя, таксама разумныя.

Выконваць абязданыні

«НН»: А што чакаць ад саюзнікаў і канкурэнтаў?

АМ: Важна, што сп. Мілінкевіч заручыўся падтрымкай асноўных супернікаў па дэмакратычным лягеры. Кансалідацыя ёсьць. Ці будзе надалей нарочівача гэты патэнцыял, залежыць ад дзвюх рачаў. Першая — яго асабістая здольнасць: палітычны й псыхалігічны. Гаварыць зь людзімі, выконваць свае абязданыні, дабівацца, каб тыя, хто даваў абязданыні яму, таксама іх выконвалі — Мілінкевіч можа гэта рабіць. Другі іноанс — ці здольны ён будзе пашырыць і зрабіць больш гнуткім свой палітычны імідж? Ягоны палітычны партрэт моцна афарбаваны ў нацыянальна-дэмакратычныя тоны. Важна, каб ён

будзе спрыяць павышэнню рэйтынгу нікога з іх.

«НН»: Наколькі ўдасца гэта зрабіць?

АМ: Усё залежыць таксама і ад дзеянняў партыйных і непартыйных структур, якія яго падтрымліваюць. Некаторыя («прагматыкі») лічачць, што перамагчы ў 2006 г. ях ўдасца, і таму трэба працаўваць на раскрытку сваёй ідэалёгіі, структур, людзей, то бок рабіць працу на будучыню. Маўляў, пасля 2006 г. жыцьцё ня скончыцца. Таму гэтыя сілы зусім не запікаўлены ў тым, каб іх кандыдат неяк пашыраў, паглыбліў образ. Наадварот, яны зацікаўленыя ў яго больш вузкім пазыцыянованымі сваіх каштоўнасцяў і мэтаў, каб аддзяліць сябе ад іншых. Другі варыянт — каманда. Тут пакуль усё нармальна. Каманда ёсьць, і яна гатова дзейнічаць. Але тут важна, каб ня толькі фігуры, але і структуры далучаліся да агульнага працэсу. Калі выбаршчык, які чакае перамен (а такіх 45%, што супастаўна з тымі адсоткамі, якія гатовы галасаваць за прэзыдэнта), убачыць перад сабой раздзяленне твараў, гэта на

казаць меркаванье, што за гэтыя падыгоды да прэзыдэнцкай кампаніі Мілінкевіч рэйтынг у любым выпадку павысіцца — і рэйтынг пазнавальнасці, і рэйтинг стаўлення, то бок гатоўнасці за яго галасаваць.

«НН»: Павысіцца да якога ўзроўню?

АМ: Да 16 красавіка, моманту абавязчынна прэзыдэнцкай кампаніі, ён будзе 17—18%, магчыма 20%, максымум 25%. Но рэйтынг любога кандыдата ад дэмакратычнай апазыцыі — гэта ня болей за 25%. Наступную вышыню — выйсці на ўзровень паміж 25% і 45% — можна ўзяць толькі тады, калі ўдасца асабіста яму і яго паплечнікам пазыцыяноваць гэтага кандыдата не як кандыдата ад дэмакратычнай апазыцыі, а больш шырока, як альтэрнатыву.

Шанец «іншага»

«НН»: Калі і пры якіх умовах ён можа дасягнуць 10%, 20%, зраўнавацца з рэйтынгам Лукашэнкі?

АМ: Згодна з апытаннем апошняга нашага дасьледаваньня: «Як вы думаецце, А.Лукашэнка настолькі добра спраўляўся з абавязкамі прэзыдэнта, каб ізноў быць выбраным на гэту пасаду, ці вы лічыце, што прыйшла пара дацаў шанец каму-небудзь іншаму выконваць гэтыя абавязкі?», зафіксаваныя наступныя лічбы: ізноў выбраць — 44,3%, даць шанец іншому — 44,8%. Лічбы прыкладна аднолькавыя. Вось і зьяўляеца нейкая «стол» для кандыдата — 45%. Амаль палова электрарату ў прынцыпе хацела б імагла б даць шанец новаму чалавеку.

На пытанні «Калі Лукашэнка будзе зноў вылучаць свою кандыдатуру на выбараў і яго супернікам будзе прадстаўнік дэмапазыцыі, за каго вы аддасцёгі голас?» прагаласутоць за Лукашэнку 47,5% (што супадае з яго рэйтынгам), за прадстаўніка дэмакратычнай апазыцыі — 25,5%. І пакуль гэта лічба (25,5%) на 20% меншай, чым праста «даць шанец новому». Но 44,8% — гэта наагул пра каманду зьвестаўства — і з атачэнням са мага прэзыдэнта.

На аснове ўсяго гэтага магу вы-

заключыць, што за гэтыя падыгоды да прэзыдэнцкай кампаніі Мілінкевіч рэйтынг у любым выпадку павысіцца — і рэйтинг пазнавальнасці, і рэйтинг стаўлення, то бок гатоўнасці за яго галасаваць.

«НН»: Павысіцца да якога ўзроўню?

АМ: Да 16 красавіка, моманту абавязчынна прэзыдэнцкай кампаніі, ён будзе 17—18%, магчыма 20%, максымум 25%. Но рэйтынг любога кандыдата ад дэмакратычнай апазыцыі — гэта ня болей за 25%. Наступную вышыню — выйсці на ўзровень паміж 25% і 45% — можна ўзяць толькі тады, калі ўдасца асабіста яму і яго паплечнікам пазыцыяноваць гэтага кандыдата ад дэмакратычнай апазыцыі, а больш шырока, як альтэрнатыву.

Глядзець праз акуляры электрарату

«НН»: Што дзеля гэтага трэба?

АМ: Яго людзі, што прыйдуть у кватэры да простых людзей, павінны пазыцыяноваць сябе куды шырэй, чым як прадстаўнікі ад дэмакратычнай апазыцыі. Чалавек, які прыйшоў у кватэру, не павінен пазыцыяноваць сябе як сабра партыі, недзяржаўнай арганізацыі, а казаць: «Я — настаўнік», «Я — бізнесмен», «Я — студэнт», «Я — пэнсіянэр»...

«НН»: Ці ўдасца яму знайсці таіх людзей і рэкортуваць іх у свае шырокія групы?

АМ: Я не выключаю такі магчымасці, але ў цяперашні момент яе ня бачу. З разъвіццём прэзыдэнцкай кампаніі шанцы на павелічэнне рэйтынгу ўзрастаюць. І з 16 красавіка да 16 ліпеня рэйтынг можа быць ужо паміж 25% і 45%. Я сказаў «можа», бо аналітыкі невысока ацэньваюць узровень паліттэхналогічныя пазыцыі дэмакратычных сіл Беларусі. Ці ўдасца Мілінкевічу ў яго камандзе гэты рэурс павялічыць? Ня ведаю. Але бяз гэтага решыць ту ў задачу, пра якую мы з вамі гаворым, вельмі складана.

Гутарыў Зыміцер Дрыгайлі

Мілінкевіч ня сядзе на белага каня

15 кастрычніка зьбіраўся Сойм Партыі БНФ. Партыйцы заслушалі Аляксандра Мілінкевіча, папярэдзлі Алесь Міхалевіча ды склікалі на 17—18 сінегня чарговы зъезд ПБНФ. Піша Яўген Васілевскі.

Удзел у прафегу Сойму браў лідэр Аб'яднаных дэмакратычных сіл БНФ Алег Мілінкевіч. У сваім выступе ён нагадаў, што на Кангрэсе перамог ня ён асабіста, «а нацыянальная ідэя — стрыжань напае працы. Але мы перамаглі на дзеля таго, каб сесіі на белага каня й ад'ехаць ад іншых, а каб умацаваць коньніцу». А.Мілінкевіч акрэсліў спосаб арганізацыі сваіх штабоў. На першым этапе, калі галоўнага праца — распаўсюд інфармацыі, за аснову трэба браць куставыя прынцыпі, ад пачатку 2006 г. — будаваць штабы ў адпаведнасці з адміністрацыйным падзелам. Адзіны канды-

дат не зьбіраеца гастраляваць па заграніццах, хоць запрашэнні ў безыліч. На Сойме адзінчалі й вялікую цікавасць да пэрсаны адзінага: падчас яго он-лайн-інтэрвю на «Свабодзе» прыйшло 226 пытанняў (дагэтуль рэкорд быў 70).

Вінцук Вячорка паабяцаў, што Партыя БНФ стане лікаматывам супольнае працы: «Халявы на будзе, працаўца прыйдзеца нам, менавіта мы наясём адказнасць за захаваныя кааліцый й перамогу адзінага кандыдата на выбараў. Усе, хто добра праявіў сябе падчас падрыхтоўкі Кангрэсу дэмсаўдай, актыўна ўключыцца ў працу штабу кампаніі Аляксандра Мілінкевіча».

Было падпісаны і пагадненне аб супрацоўніцтве з моладзевай ініцыятывай «Правы альянс» ды заслушаны спрэваздадчы кіраўнікоў партыйных камісій. Было таксама вырашана стварыць аргкамітэт новай унутрыпартыйнай арганізацыі «Моладзь БНФ». Цікава, што два гады таму, пасля сыходу з партыі Паўла Севярынца, у партыі вяліся размовы пра тое, што

больш моладзевая арганізацыя ў складзе БНФ ствараецца ня будзе.

Сінегнянскі зъезд Партыі БНФ будзе нешматлюдны — 155 дэлегатаў. Колькасць сяброў Сойму, якую прапаноўваеца зацьвердзіць зъездам, будзе ня больш за 47 чалавек (у апошняя гады колькасць сяброў скарачаецца). Колькасць намеснікаў таксама прапануеца зменіцца — да трох. У якасці «чацьвёртага лішніяга» разглядаеца Алесь Міхалевіч, якога іншыя партыйныя кіраўнікі на Сойме

вінаўцілі ў кулоарнай работе ў Беларусі і за яе межамі, скіраванай на падзел партыі. Сам Алесь Міхалевіч адзягаваў на крытыку: «Я супраць падзелаў, але не хаваю, што на наступным зъезідзе партыі, які пройдзе праз два гады, буду балятавацца на пасаду старшыні. Я лічу пазытыўным скарачэнне адной з пасадаў намесніка старшыні, згодны, што намеснікаў павінна быць менш. Але ў нас дэмакратичная партыя, і толькі зъезд вырашыць, хто будзе намеснікам, а хто — не».

Кёрлінг па-Еханураўску

Украінскаму прэм'еру паказалі беларускую індустрію.

Еханураў прыпазыняўся. І толькі тады, калі на фасадзе адміністрацыі МТЗ пачаў круціца трактар на падстадоўцы, стала ясна: немалы картэж украінскага прэм'єра ў суправаджэнні матацыклістаў узяў кірунак у бок волат айчыннага трактара будаванья.

Невысокі і негаманік, Еханураў імкліва прыняў прывітаньні ад дзяўчатаў у строях, ушчыкнуў бохан ды накіраваўся ў цех у атачэнні чародкі беларускіх ды украінскіх чыноўнікаў. З рабо-

чымі, апранутымі ў навюткія жоўта-зялёнай камбінэзоне, Еханураў не размаўляў. Ён крочыў па цеху, часта ўсьміхаўся, але ўсё больш маўчаў і паглядаў прымруженымі вачымі на генэральную дырэктора МТЗ Аляксандра Пухавога, які, энэргічна жэстыкулюючы, спрабаваў перакрычаць і грукат.

Агляд прадукцыі працягнуўся ў дворыку, дзе шэрагам стаялі чырвоныя трактары. Калі б украінскі прэм'ер падышоў бліжэй, дык змог бы ўбачыць на многіх з іх пакрышкі з надпісам «Made in Ukraine». Але Еханураў выяўляў да тэхнікі даволі стрыманую пікавасць. Калі перад ім ветліва

адчыніў дзверцы супэрновы трактар «Беларус-2522», украінскі прэм'ер нават не крануўся зь месца: «Не, у нас іншы таварыш будзе лазіць». Пазней, падчас візыту на МАЗ, Еханураў не пажадаў сесіі і з стырно грузавіка, хоць такая магчымасць асобным пунктам была прадугледжаная праграме візыту. Хутчэй за ўсё, ён не пажадаў рабіцца героем бясплатнай рэкламы па прыкладу губэрнатара Маскоўскай вобласці Барыса Громава, чыё фота за стырном МАЗа абышло дзяржаўных газет. Еханураў толькі распісаўся ў кнізе для гасцей МТЗ. Танай пляст- масавай асадкай аранжавага ко-

леру. І схаваў яе ў кішэні пад сэрцам.

Украінскі ўрад мае адмысловую праграму, мэта якой — дапамагчы фэрмэрам разылічвацца за тэхніку. Натуральная, дырэкторы беларускіх прадпрыемстваў запікаўлены ў тым, каб менавіта напаша тэхніка пайшла на украінскую палеткі. Але ці быў гандаль трактарамі ды пячатамі галоўным прадметам перамоваў? Паміж Беларусью і Украінай хапае праблема. Прэм'ер Сідорскі нагадаў Еханураву, што беларускі бок чаек, калі Украіна верне нам 134 млн даляраў. «У нас няма міждзяржаўных запасычанасці — ёсць карпаратыўныя даўгі», —

парыраваў украінскі прэм'ер. Разам з тым, зьявілася інфармацыя, што Украіна, магчыма, будзе аддаць пазлы пастаўкамі украінскіх тавараў ды электраэнэргіі. Калі гэта не адбудзеца, Беларусь пагражае не ратыфікаць дамову пра мяжу з Украінай, што пастаўць крыж на яе ўваходзе ў Эўропу.

Сваю працу ў Беларусі Еханураў падаўнаў з кёрлінгам — відам спорту, дзе па лёдзе катаюць гранітныя камяніскі, націраючы пе-рад гэтым шлях адмысловымі шчотачкамі. Такім праціранынем, кака Еханураў, і даводзіцца займацца яму з Сідорскім. Еханураў перадаў Аляксандру Лукашэнку запрашэнне ад Віктара Юшчанкі завітаць ва Украіну. Візит мае адбыцца не пазней за 20 красавіка. Калі лёд будзе дастатковая гладкім.

Алесь Кудрыцкі

Адной нагой у СГА

Дзень пры дні адновяцца перамовы аб уваходзе Беларусі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю. Піша Зьміцер Дрыгайла.

Жаданыні і рэальнасць

Міністэрства замежных спраў не стамляеца паведамляць, што перамовы пра ўступленне Беларусі ў СГА «выйшли на фінішную прамую». Яшчэ ўлетку супрацоўнік МЗС Антон Кудасаў аптымістично заяўві: мы ня толькі адной нагой, але ўжо й галавой у Сусветнай гандлёвой арганізацыі. Чарговы раўнд перамовы пройдзе ў найбліжэйшыя дні. Цалкам працэс далучэння Беларусі мяркуецца завяршыць да студзеня 2007 г. Аднак ня ўсё так бясхмарна — звычайна працэс прыняцця здаймае пяць-сем гадоў. А Беларусь пакуль не завяршила перамову з ніводнай краінай, толькі мяркуе падпісаць дамовы з Кітаем, Індый, Кубай, Малдовай ды Кыргыстанам.

Сусветная гандлёвая арганізацыя заснавана 1 студзеня 1995 г. Налічвае 148 краін-членіў. СГА гарантует сябрам узаемнае забесьпечэнне рэжыму найбольшага спрыяньня ў гандлі. На першым этапе далучэння да СГА рабочымі группамі разглядаецца гандлёва-палітычны рэжым краіны ды эканамічныя мэханізмы. На другім этапе адбываюцца кансультацыі й перамовы з усімі краінамі — сябрамі рабочай групы наконт камэрцыйных саступак з абодвух бакоў. У гэты час краіна атрымлівае ўсе права, якімі валодаюць сябры СГА, што азначае канец яе дыскримінацыі на замежных рынках.

Выгоды СГА

Праз тое, што Беларусь не зьяўляеца чальцом СГА, яна губляе каля 100 млн даляраў штогод. Галоўны перавагі сяброўства — скасаванье бар'ераў для доступу беларускага экспарту на сусветныя рынкі тавару і паслуг, а таксама доступ да мэханізмаў СГА ў вырапэнны гандлёвых спрочак, што пазбаўляе ад дыскримінацыі ў гандлі.

Пракаповіч — супраць

У адпаведнасці з нормамі СГА, Нацбанк мае дазволіць замежным банкам адчыніць філіі ў Беларусі. Кіраўніцтва галоўнай фінансавай установы краіны не жадае пра гэта й слухаць. «Мы ня можам адчыніць дзейнічыць такога банку, калі ў Беларусі дзейнічае толькі ягоны філіял. А калі дзейнічае даччыны банк, мы можам поўнасцю адсачыць яго працу», — кажа старшыня прайлення Нацбанку Пятро Пракаповіч. Банкаўская систэма Беларусі «бедная» ў парыўнанні з заходнімі краінамі й Расей. Ёсць ризыка, што ў выніку лібералізацыі банкаўскай прасторы беларускія банкі ператворацца ў філіялы замежных.

Палёгка для мэталюргаў, бяды для тэкстылю

Ад уступлення ў СГА можа пацярпець сельская гаспадарка: дзяржаве давядзенца спрасыці імпарт замежных прадуктаў і зменіць падтрымку прадпрыемстваў АПК. Зь іншага боку, ураду давядзенца актыўізіваць высілкі па разыўцы інфраструктуры аграрных рынкаў ды зрабіць крок да разыўцы рynkавых мэханізмаў гаспадарання ў аграрна-прамысловым комплексе. Беларусь ужо гатовая паступова скараціць дзяржаўную падтрымку вёскі на 20% на працягу шасці гадоў (з 504 млн даляраў да 403 млн).

«А давайце гуляць па нашых правілах!» Галоўная перавага сяброўства ў СГА — скасаванье бар'ераў для доступу беларускага экспарту на сусветныя рынкі. Аднак пускай на ўнутраныя рынкі замежныя кампаніі на роўных правах з айчыннымі страшнавата.

Уступленне ў СГА нанісе ўдар па ма- шынабудаванню — імпарт у Беларусь вялікі, а прадпрыемствы краіны — тэхналагічна адсталыя. Незайдзросныя перспектывы і ў лёгкай прымеславасці — давядзенца канкуруваць з танным польска-кітайскім імпартам.

Бяспрэчна выиграюць ад уступлення ў СГА паліўная прымеславасць і чорная мэталургія. Будуць адмененыя антыдэмпінгавыя санкцыі ў дачыненні да экспартаванай з Беларусі мэталапрадукцыі, што значна пашырыць рынкі збуту.

А што там Расея?

У сінхронізаванія перамовы па далучэнні да СГА Расея. Аптымісты мяркуюць, што ўступленне Беларусі ў Расею ў арганізацію дысциплінай гандлёвымі дачыненіні. Ня трэба баяцца, кажуць эксперыты, што Беларусь страціць расейскі рынак. Стаякі мытных пошлін на тавары, якія складаюць аснову экспарту ў Расею, супастаўныя з ўзроўнем ставак, якія Москва працаванала на перамовах з СГА.

Галоўная праблема ўтым, што ў Расеі ў дзяржаўным бюджэце канцэнтруеца 26% ВУП, у Беларусі — больш за 50%. Значыцца — чакай гандлёвых войнаў, антыдэмпінгавых і кампэнсацыйных заходаў накшталт нядзяўнай «пукровай вайны». Магчымае выйсце — уядзенне памежнага й мытнага кантролю паміж дзяръюма краінамі. А як жа тады «саюзная дзяржава»?

Без «залатой акцыі»

Каб трапіць у СГА, ураду Беларусі неабходна перагледзець больш за 100 законаў, дэкрэтаў і загадаў. Гэта тычыцца пастаноў, якія ўвялі жорсткія мытныя працэдуры, «залацуюю акцыю», нетарыфныя амбіжаванні па імпартце, забарону на адкрыццё прымых філіялаў замежных банкаў, высокія ўвозныя пошліны на імпортныя тавары — усе, што аддаляіць беларускую эканоміку ад рынкавай мадэлі, набліжаючы да камандна-адміністрацыйнай. Праект указу прэзыдэнта аб дапасаванні тых дэкрэтаў і загадаў да нормаў СГА ужо гатовы. Засталося пастаўці подпіс.

Зацукроўваемся

Сёлета айчынныя прадпрыемствы выпусціць 370 тысяч тон цукру, што на 5,6% больш, чым у мінулым годзе, а да 2010 г. мяркуеца нарашыць аўтама 450 тысяч тон. Пакрысе нарошчаваем запасы для цукровай вайны з Расеяй. **Бізнес-цэнтры растуць** 25 кастрычніка беларускія кіпсыкі прадпрыемства

«Гіперком-Дэвэлапмент»

адкрые на Нямізе бізнес-цэнтар «Няміга-сіці». Сыходам за ім будзе адкрыты бізнес-цэнтар «Аляксандраў пасаж» на пр. Скарыны. А ў мікрараёне Ўручча, побач з бізнес-цэнтрам «ХХІ ст.», зьявіцца яшчэ адзін. Будынак плошчай 43 тыс. м² будзе мець гнучкую канструкцыю і дзве цыліндрычныя вежы. Начынне традыцыйнае:

офісы, падземная паркоўка, аўтамайка, супэрмаркет, кавярні, крамы, більярд і цырульня.

Бэнзін падаражэ ў капейку

З 12 кастрычніка ў Беларусі нязначна ўзрасці цэны на нафтапрадукты. Прычына — павышэнне сусветных цэн на нафту. Літар бэнзіну А-76 на АЗС «Белнафтахім» цяпер каштуе 1150 руб. (было

1140 руб.), А-92 — 1450 руб. (1430 руб.), А-95 — 1650 руб. (1630 руб.), дызэльнае паліва — 1150 руб. (1140 руб.).

Топ — 100 калгасаў

Вучоныя інстытуты аграрнай эканомікі НАН агучылі рэйтынг 100 найлепшых сельгасарганізацый Беларусі па выніках 2004 г. Асноўным крытэрам была прыбылковасць. На

першым месцы птушкафабрыка «Дружба» (Баранавічына).

На другім — сельгаспрадпрыемства «Брылёва» (Гомельскі раён), на трэцім — УП «Саўгас-камбінат «Зара» (Мазыршчына). У «агулальным заліку» перамагла Меншчына (32 гаспадаркі з 100) і заходнія вобласці, на апошнім месцы — Віцебшчына (5).

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 20 кастрычніка:

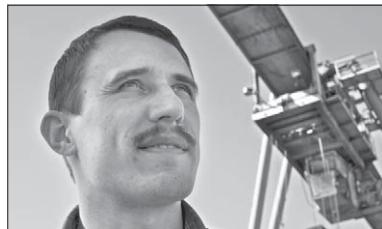
1 амэрыканскі даляр —
2 151 рубель
1 ёура — 2 560,66 рубля
1 ангельскі фунт — 3 760,49
1 швайцарскі франк — 1649,92
1 латвійскі лат — 3 679,44
1 літоўскі літ — 741,89
1 польскі злоты — 658,93
1 расейскі рубель — 75,02
1 украінская гривна — 428,79

Паводле Нацбанку

ЗД

ЛІСТЫ З ЛЕСУ

Праца штабляўшчыка

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Галоўная кантора маласіцэнскага лесапункту — белая з чырвоным дахам, ды яшчэ арнамэнт паўз уесь падмурак. Натхнёны ансамблем нацыянальных колераў, я рушу наўпраст да бухгалтаркі (яна ж — тутэйшы аддзел кадраў) па сваё працоўнае месца.

— Кім работалі да гэтага? — не падымаючы галавы запытае бухгалтарка.

— Інжынер-геоляг, мэнеджар па продажах, мастак, журналіст, займаўся грамадзкай адукацыяй, ідэалёгіяй... — рапартую бадзёра, назіраючы, як асадка ў руцэ бухгалтаркі замірае па-над графой «прафэсія», а сама яна глядзіць ужо на мяне.

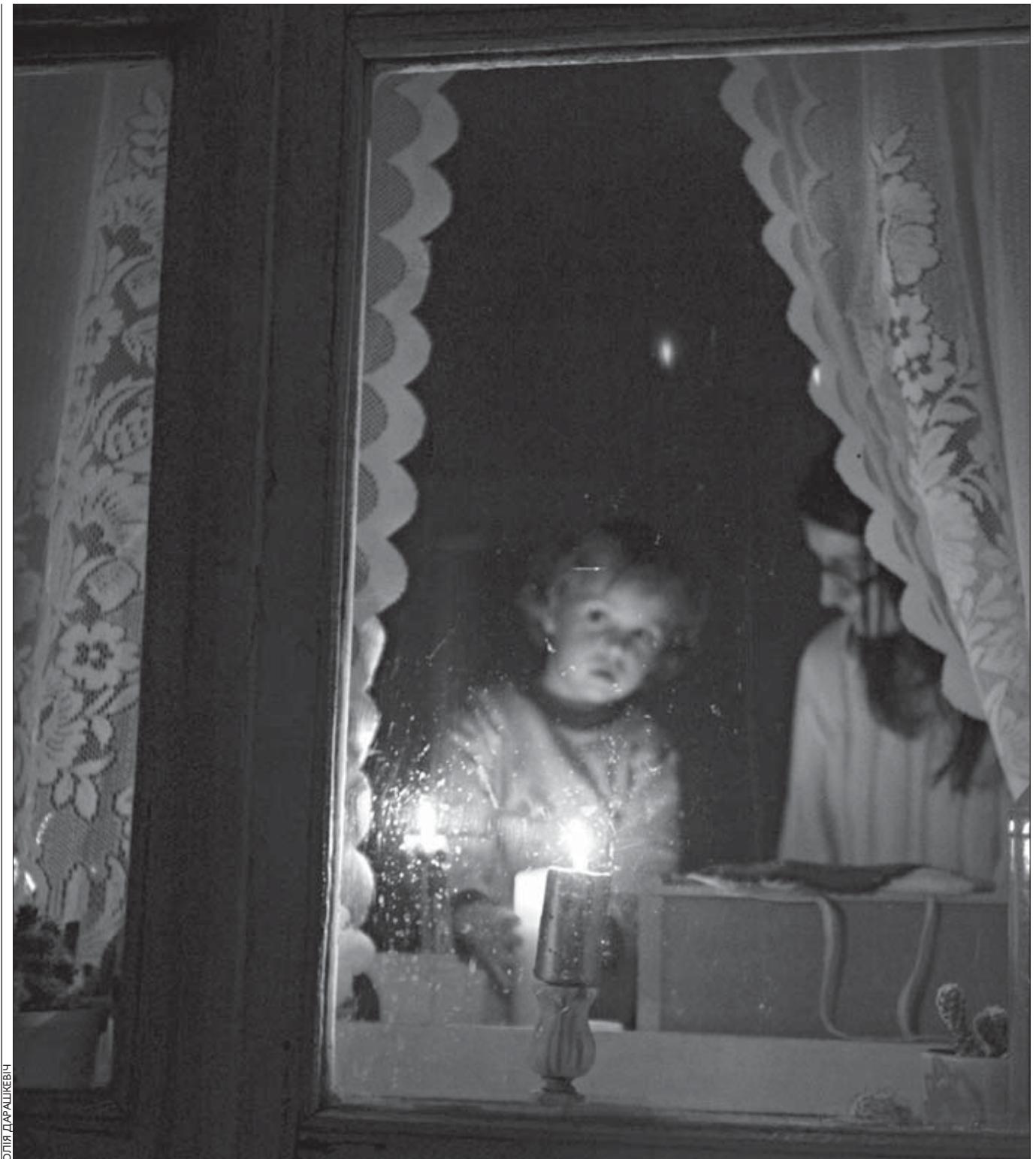
— Ага, — трохі няпэўна, але, як мне падаецца, задаволена канстатуе «аддзел кадраў». Я ўжо гадаю, што яе зацікавіла найбольш: можа, у гэты самы момант вырашаеща мой лёс на бліжэйшыя два гады... — Будзеце працаўцаць у нас штабляўшчыкам.

Бясконцае нагрувашчаныне штабляўшчыка хвой, елкі, бярозы, асіны ўздоўж чыгункі, вал дрэва, у маштабе якога чалавек — мурашка. Вось гэты чалавек і ёсьць штабляўшчык. Яго працоўнае месца — на эстакадзе. Так называецца даўжэны, мэтраў пад 100, памост, звараны з рэек ды насланы дошкамі, на якім ствалы звалываюцца з лесавозаў, расыплюваючыца, пускаючы па транспартэрнай стужцы, сартуючы па гатунках, звалываючы ў кішэні і адкуль кранамі грузяща ў вагоны Беларускай чыгункі. Кранаўшчыкі, стропальшчыкі, раскрыжоўшчыкі, мэханікі, электрыкі ў Алешчы працуюць зь якой-ніякой тэхнікай, а штабляўшчыкі — цяглавая сіла.

Менавіта яны ўручную, з дапамогай жалезных крукоў, адкочваючы па эстакадзе расыпіланыя бярвёны даўжынёй два-пяць мэтраў на стужку. Часам трэба скакаць церазь бервяно, якое коціца згары, — як такі балет удаецца п'янім? Далей — паўз усю эстакаду — штабляўшчыкі рукамі або рычагамі (вялікі драўляны дрын) скідаючы у асобныя аддзелы (кішэні) розныя сарты дрэва: дровы (дзвіхмэровыя галіны), піловачнік (3—4-мэтровыя хвой і елкі на дошкі ці шпалы), фанеру (бярозу для вытворчасці фанэры), балансы (дарагую драўніну на экспарт), тэхнічную сыворотну (на цэллюлозу й прадукт дрэваапрацоўкі)... Штабляўшчыкі закідаючы у трактарныя прычэпы й самазвалы адпілаваныя камлі, якія тут называюць «паджывотнікамі», і нестандартныя абрэзкі, перакладаючы разваленыя пры транспартаванні кранамі штаблі, абкорваючы сікеры ды скрабкамі вагонных стойкі для экспарту лесу, прыбираючы плавінне ў веце. Рукавіцы, што выдаюцца раз на месец, дзярнуцца тут за тыдзень. Пераламаныя пальцы, руки, ногі, траўмы хрыбта й сціны — штатныя здарэнні (трэба сказаць, амаль заўсёды па п'яні). Праца цяжкая. Напэўна, гэтым кіраваліся байцы нябачнага фронту, накіроўваючы мяне ў Алешчу, — каб больш высільваўся ды менш думаў. Насамрэч, алешчанская эстакада — чудоўная пляцоўка для будавання ўласнага цела — «храму душы». У Менску ў спартзалах плацяць гроши за тое, што складае штодзённую працу тут. Міжволні думаеш: якраз-такі накачваннем мускулаў (у арганізацыйным пляне) мусіць займацца цяпер кволыя апазыцыйных структур уперад кампаніяй-2006. Разносіць улёткі.

Абыходзіць кватэры ад дзівярэй да дзівярэй. Трэніравацца. Рыхтавацца на тысячи й тысячи прыхільнікаў, якіх не хапіла ў 2001-м ды летас... Партыйным функцыянэрам і заўсёднікам офісаў NGO пары рабіцца палітычнымі штабляўшчыкамі. І працаўцаць, працаўцаць, працаўцаць. Штодня. Да зынаготі. Толькі так у 2006-м мы здолеем перамагчы.

Малое Сітна

Дзень беларускай салідарнасці ў знак памяці аб ахвярах палітычных рэпрэсій прайшоў 16 кастрычніка. Але сьвечкі ў вокнах запалілі няшмат людзей. Акцыі нацыянальной салідарнасці вымагаюць скансалідаванасці нацыі.

СЪЦІСЛА

На Скрабутана ціснуць

Студэнта III курсу беларускай філяліёті Гарадзенскага юніверсітэту Іягена Скрабутана 12 кастрычніка выклікалі на размову да прэратаркі Тацины Бадзюковай. Пры размове прысутнічалі дзякан факультetu Віталь Царлюкевіч і чалавек у цывільнім. Студэнт звінавацілі, што нумар ягонага тэлефона пазначаны на маладафронтавіцкіх улётках, распуштоджаных па ўніверсітэце, ды пагражалі выключэннем.

Выніалі прафсаюз

Гаспадарчы суд Менску 10 кастрычніка задаволіў пазову ЖКРЭА Партызанскага раёну і пазбавіў **Свабодны прафсаюз Беларускі памяшканія**. Фармальная прычына — «пратэрмін» (з выплаты арэнды).

Папярэджаныі за палякаў

11 кастрычніка Менская гарадзкая прокуратура вынесла папярэджаныі прадстаўніку цыганскіх мешчанін **Міколу Калініну** й актыўству праваслаўнай молодзі **Андрэю Петравым** за дзеянісць ад імя незарэгістраваных арганізацій. Падставай стаў ліст у абарону Саюзу палякаў і Анжалікі Борыс на імя А.Лукашэнкі. Падлісанту ліст выклікаючы у прокуратуру. Папярэджаныі атрымалі выканаўчыя сакратар міжканфесійна-нацыянальной незарэгістраванай ініцыятывы «Эгода» **Аляксандар Зялко**.

Лябедзьку апраўдалі

Суд Берасцейскага раёну 11 кастрычніка прызнаў лідара АГП **Анатоля Лябедзьку** невінаватым у адміністрацыйнай парушэнні: яму закідалі арганізацію несанкцыяванага сходу ў Дамачаве ў ліпені, куды палітык не даехаў, бо яго затрымалі міліцыянты.

Гарадзенскія справы

Калегія Гарадзенскага абласнога суду 12 кастрычніка пакінула бязь зменаў часовае амежаванне права на выезд за мяжу **Андрэю Пачобуту**. Журналісту прысудзілі ўліпен штраф за ўздел у несанкцыяным пікеце ў памеры 5,1 млн руб. Хоць Пачобуту засталося выплаціць менш за 500 тыс., судовая калегія вырашила скасаваць забарону толькі пасля поўнай выплаты штрафу.

Кіраўнік гарадзенскай суполкі БАЖ **Паўла Мажэйкі** 12 кастрычніка выклікалі ў Шчучынскі РУУС для допольнай інвестыціі съведкі, але не паведамілі — у якой справе. Мажэйка ехаць адмовіўся.

Прафсаюзы актыўіст і журналист **Ivan Roman** 12 кастрычніка атрымаў адказ з Шчучынскай раённай пракуратуре, куды скардзіўся на ўмовы ўтрымання ў тэмтых ізлічытэй: яго моцна пакусілі скочкі. У адказ гаворыцца, што мэдэкспертны праз два тыдні не прызнала Романа пакусаным, хоць у яго была адпаведная даведка з скурвэндиспансэру.

Затрыманні ў Віцебску

13 кастрычніка ў судзе Чыгуначнага раёну разглядалася справа **Барыса Хамайды**: яго звінавацілі ў тым, што ён гандлюе газетамі і часопісамі ў неналежным месцы, але съведкаў не знайшли.

13 кастрычніка затрымалі актыўістку **КХП-БНФ Уладзімера Плешчанку** і **Аляксандра Салаўяна**. Міліцыяны цікаўліся датычнасцю апазыцыянера да выхуаў 22 верасня.

Сасіму адмовілі

Міліцыя Цэнтральнага раёну Менску 12 кастрычніка адмовіла актыўісту «Зубра» **Mikity Sasimiu** ў завядзенай крымінальнай справе ў дачыненні да амонаў-

цаў, якія зьбілі яго 16 верасня.

Затрыманні «эўбробоўцаў»

У Менску 12 кастрычніка падчас распуштоджання ўлётак да Дня салідарнасці затрымалі актыўісту незарэгістраванай арганізацыі «Зубр». **Максімам Вянярскага** і **Яўгенам Альелькавам**. На юнакоў склалі пратаколы за парушэнне арт. 143 КаП (антысанітарыя).

Да Скрабца не пускаюць

Свякі былога дэпутата **Сяргея Скрабца** 13 кастрычніка паведамілі, што два месяцы ня могуць сустракацца з палітвяземлем. Працэс над ім мусіць распачацца ў лістападзе ў Віцебскім судзе.

Дырэктар школы супраць РАНА

Суд Гарадоцкага раёну 14 кастрычніка не задаволіў пазову эксп-дирэктара Віцебскай базавай школы Леаніда Гаравога. Актыўіст БСДП (Грамада) падаў суд на раёны аддзел адукацыі, патрабуячы аднаўлення на працы.

Ярашука просяць патлумачыць

Пракуратура 14 кастрычніка ўзяла міліцыянера ў кіраўніка Беларускага кангрэсу дэмакратычных прафсаюзаў **Аляксандра Ярашука** пра яго заявы на контакт выступу Аляксандра Лукашэнкі на вераснёўскім зэльзіде Фэдэрэцыі прафсаюзаў. Ярашук не выключае, што ў дачыненні да яго завядуць крымінальную справу.

БХК зноў судзіцца

Намеснік старшыні Вышэйшага гаспадарчага суду **Яўген Сымонов** 14 кастрычніка апрацтаваў рашэнне калегі ВГС, паводле якога былі знятвыя прэзідэнтскія падатковыя службы да ГА «Бела-

рускі Хэльсынскі камітэт». З БХК спрабуюць спагнаны калі 200 тыс. даляраў падатку і штрафаў (у эквіваленце) звінічнай дапамогі па праграме TACIS.

Суд у Баранавічах

У Баранавічах 14 кастрычніка суд адміністрацыйнай камісіі гарывіканкаму, якія пакарала актыўісту падрымальніцкага руху **Мікалаю Чарнавусу**, на адну базавую велічыню за распуштоджаны ўлётак АГП. У судзе высьветлілася, што міліцыянты датавалі пратакол 18 жніўня, а распуштоджаны ўлётак адбываўся 20 жніўня.

Леванеўская пераводзячы ў Менску

17 кастрычніка ад сваякоў **Валер'я Леванеўскага** стала вядома, што палітвяземльца пераводзяць у Менск, у рэспубліканскую турмную бальніцу.

Лісты Севярынца пэрлюструюць

Палітвяземельца **Павал Севярынец** заявіў, што некаторыя ягонія лісты не даходзяць да адрасаў, а іншыя прыходзяць падзертымі. Севярынец падаў заяву на імя начальніка Полацкага раённага вузла паштовай сувязі Генадзя Парамонава з патрабаваннем высьветліць прычыну пэрлюстracы.

«Трэці шлях» вярнуўся

Сайт інтэрнэт-супольнасці «Трэці шлях» (www.3dway.org) 17 кастрычніка аднавіў сваю дэйнасць. Аднак працэс па крымінальнай справе аўтараў «Мультклубу» працягваецца. Іх абвінавачаюць у зынівале гонару А.Лукашэнкі праз размешчаныя на саіце сатырычныя мультфільмы.

MTV: No content

Прэзентацыя тэлепраекту MTV у Беларусі прыйшла без вялікай помпы. У суботу 15 кастрычніка на вялікім экране на сталічным Кастрычніцкім пляцы канал упершыню выйшаў у этэр. Насуперак абяцанням, што вяшчаныне будзе весціся па-беларуску, чулася балбатня расейскамоўнага віджа ды дэмантраваліся расейскамоўныя застаўкі.

Вяшчаныне пачалося кліпам «Аляксандры і Канстанціна», затым прагучалі «Стокс», «Нео» і «Синіца». Удзельнікі апошніх дэльвінгах адмысловы прыехалі на плошчу ды здымаліся на фоне экрану, на якім транслюваліся іх кліпы. Паводле слоў намесніка галоўнага рэдактара

беларускага MTV Валіка Грышка, канал будзе падтрымліваць музыку, якія съмела эксперыментуюць і робяць цікавую музыку. На пытаньне наконт ратацыі выкананія з т.зв. «чорнага сыпісу» Грышко не адказаў.

Прычынай таго, што на канале пакуль адсутнічае беларуская мова, намеснік рэдактара называў тое, што маўленыне віджэй (Ночэ і Каці) пакідае жадаць лепшага. У тэлеэтэрі канал мусіць зьявіцца ў лістападзе, але на пачатку працы канала адсотак уласнага вяшчаныня будзе мізерным: 30-секундная праграма «No content» (аналог «No comments» на «Euronews»), прысьвечаная клубнай культуры Менску.

Прэзентацыя MTV на вялікім экране Кастрычніцкай плошчы не сабрала аншлагу

Паступова плянунецца ўстаўляць у сетку вяшчаныня «MTV у Рэсеi» блёкі навін і агляды сусветных музичных падзеяў. Будуць і беларускія кліпы. Апроч таго, кіраўніцтва каналу яшчэ некалькі месяцаў таму абвісьціла пра папярэднюю дамоўленасць з «MTV у Рэсеi» на экспарт беларускіх кліпаў у расейскую сетку вяшчаныня. Найлепшы, паводле вынікаў галасавання, беларускі кліп кожнага месяца ўбачаць больш як 70-мільённая аўдыторыя.

Сяргей Будкін

Заяц варыць каву

Прэзентацыя літаратурна-мастацкага зборніка «О, радзіма, мой съветач пудоўны...» адбылася ў Аршанскім музеі У.Караткевіча і была прымеркавана да 75-годзьдзя з дня нараджэння клясыка. Зборнік багат аздоблены малонкамі з краявідамі Караткевічавых мясцін (аўтар — мастак-графік з Вялейкі Ўладзімер Лукша). Упрыгажэннем імпрэзы стаў выступ дэячага экалягічнага тэатру «Празлеска» СП №20. Вучні 4-й клясы пад кіраўніцтвам настаўніцы Снняжаны Белагорцавай зі вялікім імпэтам паказалі спектакль «Заяц варыць каву» (пра піва малодшым школьнікам яшчэ рана ведаць. — **Я.Ж.**) паводле верша і казак Караткевіча. Што вельмі прыемна, вучні расейскамоўнай школы (у Воршы няма цяпер ніводнай беларускамоўнай клясы) пудоўна грали на мове арыгіналу. Здаецца, хоць гэтым славуты зямляк быў бы ўсыцепаны.

Псыхдыспансэр да «Дажынак»

У Воршы справілі ўлазіны

супрацьсухотны ды псыханэўраліягічны дыспансэр, якія з аднапавярховых драўляных хацін даваенай пабудовы пераехалі ў трохпавярховы будынак. Сярод месцычай хворых на сухоты шмат: іх рэгулярна «пастаўляюць» ільнокамбінат ды дэльве вялізныя аршанскія турмы. У адной з турмаў месцыцца рэспубліканская супрацьсухотная больніца, куды звязаць хворых з усіх папраўчых калёній. Ня менш пацентоў і ў псыхдыспансёры. Выступаючы з прамовай на цырымоніі адкрыцця, старшыня Віцебскага аблівянкаму Ўладзімер Андрэйчанка зазначыў, што, магчыма, у 2008 г. у Воршы пройдуть рэспубліканскія «Дажынкі» (бурныя працяглыя аплядымэнты). Сапраўды, і Дзень беларускага пісьменства, і Усебеларускі экалягічны форум, што ладзіліся ў Воршы, канчатковая горад да ладу не давялі. Усе спадзяваны на съвята ўраджаю. Вось толькі ці будзе яно падобнае на папярэднія, залежыць ад вынікаў галасавання ў 2006 г. Але пра гэта на мітынгу маўчалі.

Яўген Жарнасек, Ворша

Горад ювэліраў

На пляцы Волі ў Полацку шчыруюць археолагі. Кіруе раскопкамі выкладчык універсітету Дзяніс Дук.

Штодня праца прыносіць знаходкі, і сп. Дук мяркуе, што на гэтым месцы ў XVII ст. месцілася ювэлірная майстэрня, бо ціпер трапляецца шмат аскепкаў тыглі і розных вырабаў з бронзы і сплаваў. Знайшли нават зроблене з косткі ласінага рога пісала (**на фота**). Падобная знаходка ў Полацку раней не траплялася. Пры канцы 1980-х у горадзе раскапалі вялікую майстэрню залатарада сяр. XII — пач. XIII ст. Гісторык Сяргей Тарасаў выказваў тады вэрсію, што гэта, магчыма, быў «офіс» самога Лазара Богшы.

Лявонпаль і ваколіцы

14 кастрычніка ў Полацкай дзіцячай мастацкай школе адкрылася экспазіцыя па выніках пленэру маладых мастакоў «У пошуках Атлянтыды: Лявонпаль». Мастацкая акцыя адбылася ў жніўні з ініцыятывы полацкай пасткі Леры Сом, а натхніцелем пленэру стаў паст Сяргей Панізін — вялікі патрыёт Дрысеншчыны і Мёршчыны. Мастакі малявалі краявіды Лявонпала (Мёрскі раён), мясцовых жыхароў.

Пра Сахарава згадалі на радзіме

14 кастрычніка ў гарадзкой бібліятэцы імя Скарыны адбылася вечарына ў гонар 125-годзьдзя фальклёрыста, этнографа, педагога, гісторыка Сяргея Сахарава. Сахароў нарадзіўся ў сям'і дзяякі, які служыў пры Полацкім кадэцкім корпусе. Лёс звязаў яго з Латгаліяй, дзе ён настаўнічаў, удзельнічаў у культурно-асветным руху, збиралі фальклёрныя матэрыялы ў асяродку беларусаў Латвіі. У 1945 г. этнограф, ужо ў сталым веку, быў рэспрэсаваны і дэпартаваны ў Казахстан.

Васіль Кроква, Полацак

Дзяржаўныя клопат

Залатая башня, або Чыпсы з густам

Рэклама — рухавік прагрэсу. Але, як кожны рухавік, працаўца яна мусіць бездакорна. Апошнім часам усё часцей сустракаецца рэклама па-беларуску. Сярод прыхільнікаў нашас мовы з'яўляюцца не толькі сусветныя вытворцы бытавой тэхнікі, сродкаў сувязі ды аўтамабіляў, але і айчынныя прадпрыемствы — як буйныя, так і дробныя. Па-беларуску афармляюцца вітрыны крамаў і кавярняў, транспартныя прыпынкі. І тут не заўёды пануе прыгожая і бездакорная мова. Адзін з вытворцаў прапануе чыпсы з «густам цыбулі і сымтаны». А можна пачуць і такое: «Лей «Пэпсі» і выйграй...». Уражанне, што нехта пашкадаваў часу і сродкаў на спэцыялісташ у галіне перакладу. У любым разе выходзіць непрыгожа і непрафесійна, што адбываецца на прэстыжы тых, хто мае такі падыход да рэкламы свайго тавару. Пагатоў ёсьць вартаўня перайманыя прыклады, калі справу давяраюць спэцыялістам — тое ж Таварыства беларускай мовы ніколі не адмовіць у паслугах.

Таксама сярод беларускамоўных рэкламадаўцаў ёсьць пасъядоўнія — такія, што не абмяжоўваюцца толькі друкаванай рэкламай і бігбордамі, але і маюць сайты ў Інтэрнэце па-беларуску. Для кагосяці мова — толькі фасад. Тая ж «Крыніца» яня можа не раздражняць незразумелымі надпісамі на контрэтыкетах піўных пляшак — «Криніца» «Класычнае». Назвы крамаў і іх вітрыны таксама пакідаюць шмат пытаньняў. Адна з кавярняў, размешчаная на нядыўна перайменаваным праспэкце, прапануе французскую выпечку, «шаноўна» запрашае сваіх наведнікаў. А жыхары Серабранкі прычакалі нарэшце адкрыцця мінімаркету з дзіўнай назвай «Серебрянная вежа». Чаму не «Залатая башня»?

Але яня можа ня цепыць вока наш адказ «Оранжевому верблоду» — крама дзіцячай вонраткі з трапней называе «Апранайка». Так і просіцца ўсёльд назва для дарослай установы адпачынку — стрыптыз-бару — «Распранайка». Дзікуючы клопату сбюро ТВМ беларуская мова гучыць у транспарце. Але і тут здараюцца нечаканасці і імправізацыі. Асабліва паказальным у гэтым выпадку з'яўляецца соты аўтобусны маршрут. Шаноўнаму спадарству тут настойліва раяць «не перебегать дорогу перед двіжучыміся транспортам», а таксама «предызвіять документы на проезд кандуктару або вадзіцеля». Па лёгтіцы такога перакладу, пачуўшы тое самае цалкам па-беларуску, шаноўнае спадарство тут жа кінецца пад першы ж транспартны сродак і наадрэз адмовіцца предызвіять неабходныя дакументы.

Выкладка на рагаканьні гараджан і афармленыне прыпынкаў. У газэту «Ва-банк» з'яўнраліся жыхары вуліцы Ляцінскага (па вэрсіі дарожнай службы, што афармляла аўтобусны прыпын). Сталіца ў гэтым сэнсе не выключэнне. У Горадні можна прагуляцца па ул. Цеглянай, выйсці на прыпынку «Рэмбытчехніка» і пад'есці «сасісек» у прывакзальнай забягалаўцы. Зрэшты, будзем аптымістамі. Будучыня за пісьменнай і прыгожай мовай, а што да кур'ёза і ляпай, то друкаванае слова зробіць сваю справу — дамалявалі ж коскі на афіцыёзных плякатах «Квітней, Беларусь!»

Сямён Печанко

Віртуальна бібліятэка

Пачатак на старонцы 1.

Пачыналі з Сагановіча Бібліятэку «Беларуская палічка» Андрусь Жвір пачаў ствараць у Інтэрнэце ў 1996 г. Тады малады мяячук, што паехаў вучыцца ў Эўропу, пазнаёміўся з камандай, якая рабіла ангельскамоўны праект пра Беларусь «Virtual Guide». «Гіду» бракавала спасылак на крыніцы, найперш гісторычныя. Першымі падвалінамі ў будучую віртуальную бібліятэку сталі «100 пытанняў і адказаў з гісторыі Беларусі», «На съяздах аднаго міту» М. Ермаловіча ды Сагановічава «Невядомая вайна».

Мінула дзесяць год. Андрусь стала атабарыўся ў Вене, а праект «Беларуская палічка» стаў самым поўным кнігазборам з усіх беларускіх віртуальных бібліятэк. Тут кнігі на любы густ: па гісторыі й кулінарыі, палітыцы й архітэктуры, беззліч мастацкай літаратуры. Творы Быкава можна знайсці па-расейску, па-нямецку, па-ўкраінску, па-ангельску; «Песня пра зубра» Гусоўскага — у арыгінале на лацініне па-літоўску.

У Аўстраліі сканавалі Быкава

«Палічку» робіць пастаянны склад зь пяці чалавек (дизайнэр, систэмны адміністратор, сканавальнік). Усе, апроч самога А. Жвіра, жывуць у Беларусі, займаючыся праектам бясплатна. «Толькі сканавальшчыцы плачу невялікія гроши — гэта вялікая частка працы», — кажа Андрусь. Добраахвотнікі зь Беларусі, Польшчы, Рэсей, ЗША часам самі скануюць тэксты ўпадабаных кніг, дасылаючы на сайт. З Аўстраліі даслалі адсканаваныя творы Быкава.

Некаторыя тэксты дасылаюць самі аўтары — нават яшчэ да выхаду ў друку. «Сокалаў-Воюш дасылаў свае вершы. Алесь Жураўскі даслаў раман «Don Giovanni», але потым папрасіў зьніць».

Праца з творамі, адсканаванымі з кніг, вымagaе пільнасці. Стваральнікі «Палічкі» стараюцца звязацца з аўтарамі, каб пазбегнуць абвінавачання ў парушэнні аўтарскіх правоў.

Вядзенца супрацоўніцтва з выдавецтвамі: свае кнігі дазваляе пераводзіць у электронны фармат «Беларускі кнігазбор».

Самая папулярная — Біблія

А. Жвір лічыць, што электронная бібліятэка ня створыць канкуренцыі ні рэальнаі, ні кнігарням. Чытаць вялікія творы з кампьютера цяжка, а раздрукаваць сцягнуты з Інтэрнэту раман абыдзенца не танней, чым купіць. «Мы не выстаўляем у Сецівіа кнігі, якія на гэты момант прадаюцца». А вось зъмяшчаць кнігі, якія ўбачылі сьвет у 1980-я гады, а то і раней, стваральнік «Палічкі» лічыць абсалютна нармальным: многія з гэтых выданняў даўно зьніклі з продажу, і цяпер іх адшукаеш ня ў кожнай бібліятэцы. І хаця «Беларуская палічка» арыентуецца на юных кнігі (раманы, зборнікі апавяданняў, паэмы), тут можна знайсці й паасобныя вершы.

На пытаньне, да якіх кніг з'явіліся найчасцей, Жвір пасмейваецца: «У нас ёсьць рэйтынг уперсе на галоўной страницы. Хацелі зрабіць на ім пастаянае аб-

наўленне. Але я паглядзеў паўтара году таму, паўгоду таму — зъменаў ніякіх. Самымі папулярнымі застаюцца адны й тыя кнігі». Пяцёрку найлепшых складаюць Біблія, «Беларуская летапіс», «150 пытанняў і адказаў з гісторыі Беларусі», «Дзесяць вякоў беларускай гісторыі» Арлова й Сагановіча ды ангельскамоўная «Belarusian cuisine».

Даведнікі для кожнага

«Палічка» — ня толькі кніжны праект.

Некалькі гадоў тому на сایце з'явіўся «лацінізатар» — праграма для пераводу кірылічных тэкстаў у лацінку. Потым на knihi.com разъмяшчалі беларускія рынгтоны для мабільных телефону. Цяпер ідзе праца над праектам «Электронная энцыклапедыя» (slounik.org), што будзе зъмяшчаць разнастайныя слоўнікі й энцыклапедыі. Сярод іх — даведнікі, што вышлі цягам апошняга дзесяцігодзідзя і праз малы наклад сталі рагытэтнымі: «Антысавецкая рухі ў Беларусі», «Беларуская рэлігійная дзеяччы XX ст.», «Міты Бацькаўшчыны». Ёсьць у рэсурсе і традыцыйныя энцыклапедыі, кшталту «Чырвонай кнігі», «Матэматычнай энцыклапедыі», «Экалагічнага слоўніка». Беларускія выдавецтвы на

рупіща пра тое, каб месьці свае даведнікі ў электронным выгляде (хочь усе кнігі вярстаюцца на кампьютерах). «Электронная энцыклапедыя» запаўняе лякуну.

А. Жвір прызнаеца, што рыхтаваць слоўнікі — як і ўсю навуковую літаратуру — для разъмяшчэння ў Інтэрнэце цяжка: «У навуковых працах у Сеціве трэба належным чынам разъмяшчаць зноски й спасылкі. У слоўніках таксама ўручную дадавіцца дапісваць усе словаформы, якія ў кнігах падаюцца скрачана. Таму, калі выпадае разъмяшчаць на «Палічцы» мастацкую літаратуру, дзе ніяма спасылак, а адзін тэкст, адчуваеш тающую палёгку!» Ад загружанасці працы над «Электроннай бібліятэкай» на пачатку лета на «Палічцы» спынілі работу форумы. Бракуе часу. Затое дніамі з Гішпаніі даслалі беларуска-гішпанскі размоўнік, дапоўніўшы яго і каталёнскай часткай. Рыхтуюцца валейбольны слоўнік, даведнік па рачным транспарце, тры мэдычныя дапаможнікі.

Гігантычна праца робіцца энтузіястамі без капейкі Лукашэнкавых грошай.

Біографія Быкава

У выдавецтве «Mc Gill-Queen's University Press» вышла па-ангельску манаграфія даследчыцы з Канады Зінаіды Гімпелевіч «Васіль Быкаў. Жыццё і творчасць». «Эта літаратурная біографія беларускага пісьменніка-пацыфіста і дысыдэнта, якага лічылі сумленнем сваёй нацыі, — гаворыцца ў анататыўні. — Савецкія ўлады забаранілі творы В. Быкава, у якіх раскрываліся пакутлі-

выя маральныя дылемы, што паўставалі пе-рад маладымі афіцэрамі падчас жахлівой вайны».

Кніга грунтуецца на інтэрвю аўтаркі з пі-

съменыкам. Спн. Гімпелевіч дае таксама літаратурна-аналіз твораў Быкава, акцэнтууючы ўвагу на псыхалігічным рэалізме яго ранніх твораў і цікавасці да экзыстэнцыялізму.

На вкладцы кнігі зъмешчана выказваньне Вацлава Гаўла: «Я адчуваю пэўную ўза-масувязь паміж нашымі лёсамі і шка-ду, што яму не пашчасціла дачакацца змен, як пашчасціла нам, жыхарам Чэхаславаччыны, Польшчы і Вугоршчыны».

«Бярозка» вяртаецца

Дзіцячы часопіс «Бярозка» спрабуе вярнуць быўшы пазыцыі. Адноўлены ў сакавіку 2004 г. практычна з нуля, цяпер ён мае 1448 падпісчыкаў. Выданыем часопісу займаецца калектыв газеты «Раніца». Кіраўніком праекту прызначана галоўная рэдактарка

«Раніцы» Святланы Яскевіч. З Новага года выданье пойдзе ў продаж праз «Белсаюздрук». У выданыі цяпер 64 старонкі заміж ранейшых 28.

Пры ліквідацыі «Бярозкі» пры канцы 2003 г. усе архівы патрапілі ў Нацыянальны архіў. Там і найбагацейшыя мастацкія зборы часопісу: сваім часам у ім зъмешчалі свае творы Яўген Кулік, Пятро Драчоў, Мікола Купава.

AB

НОВЫЯ КНІГІ

Маракоў Л. Рэпрэсаваныя літаратары, навукоўцы, работнікі асьветы, грамадзкія і культурныя дзеячы Беларусі: 1794—1991. Энцыклапедычны даведнік. У 3 т. Т. 3. Кн. 2. Лабадаеў—Яцына. — Менск, 2005. — 744 с.

У кнігу ўвайшло больш за тысячу біяграфій беларускіх інтелігентоў, рэпрэсаваных

уладамі царскай Расеі, большавікамі, паліякамі, «першымі» і «другімі» немцамі. Том уключае звесткі і факты, якія на час выхаду першых двух

тамоў не былі ўдакладнены, папраўкі і ўдакладнені. Друкуецца індэкс асобаў, што ўвайшлі ва ўсе чатыры кнігі.

Левін Л. Хатынь: автобіографіческая

повесть.

— Минск: «Асобны дах», 2005. — 280 с. — 1500 экз.

Новая кніга вялікага архітэктора — помнік Машэраву ды машэраўскай эпосе з яе суворай веліччу і папулярызмам. Аўтар апавядае пра знакамітыя мэмырыял, у стварэнні якога ён браў удзел, і пра рэакцыю на мэмырыял «моцных гэтага свету».

BP

Сёлета Ірина Дарафеева праехала па раёнах Беларусі з турам «Пад мірным небам». Яна дала перад вяскоўцамі 50 канцэртаў. У рэпэртуары Ірыны больш за сто песні. «Пасля ўсіх гэтых канцэртаў пачынаеш разумець, як дарагая беларусам беларуская песня», — кажа съявачка.

Лунальне над безданью

Некалі жанчынам не давяралі выкладаньня ва ўніверсytетах. Лічылася: чаму можа навучыць прафэсар у спадніцы? Соф'я Кавалеўская даказала: матэматыцы. Галіна Дубянецкая дэмантруе: філязофію. Піша Аляксандар Фядута.

Адчуванье такое, што ў юнацтве Галіна чытала шмат Цючава і Забалоцкага зь іх разылітых у прыродзе боскім пачаткам. А ўжо ў сталым узроўніце аснову свайго паэтычнага пантэізму запазычыла ў Бэнэдыкта Сыпіноны. Адсюль у яе імкненіе ўслухацца, угледзецца, учутца ў навакольны съвет, узяць у яго рыфмы і вобразы.

праточаеца неба
праз лістоту
свяতло і цену
звязываюца ў гронкі
ды лашынцы да скury
летуценна
ядрабіны вецер
ветраны ядваб
крылатую
смаргдавай істотай
присела лета
на ражок старонкі
імгненьнем
запалоненая вечнасьць
ды ў локці ўдрукаваная
трава

АНАТОЛЬ КЛЯЧУК

да дзяцей, яны адкрываюць сабе съвет упершыню і занава, нібыта няма ніякіх папярэднікаў, нібыта ты — і ёсьць першадкрывальнік. І калі ты не адкрыеш гэтага съвету, ён і застанецца — назаўсёды! — неадкрытым.

Гэтае адчуванье першадкрывальника Дубянецкую не пакідае, пра што б яна ні пісала. Пра кахраныне і пра смутак, пра зіму і пра лета, пра пачуцьцё і нячуласяць — усё ўпершыню. І ўсё — на поўны адрсы, абрсы, пупавіны, разры, аорты, як у апошні раз.

тонкаю ўсмешкаю
квадра апошняя
люстрыца ў цемры выпокай
лёт засыяліліны
між съмерці-уваскрошанья
жар дарагіх апекаў

У паэтычным съвеце Дубянецкай няма месца для дробязяй — прости таму, што саміх дробязяў няма. Ёсьць нешта іншае, дзіўнае, захутанае ў каляровы туман.

прыйдзе спатоля ці
згоркне й высахне смага
але ня кіне вада намываць
адлюстроўкі
зь нейкіх узмежажаў
куды не сягае развага
колішні смутак вяртаеца
ўздыхам палёгкі
цьмее між хвілямі водсъвет
нейных паглядаў
любых нянзяных
асмужаных далълю збліччаў
нешта наўчутнае
просіць-ня-просіць спагады
нешта наўцямана некуды
кліча-ня-кліча

Дубянецкая глядзіцца ў Прывороду як у бездань, поўную незылічных зорак. Але як бы ні прасіла яна. Ўсявышняя адвесыці яе ад гэтай бездані, усё роўна цягне туды зазірнуць. Паэты падобныя

ранніх французскіх імпрэсіяністў можна знайсці такое — ці раным-рана, калі над возерам пачынае ўставаць лёгкая, як дыханье, кахранай, белая цеплая пара. Пантэізм нездарма філязофія ўсёадзінства, адзінства Прыроды, Бога і Чалавека. Дубянецкая, спавядаючы пантэізм, адзінства гэтае адчувае і стараеца паказаць яго, не спрашчаючы і не ўскладняючы сувязі ўсіх трох пачаткаў Існага. Навошта спрашчаць, калі быцьцё ўсё роўна падобнае да павуціння, дзе чалавек трыміць матыльком? Навошта ўскладняць, калі складнасьці хапае настолькі, што ня тое што чалавек — Бог наўрад ці разъбэрэцца. Люстэрка — вось ролія, якую адвяла сабе паэтка Дубянецкая.

Але гэтае люстэрка — ня тое, што ў выпадку з Алесем Бадаком. Бадак байца зірнуць у люстэрку, таму што байца на ўбачыць у ім адлюстраваныя. Дубянецкая ў люстэрку глядзіцца, але гэтае люстэрка — толькі адно з люстраў, паміж якімі апінаеца Галіна. Яна стаіць пасярэдзіне люстронога пакою, нібыта пад абстрэлам уласных поглядаў, памножаных сторазова, тысячаратова, мільёнратова. Такі эфект бездані, што адкрываеца чалавеку, які апінуўся паміж люстэрак.

морак на дне віроў
студзіць крутыя ўзвары
ціха праточацца ў кроў
яе дрыгвяняя чары
з пасмаў павольнай пары
з водару аяроў
повед плятуць імшары
пад перашлёт вястроў
трывіньць на дне віроў
стоенія абшары
мне атруцілі кроў
яе дрыгвяняя чары

Але Дубянецкая не спыняеца. Яна зацигвае да сябе, у страшную, магічную люструную бездань тых, каму наканавана зрабіцца яе двайнікамі. Такі эфект датычнасці да бездані.

зблукаеш: не спаткаеш
а спаткаеш — не спазнаеш
пераступіш: не разгледзіш
а разгледзіш — не дастанеш

Але — цягне!

...гэта час калі ў прыцемку моляцца
золкія кветкі
і нябажнае мора
варожыць кірунак любы
тут пакінулі срэбную вонратку
сёстыры-падлёткі
і цішком падхалілі і зьнесілі яе
галубы

Важнае самаадчуванье. У бездань можна спускацца павольна, паўзучы, караскаючыся, чацляючыся за карэнішчы. Можна падаць, крыкам спалоху і адчно прадракаючы ўласную пагібелю. А можна лунаць, як лунае ў бязьветраную пагоду сьпісаны вершамі папяровы ліст, лунаць так, як быццам наперадзе яго чакае — Вечнасьць і можна не съпяшацца, таму што якраз падзеньне ў Вечнасьць — адзіная форма бясконцага палётту, маршрут якога пераборліва пракладвае Лёс.

не збаюся — о не! — Даратэя
я сама на нябёсы хварэю
колкі трывініўся мне гэты крок
расхінала душа абалонку
і выпростаўла ў бездань далонку
дзе — у цемры пад скурою тонкай —
пульсует съвятло як кроў
дай руку Даратэя сістрыца
я табе не дазволю разбіцца
я на шоша твяа а крыло...

Як бы ні называла Дубянецкая свайго двайніка — у дадзеным выпадку Даратэй, а магла б і Лярлэй, і Маргарытай, і Ізольдай — усё роўна гэтае сваё адлюстраванье ўбачыла б паэтка ў люстраках Вечнасьці. Гэта ёй адкрылася мудрасць съпісанага папяровага ліста — пра тое, што нічога не зынікае, усё застаецца. Памятаеце дыялёт у «Майстру і Маргрыце»:

— Даставескі памёр!
— Пратэстую! Даставескі не-уміручы!

Дубянецкая пра гэта ня піша. А можа, піша, прости я не чытаў. Але яна жыве ў съвеце, які працягвае чуць чытаньне вершай Багдановіча і Блока, музыку Маниушкі і Моцарта, рышеньне друкарскіх станкоў Скарны і Гутэнберга. Гэты съвет сплютаеца з дыханьня мільёнаў, і мільёнаў, і мільёнаў людзей — тых, чые імёны мы шануем, і чые — невядомыя. Але тая пара, чымісці пайсонным дыханьнем раным-рана ўзьнятая над малочным цёплым возерам, тыя перыстыя аблокі, чыёйсці ўладнай рукой раскіданыя па бела-блакітным небе, тыя галіны дрэў, вузлаватыя, нібыта чыесыці спрацаваныя пальцы, працягнутыя да суразмоўніцы — усё гэта ўцімна ёй.

Гэта і ёсьць — філязофія жыцця Паэта. Хаця, можа стацца, я памяяноса і не разгледзеву надпісай на тонкім белым лісьце, што плаўна кружляе над безданью.

Але гэтае падзеньне, гэты палёт і ёсьць — паэзія.

Таму што калі ліст скамечаны, то ён імкліва ляціць — у кош для паперы. І там ужо прости нічога не разгледзіш. Нават почырку.

Країна летуценьнікаў

NATIONAL GEOGRAPHIC.COM

Працяг са старонкі I.

I каб ніякіх дзяўчатак

Выбираючы, у які раён кубінскай сталіцы ўпісацца, мы даверыліся вонкшту Гэмінгўза, які ў 1928-м на два гады атабарыўся ў гатэлі «Ambos mundes» у чэрэве Старой Гаваны — паедзеным часам і камуністычным разгольдзістствам каляніальнym квартале XVIII—XIX ст.

Мора съмецьця на вуліцах і адсутнасць асаблівага камфорту кампэнсуюцца фантастычнай формай міжасобнай камунікацыі. Яшчэ ў самалёце нам расказалі гісторыю пра норавы тутэйшых. Групка маскоўскіх гомасексуалістаў адправілася ў пошуках прыгод на Востраў Свабоды. Засяліўшыся на кватэрку, яны асьцярожна спыталі ў гаспадыні, дзе тут тусуюцца «браты па сексуальнай арыентацыі». Тая выйшла на балькон і зарада: «Мігелейна, ты ня ведаеш, дзе тут блакітныя ашыванца?!». Хутка ўвесь квартал кінуў штодзённыя справы, заняўшыся пошукамі сэкс-прыцінаў.

Амаль тое ж чакала й нас. Мы не пасыпелі абміняць валюту і па дапамогу пайшлі да знаёмага доктара Манола. Ён ахвотна згадзіўся адвесыці да валотчыкай. На ўсім маршруце гід штохвіліны прыпыняўся, каб расказать суседзям і мінкам, што мы яго амігас, зь якім ён зараз ідзе парушаць закон аўтамоных апрацоўнях. Усе паціскаті намі руки, а дзяўчыцамі проста елі вачымі.

Тутэйшая палавая мараль — асобная тэма. «І каб ніякіх чыкас (гіп. — дзяўчатак)», — папярэдзіла нас гаспадыня пансіёну падчас засялення. Высьветлілася, што яе маральныя пасажы трэба разумець як «ніякіх чыкас з боку». Калі мы вярнуліся на пастой, яна

забясьпечыла нам жывыя каталёг паслуг сэньядыры. Заставацца дадаць, што ў гэтай галіне Куба пабіла два рэкорды: краіна — адзін з сусветных лідэрў па колъкасці разводаў і антыйдэр па колъкасці хворых на СНД — скажыце дзяўку кубінскай систэме мэдыцыны.

БТ і на сънілася

На Кубе ходзяць «пэса кубаны» і «пэса канвэртыбл», курс паміж імі 24/1. «Пэса канвэртыбл» — гэта аналаг савецкіх валютных чэкав, з той толькі розніцай, што на ўсю БССР крамаў «Бярозка», дзе іх можна было атаварыць, існавала чатыры-пяць. На Кубе такія кропкі на кожным кроку, з намінкітурай тавараў ад зубной пасты да камптараў. Толькі цінны ў тыхіх крамах, у параўнанні з сусветнымі, вельмі завышаныя. Сярэдні заробак у краіне складае 10—15 канвэрсоўных пэса ў месяц (15 даляраў). Адкуль кубінцы бяруць грошы на ежу — незразумела.

Нядзіўна, што тэма мяса займае вельмі важнае пытаньне ў канфлікце з імпэрыялістамі. Купляю «Гранму», орган кампарты, а там артыкул пра тое, што які паміраюць ад атгусыценьня. «Марале» напаткі: «мы жывём не каб есці, а ямо, каб жыць».

На буйністъчным развале ў Гаване наткнуўся на кнігу «Los disidentes» аб сапраўднай натуры кубінскіх адмарозкаў. Высьветлілася, што каронны мэтад антысцяляльстых правакацый на Кубе — раздаваць насельніцтву атрыманыя з Маямі мясныя вырабы і мэдыкамэнты. Таму выявіць апазыцыянэра на Кубе вельмі проста. Дастаткова зазірнуць у лядоўню.

У якасці доказу каварных плянau апэзыцыі было надрукавана вялікае фота канфіскаваных у яе прадуктаў. Побач — сіліст канфіскату, у якім два пакеты макароны па 500 г і 100 кубікаў мяснога будлёну «Magis». Выява кубіка «Magis» шляхам фотамантажу павялічана і вынесена на першы плян. Можна толькі ўяўіць сабе абузінне звычайнага кубінскага абывацеля: «Мы тут бананамі перабіваемся, а яны кубікі «Magis» з макаронай трушчаць!»

Помнік Ленану

Гавана — культурная Мэка. За тэдзень, што мы правялі ў сталіцы, тут прышоў міжнародны тэатральны фэстываль, вялікі канцэрт рэпу, сівяткаванне юбілею Камітэтаў абароны рэвалюцыі. Савецкая — і беларуская («таварыши прэзыдэнт, настане той ма-мэнт») — стандарты культуры тут не прыжыліся. Пасля прыходу ў 1999 г. на пасаду міністра культуры пісьменніка Абэля Прыйета атрымалі больш грошай з бюджету ды амаль неабмежаваную свабоду творчасці. Калі пачытаць орган мясцовых інтелектуалаў «Gazeta de Cuba», то выбар тэм і іх асьвятленне нагадвае, хутчэй, «ARCHE», чым нуднае «Польмія».

А кульминацый новай культурнай палітыкі Прыйета стала адкрыццё помніка Джону Ленану ў аднайменным парку Гаваны пяць гадоў таму. Кампазіцыя помніка падобная на твор Жбанава ў прывакзальным скверы — толькі на кубінскай лаўцы разъмісціўся чыгунны Ленан. Пад помнікам — надпіс: «Тыя, хто марыць, не са-мотнія». Кожны мінак можа падсеці і адчуць сябе летуценьні-

кам. Яшчэ Хасэ Марці пісаў пра Кубу, што востраў — найлепшае месца для рэалізацыі сацыяльных утапічных праектаў.

Дзе ж у іх кнопкі?

Заробак мінімальны, нават мыла ў дэфіцыце, поўны паліцыйскі канцэрт: апрач паліцыі і мясцовых гэбісташ, у кожным квартале ёсьць «Камітэт абароны рэвалюцыі», які кантралюе прыватнасць жыцця асобы. Чаму ж сыштэма Кастро ўсё ѿтчэняе? Менш за ўсё тут трэба дзякаваць дзяржпрапагандзе. «Гранма» ўжо не сабой агітацыйны васьмістаронкавы лісток, шэсць старонак якога прысьвечаны асьвятленню правалаў імпэрыялізму ў розных кутках свету. Аніводнага артыкулу на тэмы ўнутранай сацыяльна-еканамічнай палітыкі.

У парунаўні з «Эдукатыва» або «Кубавізьён» роднае БТ — нейкі прасунуты «Canal+». Мяне ўразіла адкуканыя праграмы, дзе нейкай настайніцай прыблізна гадзіну вучыла двух піянэрэй-пераросцяў выразаць з кардону дэльфіна і рабіц аплікацыю.

Дзе ж кропіца палітычнай ляльнасці? Вось муж гаспадыні

пансіёну. Калі даведаўся, што я асыярожна стаўлюся да барбудос, вельмі ўзрадваўся. Адразу паспавідаўся, як пяцька жыць пры Фідельлю простаму III, які зарабляе тым, што здае нумары для туристаў. Ёсьць кліент, няма кліента — плаці штomesiac 300 даляраў у бюджэт. «А калі зарабляць нелегальна?» — пытаю я. «Спачатку штраф, а калі рэцыдыў — канфіскацыя кватэры», — адказвае суразмоўнік.

Памятнымі месцамі мафіі

Фляньюочы па Гаване, несвядома вывучыў гісторыю мафіи. Гатэль «Сэвілья» — месца, дзе любіў прыпыняцца Аль Капонэ, гатэль «Насіянал» — улюбёнае месца Мэера Ланскі, а таксама месца, дзе ў сінэжні 1946 г. 500 топ-мафіёў правялі нешта накшталт кангресу. Надбярэжная Малікон — у свой час яблык разладу паміж нью-ёрскай і гаванская мафіяй. Барацьба за кантроль над гатэлямі і казіно, якія тут будаваліся, вылілася ў крызвую вайну сяней.

Сёняня на Маліконе мірна: удзень пасьвяціца падлёткі і рыбакі, а ўначы — мяны і жменька вясёлых праstryтуя. Максымум, што вам пагражае, — так званы bag-snatching. Выскачыўшы зь цемры, мясцовы Гаўрош выхапіць у турыста-развязак заплечнік і растворыцца ў трушчобах Старой Гаваны. У майго сябра такім чынам праста з шыі сарвалі срэбны ланцужок. Мы ссыпалі гэта на апошнюю канвульсію батыстаўскай спадчыны.

Краіна-фарцоўка

У цэнтры нельга кроку зрабіць, каб не пачуць «фрэнд, уэ ю фром». Гэтых «узрофомшчыкаў» завуць jinetaras. Яны пранануць цыгары, ром, дзяўчатак, пака-запі горад, абміняць грошы і, на-туральна, час ад часу «кідаюць» іншаземцу. У 1998 г. улады прынялі закон аб барацьбе з гэтым са-цыяльным злом, аднак jinetaras не паменела. Бо яны — заканамерны спадарожнік пераарыентацыі кубінскай эканомікі на турызм, які сапраўды квітніе і ў пэрспектыве можа гарантаваць рэінтэграцыю Кубы ў капиталістычны сывет з за-хаванынем камуністычнага шарму.

Здаецца, што ўсё да гэтага коцца. Размаўляючы з мясцовымі маладымі камуністычнымі бонзамі, я ўжо не разумеў, хто перада мной — пасыядоўнік справы мар-кізму-ленінізму ці турапэрарат, які рэкламуе нейкі гатэль.

Аднак апошнім часам сыйтуація кардынальна зьмянілася. Правадыр багатай на нафту Вэнэсуэлы Уго Чавэс, які Масква Беларусь, завальвае Гавану халіяўай. Навошта ў такіх умовах турызм? Зноў рэанімавалася ідэя рэія-нальнай антыімпэрыялістычнай рэвалюцыі, але гэтым разам пад гегемоніяй Чавэса.

Супрацьстаянне ў Кіеве

15 кастрычніка ў Кіеве адбылася акцыя з нагоды 63-х угодкаў стварэньня Украінскай пайстанцкай арміі. Тысячы вэтэранаў УПА, сяброў Кангресу Украінскіх нацыяналістаў ды іншых нацыяналістычных арганізацый ускладілі кветкі да помніка Т.Шаўчэнку і прайшлі маршам па Храшчоўцы. Ім спрабавалі перашкодзіць прадстаўнікі пракамуністычных і прарасейскіх арганізацый. Сілы абодвух бакоў былі прыблізна роўныя, міліцыя і спіцадзелы захоўвалі нэўтрализэт. Адбылася адна сутычка.

Вэтэранаў УПА патрабуюць прызнання на дзяржаўным узроўні яе заслуг у справе змаганьня за дзяржаўную незалежнасць Украіны.

Беларус

Я — Амстэрдам

Амстэрдам — горад ровараў, турыстаў, рэстаранаў ды «кофі-шопаў», дзе вольна прадаецца «трава». Музэй ван Гога ў стылі hi-tech плюс зала для малых і дарослых: з фанэрным макетам кабылы, запрэжанай у сапраўдную фурманку пачатку XX ст.

На сьценах выявы жывёл і апошняя карціна ван Гога «Чарада груганоў над полем пшаніцы». Дзэці бегаюць са сышткамі, замалёўваюць, у дынаміках гукі дзікіх жывёл з афрыканскай саваны, экспазіцыя з хірургічнымі прыладамі вэтэрынараў XVIII—XIX ст.

Я быў у Амстэрдаме ўдзельнікам выставы, прысьвеченай 50-годзьдзю World Press Photo — найбуйнейшай арганізацыі фотажурналістаў. Здымкі розных формату

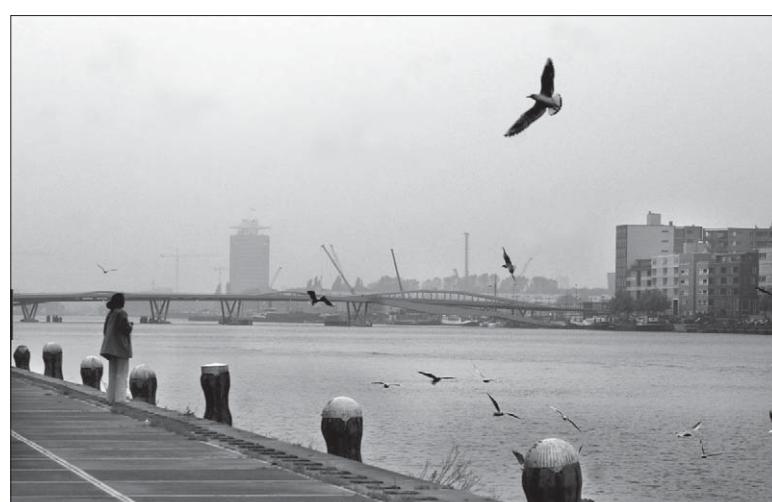
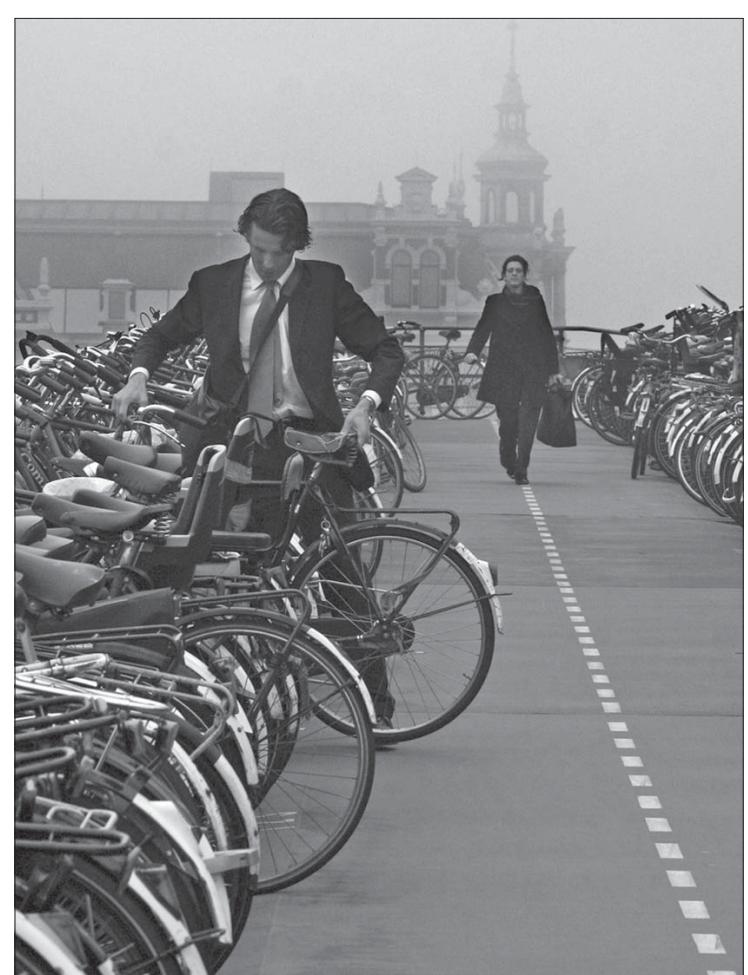
як адлюстраваныне часу: фотарэпартаж з СССР Анры Карцье-Брэсона клясычным форматам 30x40 см, здымак урагану «Катрын» 3x4 см, зроблены мабільным тэлефонам, фатаграфіі турмы «Абу-Грэйб» з манітора кішэннага камп'ютара...

А поруч, на плоце мэтрабудоўлі, — партрэты звычайных амстэрдамцаў з подпісам: «Гэта моя ўсьмешка».

Фіранак няма нідзе. У мяне таксама. І нікому ня прыйдзе у галаву глядзець, як ядуць увечары галіндзкія сем'і, як пераапранаюцца геі, як бізнесоўцы працуяць за ноўтбукамі. Сустракаю на лесьвіцы — безъ съятла, шырынёю ў паўметра — «суседку». Яна чакае сваю пасю, прыгожую жанчыну. Мяне папярэдзілі: тут жывуць трансвестыты.

Галоўны пляц ператвораны ў газон. Там гуляюць у валейбол, ляжаць і чытаюць, выгульваюць сабак. Па-над усім — вялікі надпіс: «I AMsterdam» — «Амстэрдам — гэта я».

Тэкст і фота Андрэй Лянкевіч

Горадня падае SOS

У Горадні адбываецца пародыя на рэстаўрацыю. Яна пагражае цэласнасці Старога Гораду — б'е трывогу краязнаўца Валера Руселік.

Горадня — унікальнае места. Тут ёсьць што паказаць туристу — і беларускаму, і замежнаму. Але Горадня з тых свойскіх гардоў, у якіх і жыць — асалода. Горадня — другая сталіца Вялікага княства Літоўскага і ўсёй Рэчы Паспалітай. Яна была ўлюбленым местам караля Сыціпана Батуры. Адсюль на Грунвальд ішлі харугвы Вітаўта. Тут Станіслаў Аўгуст Панятоўскі падпісаўся пад апошнім падзелам «дзяржавы абодвух народаў». Горадня — унікальны помнік гісторыі і культуры ня менш як трох нацыяў.

У савецкі час, у адпаведнасці з ідэяй «слияння народов СССР», гістарычна архітэктурная спадчына Горадні пакрысе зьнішчалася. З пачаткам незалежнасці Беларусі многія спадзяваліся, што сътуацыя зьменіцца. Былі пра- ведзеныя сур'ёзныя раскопкі на месцы Фары Вітаўта, існаваў плян музефікацыі падмуркаў касцёлу і абудовы самога храму. Аднак жыцьцё паступова пачало ўваходзіць у «спакойнае рэчышча» — і ўсё почалося наноў па-старому.

Па сутнасці, былі магчымыя два адменнікі развіцця падзеяў. Першы — добра і ўважліва распрацоўваеща плян паэтапнае рэгенэрэцыі й рэстаўрацыі цэнтральнай часткі места (як падлікі 30 гадоў па цаглінцы аднаўлялі разбураную немцамі Варшаву). Гэта складана, бо патрабуе фінансаў, патрыятызму й ведання гісторыі. Другі варыянт прости — маштабныя дэкаратыўныя работы. Пэўны час улады вагаліся паміж першым і другім. На жаль, апошнія навіны паказваюць, што цяпер яны цалкам спыніліся на другім.

Адносна нядыўна ў газэце «Вечерний Горадня» быў надрукаваны праект рэканструкцыі Савецкай плошчы. Замест таго, каб зрабіць яе пешаходнай, наадварот, плянуецца пусыціць тут плынь аўтамабіляў. Тым больш што прапанаванае раשэнне ня зъменіць да лепшага сътуацыі на вуліцах Кірава і Маркса. Дыў другая плынь аўтамабіляў будзе накіравана па вул. Давыда Гарадзенскага, у 30 мэтрах ад Но- вага Замку, калі самага сэру мес-

та. Гэта засмуродзіць выхлапамі гэту старую вулічку. На тэрмін рэканструкцыі Старога моста Замкі наагул трапяць у абцугі аўтамабільных плыній, што пойдуць па вул. Рыбацкай. Як адб'еца магутная вібрацыя, што зьявіцца ў выніку гэтых пераутварэнняў, на съценах Замкаў і Каложы, можна толькі згадаўца.

Але Стары Горад — гэта не гарэж, у якім усё павінна быць прыстасавана для аўтамабіляў! Ён мае іншую прыроду й прызначэнне!

Дарэчы, вулічки ў ваколіцах Замкаў імкліва пашыраюцца, прычым за кошт Замкавай Гары. Актыўна працују ў экскаваторы, а археолягі не відаць. Апошніх, мабыць, папросту не падпсыцілі да месца работай.

Тое адбываецца й на Савецкай плошчы, што ў гістарычныя часы мела назуву Ратушнага пляцу, а пасля — пляцу Сыціпана Батуры. Пляц зарадзіўся ў XIV—XVI ст. Падчас II сусветнай вайны яго найбагацейшае архітэктурнае аблічча было пашкоджана. Сённяня ўлады шматгалоса крычаць пра рэстаўрацыю пляцу, аднак размова ідзе не пра аднаўленне зьнішчаных коліс будынкаў, а пра грандыёзныя земляныя работы, у выніку якіх пад пляцам з'явіцца некалькі падземных пераходаў. Брук, якім ганарыцца кожнае эўрапейскае места і які стварае непаўторнае пачуцьцё даўніны, бязлітасна зьнішчаны разам з асфальтам, які тонкай шэрай коўдрачкай ляжаў зьверху. На месцы бруку прыходзіць усё тая ж плітка, якой сённяня выкладаецца кожны вольны лапік зямлі ў нашым месце. Ствараецца ўражаныне, што галоўная мэта будаўнікоў — вызваліць яго мага больш месца (пасекшы дрэвы, разабраўшы брукаванку і г.д.) для таго, каб пакрыць яго пліткай. Мабыць, недзе ўва ўладных структурах вытворцы гэтае пліткі маюць усясільных апекунуў. Але паруйнайце, яшчэ польскія бардзюры й брук на Савецкай вуліцы выглядаюць амаль як новыя, а наша новая плітка двухгадовай

даўніны ўжо крышицца. Як урэшце, сатрэца ў нішто й памяць пра цяперашні рэжым.

...Сёлета напярэдадні 9 траўня старасьці парк імя Э. Жылбера быў канчатковая пераутвораны ў звычайны сквэр. Уладам спартрэбілася месца для сівяткаваньняў, а пляц Леніна страціў былу актуальнасць. Вось і зрабілі перад помнікам салдатам-вызвалільнікам яшчэ адзін. Дарэчы, а сапраўдныя могілкі знаходзяцца далей — пад танцавальнай пляцоўкай. Каб заніцца перазахаваныем загінулых у 1944 г. салдатаў, была зробленая чарговая паказуха.

Падобнае дзеесцца па ўсім месце. Да прыкладу, зусім нядаўна быў разбураны абсалютна цэлы ўнікальны будынак адной з першых у Беларусі санітарна-мікрабіялагічных станцыяў па пр-це Касманаўтаў, у якім апошняя гады месцыціся відэасалён. Будынак быў упрыгожаным местам, аднак, на жаль, не ўпісайцца ў пляны горадабудаўнікоў, за што і паплациўся. Па вул. Антонава ж месцыцца «шэдэўр» беларускай рэстаўрацыйнай думкі — гандлёвы дом «Сямашка». Будынак узънік на месцы сціплага, але вельмі прыгожага драўлянага дамка з цагляным фасадам. Той дамок быў разбураны, а на яго месцы з новай цэглы пабудаваны падобны фасад і яшчэ два паверхі вышэй. Падчас будоўлі на плоце вісела зьдзеклівая шыльда з надпісем: «Реставрация дома 1910 г. постройки»...

Уся апісаная вышэй сътуацыя дзеесцца ўва ўмовах татальнага маўчаныя грамадзкіх арганізацій, работнікаў установаў культуры і адукацыі. Нехта збаіцца, хто съц

скажа, што гэта яшчэ ня самае страшнае і што нашае места перажывала і горшыя часы. Але ж калі гэтыя горшыя часы надыдуць, ці будзе тады што абараняцца? Дый каму?

Якая можа быць альтэрнатыва? Яна ёсьць. Пойдзем ад прычынаў.

Заторы ў гадзіну пік на адрэзу Філярмонія — Савецкая плошча ўзынікаюць не ад вузкасці моста. Галоўная прычына затораў — скрыжаваныне вуліці Гарнавых — Савецкіх пагранічнікаў. Зрабіце замест кола клясычную рознаўзроўневую развязку (месца для гэтага хапае), і заторы на сутыкненыні дзівнох асноўных транспортных плыній зникнут. Заторы не падстава для пашырэння моста.

Наставны аргумент — фінансавы. Рэканструкцыя моста з трывам пасамі й падвеснымі ходнікамі пацягне на мільёны доляраў. Дый ці будзе ў гэтым сэнсе, бо асноўныя нясучыя канструкцыі моста зношаныя больш чым на 25%, а ў такім выпадку любая рэканструкцыя без капітальнага рамонту забароненая. Чаму ў такім выпадку не пабудаваць новы мост дзе-небудуць у іншым месцы, дзе ён сапраўды вырашыць транспартныя праблемы, напрыклад, над чыгуначай. Кошт адной клясычнай эстакадной развязкі на Гарнавых і кошт літаральна некалькіх кіляметраў гарадзкой дарогі будуць шмат меншыя, чым усе грандыёзныя праекты ўладаў. За грошы, убуханыя ў мост, можна было б падпрасту пабудаваць усе пропанаваныя намі развязкі і адрэзак дарогі й зьняць праблemu загружанасці Старога моста без яго рэ-

1 — помнікі, якія захаваліся.

7 — помнікі, якія не захаваліся.

1. Касцёл езуітаў.
Малюнак Напалеона Орды.

2. Фарны касцёл Вітаўта быў найбуйнейшим гатычным храмам у Беларусі.

3. Гарадзенская Ратуша стаяла на сёньняшній Савецкай плошчы.

4. Каложа.

5. Так выглядала Дамініканская вуліца — сёньняшнія Савецкая.

6. Палац Тышэнгаўза месяціцца на сёньняшній плошчы Леніна.

7. У Горадні быў найстарэйшы чыгуначны вакзал.

канструкцыі. Гэтыя транспартныя праекты горад рана ці позна ўсё адно будзе змушаны рэалізаціі.

Сёньняшнія бацькі гораду наўват не разглядаюць варыянтаў аднаўленняня на тое што шараговай гістарычнай забудовы, але наўрат адметных помнікаў архітэктуры. Ну і чорт з імі, скажа нехта. Хай брукуюць, хай фарбуюць, абы не руйнавалі. Не, іх дзійнасць ня такая бяспходная. Як можа падацца. Зънішчаныя старабрукі не аднавіць. Выхлапамі нішчаны ўнікальныя помнікі. Я ўжо не кажу пра новыя пакаленіні, узгадаваныя сярод архітэктурнай антыэстэтыкі. Зразумела, што каб спыніць разрушэльныя Горадні, патрабуе грамадзянская актыўнасць насельніцтва. Яна сёньняня прыгнечаная. Дык няхай хоць кожны сумленны архітэктар, кожны сумленны чыноўнік робяць усё, каб мінімізаваць шкоду ад цяперашняга «будаўнічага съёрбу». Каб некалі новай, разумнейшай уладзе можна было ажыццяўіць сапраўдную абудову хутчэй і меншым коштам. Дзеля продкаў і для нашчадкаў.

Гарадзенскі палімпсэст

Прысланыя з Магілёва кіраўнікі Горадні не вычуваюць гораду.
Камэнтар мастацтвазнаўцы Сяргея Харэўскага.

*Калі я згадваю пра Горадню, то яе няяр-
кая замутаненая прыгажосць здаецца
мене неўкім дзіўным палімпсэстам.
Стагодзьдзі пакінулі тут, на тым самым
месцы, чудоўныя ўзоры, што зъміняюцца
ўесь час.*

Зоф'я Налкоўская

Польская пісьменніца Налкоўская пісала гэтую радочку ў сярэдзіне 1920-х гадоў. І праўда, па стагодзьдзі расейскага панавання прышла чачаная Горадня блізу так і мусіла выглядаць. У міжваенным часе польская ўлады зыліківідавалі адно капліцу Аляксандра Неўскага, з-за таго, што яна была пастаўленая ў гонар задушэння паўстання 1863 году. Тагдышнія ўлады ставілі да Горадні, як да сваёй, апшадна ёй з любоўю. Былі адрестаўраваныя шматлікія помнікі, праведзеная кансервацыя ўнікальных археалагічных комплексаў на Замку, закладзеныя новыя скверы й забрукаваныя ўсе вуліцы.

Войны абышли Горадню стараною. З сусветных войнаў яна выйшла амаль не-кранутаю. Галоўнай плошчы каралеўскай Горадні спрадвеку быў Стары Рынак. Яна ж Саборная, Батуры, а дасёння Савецкая. Парадны пляц Горадні паўстаў за часоў караля Сыціана Батуры. Тут стаяў каралёў палац. Тутсама была й Ратуша — гарадзкое самакіраванье.

Савецкая горадабудаўнічая практика пакрысе съцерла з гэтае плошчы яе спрадвечны сэнс. Рэшта гісторычнае забудовы, што атачае яе па перымэтры, толькі намякае на асаблівы сэнс гэтага пляцу ў сэрцы старога гораду. Савецкія вандалы павыдзіралі адсюль гэткія знакавыя аўтакты, як Ратуша, што была аточана гандлёвымі радамі, палац Радзівілаў і саме грандыёзнае збудаваныне ў нашым краі — Фару Вітаўта, што была пушчаная на друз у 1963 годзе. У выпіку на месцы галоўнасці плошчы Горадні ўтварылася малаўцімная прастора, аточаная выпадковымі каробкамі, безь відавочных акцэнтаў, з разарванымі візуальнымі повязямі. Гэты кут гораду стаў простым фрагментам савецкага абласнога цэнтра: ляпідарная будынкі з сылікатнае цэглы, нягэла размаляваныя старасавецкія камінны ды турэмны подыхи з-за калочага дроту, што суперазаў былы кляштар езуітаў.

Захад Беларусі дзічэў на вачах.

Праект дэталёвае пляніроўкі Горадні 1966 году ўражваў размахам вандалізму. Ад плошчы Замку мусілі спляжыць усю прастору гісторычнага цэнтра. Паратунак прыйшоў у 1973 г., калі наступны Генплан працягнулі стварэнніе буйнамаштабнага

радаўніх камяніцаў выглядаюць недарэчна. Тады ж з'ясцілі самы стары вакзал у Беларусі — каб не замінаў новому будынку.

У 1989 г. Беларускім навукова-дасыследным інстытутам горадабудаўніцтва (галоўны архітэктар — Аляксандар Горб) быў распрацаваны дыхтоўны праект рэгенэратыўнай гісторычнага ядра. Прадугледжвалася вызваліць яго ад транспарту шляхам стварэння па ягоным перымэтры апорна-размеркавальнага колца. Моцна пашыралася пешаходная зона, узнаўляліся фраг-

менты гісторычных ансамблей і ляндшафтаў. Але гэты самы рацыйналістычны праект так і застаўся ў праекце.

Архітэкторы ізноў, як і апошнія 60 гадоў, упарты мяркуюць, што старажытнаму цэнтру Горадні шмат чаго *не хапае*. Натуральна, іні страчаных помнікаў.

Цяперашняя перабудова старадаўняе плошчы звязлася да вялікага аўтому земляных работай і высечкі старых дрэваў. Карцела зрабіць два падземныя пераходы для людзей, але пакінулі адзін. Карцела завяршыць археалагічныя досьледы, але толькі падкапаліся да старых падмуркаў. Тэрміны й гропы падціснулі, рыхтык як за савецкім часам. Як з гонарам заняўляе галоўны архітэктар праекту рэканструкцыі, Аляксандар Захарчук, у гэтым стане Савецкая плошча гатовая да ўзнайлення Ратушы й палацу Радзівілаў. А хіба яна не была гатовая ў раней? Дзеля чаго рабілася гэтак шмат шуму ў СМІ? Няўжо ўкладка дэкаратыўнае пліткі замест бруку таго заслугоўвала?

Гісторыкаў, рэстаўратораў, архітэктараў ды краязнаўцаў абурае тое, што праект рэканструкцыі Савецкай плошчы з'яздзіўся самымі савецкімі мэтадамі: грамадзкасць была азнаёмленая з праектам *post factum*.

Сакрут полішынэля просты: цёзка, амаль зямляк і аднагодак Лукашэнкі Аляксандар Антаненка, які цяпер кіруе Горадні, вылізвасцца, каб давесці сваю незаменнасць. «2005 год стане ў гісторыі гораду самым маштабным і значным па размаху капитальнага рамонту жылфонду, вуліц і магістраляў», — сказаў у адным з інтэрвю мэр.

Шчыра спачуваю аўтару праекту сп. Захарчуку, перад якім паставілі такую задачу. Раней начальнства мысылія катэгорыямі «пляцігодак», цяпер — выбараў. Паводле праекту, «у Горадні з'явіцца свой «Арбат» — ад пачатку вуліцы Савецкай да драматэатру». От так! У эўрапейскім горадзе, прасякнутым духам готыкі й барока — даёш маскоўска-алімпіядны Арбат.

Усё гэта — пыл у очы, каб заслужыць пахвалу на вышэйшым узроўні, а то й павышэнне ў сталіцу.

Празь якія паўгоду плён няўрымсцівых будаўнікоў можна будзе ацаніць. Вось толькі паўплываць на яго ня ўдасца. Зынкіе яшчэ нешта з старых камяніёў, дэталяў, краявідаў. Горадня, каралеўская стаўліца, застанецца чакаць адбудовы. Як загадкавы палімпсэст, па якім ізноў выпадковыя ўладары крэсьляць свае пісьмёны.

Рамонт мосту між Старым і Новым замкамі. Будаўнікі разабралі аўтэнтычныя цагляныя парэнчы і высеклі дрэвы вакол мосту.

Памылкі ў артыкуле пра аркестар Фінберга

У матэрыйле «Ня ёсё так добра ў аркестры Фінберга» («НН», №36) быў дапушчаныя прыкрыя памылкі. Аўтар матэрыйлу і Рэдакцыя прыносяць Міхалу Фінбергу прабачэнны за дапушчаныя памылкі: мы грунтаваліся на хібных крыніцах. Гутарку з мастрата чытайце ў наступным нумары «НН».

Другія немцы

30 верасня — 7 кастрычніка ў Менску прайшоў тыдзень Нямеччыны, прысьвечаны 15-м угодкам нямецкага юдэнанія. Я удзельнічаў у Дні фонду імя К.Адэнаўера 4 кастрычніка.

Удзельнікам пратанавалі троны дыскусій: шанцы і перспэктывы эўрапейскай палітыкі бяспекі; царква ў Нямеччыны — хрысціянскае супольнае жыццё ў сэкулярызаваным съвеце; што трывама Эўрапейскі звяз знутры? На ўздел запісалася столькі ахвотных, што арганізаторы стварылі чацвертую

панэль «Усходні немец — невядомая істота. Назіраныя стану ўнутрыніемскіх дачыненняў праз 15 гадоў».

Я ўдзельнічаў у першай панэлі. Навуковы супрацоўнік бундэстагу Крыстоф Швэгман расказаў пра тэндэнцыю паступовай замены НАТО эўраструктурой і размежаваны функцый між паўночнаатлантычным альянсам і ўзрапейскім вайскоўцамі. Але маладых удзельнікаў абмеркавання — такіх была большасць — цікалі ўступленне Турцыі ў Эўразія. «Гэта Азія!» — узрушавалі людзі. Але, апачончына, Турцыя будзе ў разглядцаца мостамі ў мусульманскі свят з мэтай прадухілення міжнароднага тэрарызму. Пра дачыненны Pacei і Эўразія звесткі спрэктывы Pacei ў дачыненіі да ЭЗ залежаць ад таго, як яна будзе абыходзіцца са сваім багаццем. Ганьба, што пры такіх рэсурсах і патэнцыіле адкуваных людзей узыніла такая розніца ў сацыяльнай сферы». К.Швэгман, хрысціянскі демакрат, часта гаварыў пра «плітычную сілу выправімнення», «магнэтызм», уласцівія Эўразія. Сапрауды, хто ня хоча жыць заможна і ў бяспекі?

Работу сэкцыі, на якой дыскутувалася роля царк-

вы, падсумоўвалі сымпатычныя маладыя людзі. Быў зафіксаваны пераход царквы ў Нямеччыне з базісу ў сферу аблігоўвання. І гэта прытым, што рэлігія (— знаўства) выкладаеца ў школе, і царква фінансуе мностві сацыяльных праграм.

Што тычыць трэція сэкцыя, сёньняшнія немцы — і ўсходнія, больш блізкія да нас па ментальнасці, а таму больш блізкія да маргінису, і заходнія — гэта другія немцы. У нас у Беларусі какую: «за трыцім Саветам», «за другой Польшчай». «Другія» таму, што яны болей не заваёўнікі, а эўрапейцы, якія «вывіпрамяняюць магнэтычную сілу». Менавіта таму сёньня становіча ставяцца да Нямеччыны, паводле звестак сацыяльягай, каля 60% нашых суйчынінкаў. Ля вытокаў дэмакратычнай, заможнай і эўрапейскай Нямеччыны стаяў канцлер Конрад Адэнаўэр. Ужо за 10—15 гадоў Нямеччына ўсталіла з ваенных руін, і для кожнага немца была вырашана жыльлёвая праблема, у яго быў дах над галавой. А пад гэтым дахам — лядоўня з прадуктамі. Ён мог выбіраць сабе ўрад — правых, як Адэнаўэр, левых, як Брант, або зусім зялёных, як Ёшка Фішэр.

Яўген Бяласін, Берасьце

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацця лісты, водгукі і меркаваны. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы не можам пацвярджаць атрыманыя Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікованыя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусіць быць падпісаныя, з пазнакай адресу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрес:
а/с 537, 220050, Менск.
e-mail: nn@promedia.by.
Факс: (017) 284-73-29.

ГІСТОРЫЯ

Дык хто ж такі Магнушэўскі?

У газэту прыйшоў такі водгук з Баранавічай:

«У «НН» (№31, 19 жніўня 2005) быў надрукаваны матэрый Пётры Рудкоўскага «Дамініканцы прыязмліліся ў Горадні», у якім ёсьць некалькі недакладнасцяў. Разгледзім найбольш значныя з іх.

1. «Магнушэўскі — настаўнік Паўлюка Багрыма». Аднак дакумент Міністэрства народнай асветы ад 17 ліпеня 1828 г. сведчыць:

«15-гадовы хлопчык, сълесараў сын Павал Багрым, які прамаўляў вершы «Rozmowa chłopow», навучаўся ў школе толькі альфабету, а вывучыўся чытальні і пісаць у плябаніі. Але ён ужо даўно зусім не належыць, а ёсьць слуга кс. Магнушэўскага. Той жа Магнушэўскі съвядчыць, што настаўнікам Паўлюка Багрыма быў Юры Арлоўскі. Сам жа Магнушэўскі праз сваю старасць і хваробы ніколі нікога не навучаў у школе.

2. «Паўлюк Багрым — вучань дамініканца Мацея Магнушэўскага». Пробашч Магнушэўскі ў Крошыні, па ўсіх дакументах, знойдзеных мною, і праходзіць толькі як Вайцех ці Войцах...

Міхась Маліноўскі, правадзейны член Геаграфічнага таварыства, Баранавічы».

Мы зьвярнуліся да айцоў дамініканцаў з просьбай адказаць на гэты водгук.

Артыкул брата Пётры Рудкоўскага «Дамініканцы прыязмліліся ў Горадні» выклікаў кропы баранавіцкага краязнаўца Міхася Маліноўскага. Прычына — тэза Рудкоўскага наконт крошынскага съвітара Магнушэўскага. Пётра съцвердзіў у артыкуле, што Магнушэўскі 1) дамініканец, 2) настаўнік Паўлюка Багрыма, 3) імя яго — Мацей. Сп. Маліноўскі, які больш як дзесяць

год займаецца Багрымам, прыкічае, што ў Крошыніе пробашчам быў скенц Вайцех Магнушэўскі, а не Мацей.

Прычына — у Станкевічу

Варты адзначыць, што Рудкоўскі ў артыкуле прыязмліліся ў Горадні» напісаў гэтак: «(Мацей?) (Вайцех?) Магнушэўскі...», а гэтыя пытальнікі разам з імем «Вайцех» чамусці выпалі падчас рэдагавання. Праблема імені Магнушэўскага імплюіке дадатковыя праблемы, якія чытальнікі яго тоеснічаць і пытальнікі, ці быў Магнушэўскі нааугл манахам.

Падставы Рудкоўскому называць Магнушэўскага дамініканцам і настаўнікам П.Багрыма дала манаграфія А.Адама Станкевіча «Магнушэўскі — Паўлюк Багрым — Бароўскі. Да вытокаў беларускага адраджэння», выдадзеная ў Вільні ў 1937 г. Станкевіч у ёй спаслаўся на працу А.Янулайціса «Аб маладым пазе з Крошынам» (Пецярбург, 1913). Янулайціс, піша Станкевіч, зміясціў нават здымак Магнушэўскага, прадстаўленага ў дамініканскіх воротцах. Менавіта здымак і падштурхнуў Станкевіча прыпісаць Магнушэўскому прыналежнасць да дамініканскага ордэну. За ім пайшлі іншыя гісторыкі, сярод якіх — вядомы польскі гісторык а.Робэрт Сьвентахоўскі. Спасылкі на Станкевічаў «гіпотэзу» можна сустрэць і ў працы беларускага даследчыка з Ольш-

тына Васіля Белаказовіча («Аб крошынскіх дамініканцаў» // Białoruskie Zeszyty Historyczne. 1995. №2). Пра дамініканца Мацея Магнушэўскага, крошынскага пробашччы, піша і анатімны аўтар артыкулу «Беларускі съвітары і ўзрэлігійныя дзеячы Беларусі» (www.belarus8.tripod.com/Zapisy/BINIM/24.04.htm).

Два Магнушэўскія

Гістарычныя крошыніцы ня згадваюць іншага дамініканца пад прозвішчам «Магнушэўскі», які б жыў пры канцы XVIII — пач. XIX ст. Нядзілна, што Станкевіч атасаміў крошынскага пробашччы з дамініканцам а.Мацеем Магнушэўскім. Але ўжо ён меў сумневы, якія датычылі, напрыклад, розніцы імёнаў, даты съмерці ці таго, што ў розных крошыніцах і працах падаюцца розныя звесткі пра яго месцазнаходжанье ў тым самым часе. Калі зазірнёму на дамініканскіх крошыніцах, а менавіта ў так званыя «схематыкі літоўскай правінцыі дамініканцаў», дык адразу звязіца чарговая дылема, а менавіта ці *мог быць* а.Магнушэўскі ОП пробашчам у Крошыні, калі у каталёгах ён фігуруе як прыёр кляштару ў Віркагах калі Вільні (вядомы пад назовам «Віленская Кальварыя»)?

З каталёга Літоўскай правінцыі дамініканцаў, што знаходзяцца ў крајкаўскім архіве Польскай правінцыі дамініканцаў, даведаўся, што а. Мацей Магнушэўскі нарадзіўся ў 1761 г. У ордэн уступіў у 1780, праз год склаў першую манасцікую зарокі. Ад 1818 г. фігуруе ў каталёгах як прыёр Віркагскага кляштару, там жа правёў большую частку жыцця. Ян Марак Гіквиці (Валынка) у працы «Wiwadomości o dominikanach prowincji litewskiej» (Кракаў, 1917) пісаў, што а.Магнушэўскі

шэўскі ўпершыню стаў ігуменам згаданага кляштару ў 1798—1801 г. і гэту пасаду змаймав ажно да съмерці — 25 ліпеня 1839 г.

Што мы ведаем пра а. Вайцеха Магнушэўскага? У пераліку духовенства віленскай дыяцэзіі за 1826 г. Вайцех (на лаціне «Adalbertus») Магнушэўскі фігуруе як «Curat. Kroszyn, Des. Nowogrod» — пробашч у Крошыні. Таксама быў ў Крошыні невялікая парадільная школа, якую заснаваў папярэдні пробашч, а. Малішэўскі. Гэта быў адна з нямногіх школаў, у якіх дзецы вучыліся па-беларуску. З дакументаў, якія адлюстроўваюць съледчы пракацес у справе гэтай школы, вынікае, што а. Вайцех Магнушэўскі быў у 1828 г. таксама канонікам берасцейскага калегіяту. Згодна з Янулайцісам, крошынскі пробашч памер 24 ліпеня 1828 г. у 70 гадоў.

З іншых крошыніц, што тычыць Паўлюка Багрыма, даведаўся, што а. Магнушэўскі быў у Крошыніе ўжо ў 1812 г. Тады, як кажа сам Магнушэўскі, ён хрысьціў адразу на другі дзень пасля нараджэння Паўлюка Багрыма (гл.: Я. Якушэвіч. За архіўным парогам. Беларуская літаратура XIX—XX ст. у святы архіўных пошукаў. — Менск, 2002).

Не дамініканец

Прыведзеная мной інфармацыя не вырашала канчаткова праблемы Магнушэўскіх. Адказ трэба шукаць у схематызмах Віленскай дыяцэзіі. Ключавымі тут з'яўляюцца схематызы 1818 і 1820 г. — дадатку да літургічнага календара дыяцэзіі. У схематызмах згадваецца дыяцэзіяльны съвітар «Adalbertus Magnuszewski». Значыць, схематызм з'яўляеца пералікам толькі дыяцэзіяльнага духовенства (духойнікаў-членінікі). Гэта першы аргумент за тое, што а. Магнушэўскі не належыць да ордэну дамініканцаў.

Другі аргумент пакодзіцца схематызу 1820 г. Побач з прозвішчами духойнікаў указаны ўзрост і год съвітарскіх пас्वячэнняў. Пры а. Магнушэўскім

прытрыгаваць: а што са здымкам, які з'яўляецца ў сваім артыкуле А. Янулайціс? Хутчэй за ёсё, гэта быў здымок не Магнушэўскага, а аднаго з дамініканскіх вікарый — магчыма, Піюса Гарбачэўскага. Мабыць, гэты здымак і стаў галоўнай прычынай непаразуменіяў, якія з'яўляюцца ў Станкевіч і згадкі літоўскага гісторыка Віктараса Пяткуса, а калі да дадам да гэтага съвітарскіх Станкевіча, дык выйдзе, што дамініканец Гарбачэўскі быў адным з настаўнікаў у крошынскай школе.

Пытаныне, якое можа кожнага

Ня ёсё ў жыцьці апошні раз

Найтайнейшая падпіска: съпіс шапікаў

Найтайнейшая падпіска на «НН» — на шапікі «Менгарсаюздруку». Каштую такая падпіска на месяц усяго 3440 рубліў. Забіраець сваю газэту можна ў любой зручнай для вас гандлёвой кропцы «Белсаюздруку» ўжо ў чацверы падпіскі пунктаў, дзе можна аформіць падпіску «Да запатрабавання».

Участак падпіскі «Белсаюздруку»: вул. Валадарская, 16, пак. 200 227-88-41
Пункты прыёму падпіскі: вул. Жукоўская, 5, корп. I 224-32-03
вул. Раманавская Слабада, 9 200-83-04
вул. Кашавога, 8 230-29-20
Крамы:

№1 вул. Жукоўская, 5	224-03-76	№17 вул. Някрасава, 35	231-03-28

<tbl_r cells="4" ix="5" maxcspan

Зъняважаныя і пакрыўданыя

Апазыцыя ў сучасных умовах абавязана фармуляваць задачы і за сябе, і за тую частку ўладнай «эліты», якая хоча, але ня можа пакуль сфармуляваць свае інтэрэсы. Піша Віталь Тарас.

Журналіст на літару «П»

Здарылася амаль неймаверная рэч. Галоўная афіцыйная газета «Беларусь сёдня» і апазыцыі нае выданье «Народная воля», над якім навісла пагроза закрыцца, амаль адначасова раскрыцавалі расейскі тэлеканал ТВЦ. Дакладней, праграму гэтага тэлеканала, у якой была выкананая думка, нібыта ў Беларусі няма іншага выбару, як увайсыці ў склад Рады.

Такія выказваныні, на думку афіцыйнай газеты, крываюць беларусаў.

У прынцыпе, маскоўскі вядоўца, як і запрошаныя ім у студыю госьці — Павал Барадзін і Канстанцін Затулін, — не скажуць нічога новага. На гэтую ж тэму падобным чынам раней выказваліся і Нямцоў з Хакамадай, і нахват прэзыдэнт Рады Ўладзімер Пушнін. Яму належыць вядомы тэзіс наконт «мухаў і катлет». Маўляў, альбо інтэграцыя паводле мадэлі Эўразіязу, і тады ўзаемаразылікі за сырвіну ѹ тавары па рыначных цэнах, альбо далучынне да Рады на правах «малодшага брата». А зусім нядаўна, як вядома, прэзыдэнт Пушнін да поўні ўсіх стаўленых да Беларусі выказваньнем аб тым, што беларусы ѹ расейцы — «адзін народ».

Вядома, недзяржаўныя выданыні, у першую чаргу «Народная воля», і раней у сваіх публікацыях нярэдка закраналі тэму шавінізму ды нэаймірыйству ў сучаснай расейскай палітыцы. У прыватнасці, крываюцавалі спадароў Барадзіна, Затуліна ды іншых. Але ж на старонках беларускага афіцыйнага падобной крываюць выглядзе даволі съмелай ды экзатычнай. Праўда, расейскі прэзыдэнт у публікацыі непасрэдна ня згадваеца, але ж у ёй даецца водпаведзь маскоўскаму журналісту, набліжаному да крамлёўскіх кабінетаў. Характэрна, што прозвішча журналіста таксама пачынаецца з літары «П»!

Разам з тым варта нагадаць, што кожны тыдзень «Беларусь сёдня» друкуе дадатак «Союз. Беларусь — Россия», орган рады міністраў саюзнай дзяржавы. Тае самае «саюзнае дзяржавы», «дзяржаўным сакратаром» якой зьяўляецца спадар Барадзін. Але гаворка цяпер не пра расейскіх чыноўнікаў ды расейскіх мас-мэдія. Гаворка пра пазыцыю беларускіх чыноўнікаў і беларускіх СМИ. І хация прынцыповых разыходжаньняў паміж дзяржаўнымі чыноўнікамі й дзяржаўнай прэсай быць ня можа, ёсьць, як бачым, некаторыя нюансы.

Рэфэрэндум ужо не патрэбны

Канал СТБ — своеасаблівы беларускі аналаг маскоўскага ТВЦ — нядаўна распачаў сёрью ток-шоў пад назвай «Жорсткая размова». У адной зь першых перадач закраналася, у прыватнасці, сучасная расейская палітыка. Зразумела, «жорсткую размову» на беларускім тэлебачаньні можна весці толькі абытам, што ад-

бываеца па-за межамі Беларусі. Аля ня ў тым сэнсе. Галоўная думка такая: тое, што адбываецца ў Радзе, нас, у прынцыпе, ня тычыцца. Мы глядзім на ситуацыю ў нашых суседзяў строгім, але непрадузятым позіркам.

Калі перафразаваць расейскага пралетарскага паэта — у нас, савецкіх беларусаў, уласная годнасць. Мы будзем сваю маленькую сымпатычную краіну. А краіна, «чыя моладзь рэгулярна перамагае на міжнародных матэматычных конкурсах», як мае патрэбы ў чылісці патэрнізме і ня будзе крохыць у мінулае, у бязыліку губернія вялікай імперыі. Калі апусціць слова пра матэматычныя конкурсы (дарэчы, а чаму толькі матэматычныя — няўжо іншых талентаў няма?), гэтая цытата з прэзыдэнцкай газеты магла бытчы якое хочаш апазыцыйнае выданье.

Зразумела, Дуброўка, Бэслан, а цяпер і Нальчиць зрабілі сваю справу. Дый «мухі» з «катлетамі» таксама. Гэткія парадунаныні нават рэгулярныя паездкі ў Сочы ніяк ня могуць згладзіць.

Рэфэрэндум 1995 году, які павінен быў паставіць крыж на беларускі мове й гістарычнай сымболіцы, сёньня б наўрад ці быўмагчымы. Нездарма абы рэфэрэндуме наконт канстытуцыі саюзнай дзяржавы гаворку вядзе апошнім часам толькі расейскі бок — галоўным чынам у асобе Паўла Барадзіна. Беларускі бок лічыць рэфэрэндум на гэтую тэму непатрэбным, паколькі беларускі народ, маўляў, падтрымаў ужо ўсенародным галасаваньнем свайго лідэра ды ягоную палітыку. Праўда, лідэр на тэму канстытуцыі саюзнай дзяржавы выказваеца апошнім часам рэдка і даволі цімяна. А ягоныя адносіны з расейскім лідэрам мож-

на называць рэгулярнымі, але наўрад ці сяброўскімі.

Ці азначае ўсё вышэйсказанае, што беларускі ўладні эліты і апазыцыя пачалі гаварыць на адной мове? У пераносным сэнсе, зразумела, паколькі беларускай мовы «эліта» па-ранейшаму цураеца. Ці азначаецы закіды дзяржаўных мас-мэдія наконт расейскай імперскасці, што Беларусь канчатковая стала на шлях нацыянальнай дзяржаўнасці і сувэрэнітэтам улады ніколі не ахвяруюць?

Чыноўнікам няма чым размаўляць

Зразумела, гаварыць абы беларускі ўладні эліце як абы чымсьці цэлым і адзінным не выпадае. Частка яе шчыльна звязана з расейскім ВПК, палітычным істэблішментам, дый проста са спэцслужбамі. Для гэтай часткі «эліты» нацыянальная каштоўнасць не звязана з ахвяраваніем, мякка каежучы, прыярытэтнымі. Астатнія жа частцы, якія абыектыўна павінна быць зацікаўлена ў дзяржаўнай незалежнасці Беларусі, проста цяжка ўсьвядоміць, а тым

Посьпех апазыцыі залежыць ад яе здольнасці пасълядоўна праводзіць уласную лінію, незалежна ад таго, што будуць гаварыць улады ў Менску, Маскве ці Брусселі.

богаш сфермуляваць свае інтарэсы — проста ў сілу свайго выхаваньня ѹ сітуацыі «вывіханья» ва ўладных структурах. Галоўнай гарантыйнай такога выхаваньня зьяўляецца адсутнасць уласных пазыцыяў. Прынцып «не высоўваіся» ніяк не дапамагае яе выразнаму акрэсленіню.

У такіх умовах задача апазыцыі становіцца і больш простай, і больш складанай адначасова. Калі не лічыць перамогу ѹ наступных прэзыдэнцкіх выбараў галоўнай задачай — а такая перамога ѹ сёняшніх умовах выглядае немагчымай, — то што тады выходитць на першы плян? Ня крытыка цяперашніх улады й першай асобы пэрсанальнай, бо вялікая, найболыш актыўная ѹ сіядомая частка насельніцтва і без таго ставіцца да ўладаў досыць крытычна, а выразна сфермуляваная альтэрнатыва цяперашняму стану рэчаў.

Яшчэ нядаўна галоўнай праблемай апазыцыі выглядала праблема ёнсці. Ня мела вялікага значэння, хто будзе адзінным кандыдатам на выбараў: нацыяналіст, камуніст ці ліберал. Принцыпова важна было, каб ён быў, каб можна было абыднаць намаганыні вельмі распыленай апазыцыі вакол нейкай асобы, якую абыектыўна, а ня дзеля нейкіх харызматычных якасцяў, стане цэнтрам сілы. Дакладней — адным з цэнтраў сілы, здольным процістаяць моцнай уладзе.

І вось цяпер адзіні кандыдат ад апазыцыі ёсьць. І хация вакол яго віруюць і яшчэ будуць віраваць палітычныя страсы, асабістыя амбіцыі, крываў ды непаразуміні, факт стаўся фактам. Цэнтар дэмакратычнай палітычнай

сілы пачаў фармавацца. Але гэта га недастаткова, каб зьмяніць сітуацыю ѹ краіне. І ня толькі таму, што цяпер асаба адзінага будзе навідавок і па ёй будуць біць з пропагандысцкіх гармат усіх калібраў. На першы плян выходзіць тое, што заўсёды лічылася сумнай матэрыяй, асабліва сярод журналістаў, — праграма кандыдата. Вядома, доўгіх праграм выбарчыкі ніколі не чытаць і чытаць ня будуць. Але могуць і павінны быць нейкія асноватворныя моманты, зразумелыя ўсім. І перш за ўсё — той самай частцы ўладнай «эліты», якая хоча, але ня можа пакуль сфермуляваць свае інтарэсы. У яе проста няма чым.

Памы і аўтарытэт

Гаворка не абы тым, каб знайсць нейкага патэнцыйнага кандыдата ѹ прэзыдэнты ад улады ды заключыць з ім саюз ці зъдзелку. Сёняня такога кандыдата папросту няма. Шукаць яго ѹ атачэнні прэзыдэнта — усё адно што лічыць анёлаў на канцы голкі. Гаворка абы тым, каб ва ўладных, перш за ўсё сілавых, структурах знайшліся людзі, якія ня стануть ахвяраваць сваёй рэпутацыяй, выконваючы злачынныя загады ѹ крэйсінай сітуацыі. Сёняня да такай сітуацыі, выглядае, яшчэ вельмі далёка. Але таму менавіта сёняня яшчэ ня позна схільць на свой бок, хаця б маральна, тых чыноўнікаў, якія не заплямілі сябе злачынствамі.

Гэта не азначае, што трэба зь людзімі з уладнымі падўмоцтвамі, але вельмі абмежаванай адказнасцю весьці нейкія палітычныя гульні, што ім трэба даваць нейкія палітычныя авансы. Напачатку трэба сфермуляваць дакладную ўласную пазыцыю па ўсіх пытаннях — у тым ліку і па пытаннях адносін з Расейскай Савецкай Саюзной Рэспублікай, якія не высоўваіся ѹ сітуацыі.

Апазыцыя не павінна апраўдаўвацца і тым самым ставіцца сябе ѹ нявыгаднае становішча. Улада і афіцыйная прэса імкніцца змусіць яе менавіта да гэтага. Таму з экранаў тэлебачаньня і радыёстанцый, старонак газэтаў штодня ліоцца памы на галовы апазыцыянераў, на дэмакратычныя рух увогуле. Уступаць у падеміку з «чэснімі» журналістамі, тлумачыць нешта ѹ сваёй апраўданьне бессэнсоўна. Але й маўчак ці нечлена.

Вось калі апазыцыя будзе мец і пасълядоўна праводзіць уласную палітычную лінію, прынцыпова выказвацца па ўсіх праблемах — незалежна ад таго, што будуць гаварыць улады ў Менску, Маскве ці Брусселі, — тады рана ці позна ѿтрыміць апазыцыі звязаніца аўтарытэт, падарваша які ня зможуць някія газеты разам з тэлебачаньнем.

Хацелася б, вядома, каб гэта адбылося раней. Каб нашы дзецы ня толькі перамагалі на матэматычных алімпіядах, але й ганарыліся тым, што яны беларусы і што яны — з Беларусі.

Украіна, дзе ўладні эліты і апазыцыя паразумеліся дзеля выратаваньня краіны, можна быць прыкладам для Беларусі. На фота: прэм'ер-міністар Украіны Юры Еханураў (справа) падчас візиту ў Менск і першы віцэ-прем'ер беларускага ўраду Ўладзімер Сямашка. Гучыць украінскі гімн.

Мажорная танальнасьць Валіка Грышко

— Як у Пэнтагоне, — шэпча сябар, калі мы падымаємся да Валіка ў офіс MTV. Атмасфера не съпяшаецца зъдзівіць сваёй нефармальнасцю, і я пачынаю думы: «Як жа тут можна весела балбатаць?» Валіка Грышко можна назваць і зоркай, і публічнай асобай. Звычайна такія ўяўляюцца недасягальнымі снобамі. Піша Тэда Лі.

Глядзі сваё MTV

Калі я зьбіралася ехаць у самы кацёл беларускага аналягу MTV (Валік — намеснік галоўнага рэдактара), знаёмыя атакавалі мяне пытаннямі. Прасілі выведаць, калі, што ды як і ці хутка.

— Хіба? — дзівіцца Валік, калі я кажу, што пра беларускае MTV модна размаўляць. — Я думаў, нікто нічога ня ведае.

Беларуская вэрсія моднага тэлеканалу пакуль знаходзіцца ў стане распрацоўкі, а ў тэлевізоры рэтуранслонацыя расейскае MTV. Валік кажа, што з таго самага моманту, як беларуская служба ўстановіць хоць адну сваю хвіліну, гэта ўжо будзе наш музичны канал. Пакуль падобна да АНТ.

«Хоць адзін беларускі кліп убачыце — лічыце, што «MTV Belarus» — ужо паднавартасны канал, — кажа Валік. — Для ўласна беларускіх праграм яшчэ час не наўшоў. Цяпер галоўнае — пакрыць тэрыторыю краіны, кліпы па-чаць свае круціць і грошы атрымліваць з унутрырэкламных блёкаў».

З 15 кастрычніка кожную суботу MTV ладзіць рэкламную акцыю на Кастрычніцкай плошчы: на вялікім экране — беларускія кліпи.

Мова мэдыкаў ад культуры

На якой мове будуць звязкі атакца да гледачаў прыгожыя, модныя і рухавыя беларускія дзяўчынкі і хлопчыкі з самага папулярнага музичнага канала, пакуль няясна. Валік кажа, што раскаванай моладзі, якая раскавана валодася белаворскай, няшмат. Аднак хочацца верыць, што MTV загаворыць з намі на некандовай беларускай мове сувязкі і ўсъмешлівых младзёнцаў.

«Грэба памятаць, што цяпер размаўляюць па-беларуску — высокі палёт, — лічыцца Валік. — Мне на канале патрабна мова, якая стварае клімат, бо беларуская мова — ня толькі цвёрдая «ч» і «р». Няхай сабе чалавек з польскім, украінскім ацэнтам «базарыць», галоўнае, каб свабодна».

Нават прасунутыя і сымпатичныя дызайнёры з Валікавага канала скептычна ацэніваюць родную

Чарльз Дэйн

мову і яе перспектывы. «Беларуская цяпер, як лаціна, — кажа Грышко. — На ёй размаўляюць толькі мэдыкі. Мэдыкі ад культуры». Сам Валік беларускай пабываеца празь недасканалае веданье. Тэксты пісаць ён давярае пазту-нонканфармісту Арцому Кавалеўскуму, які працуе на MTV літаратурным рэдактарам.

Уёкі ад музычнай прастытуцыі

Пяць гадоў таму Грышко паспрабаваў зрабіць музыку сваёй прафесіяй. «Містэрый гуку» прапанавала яму і яго музыкам кантракт. «Але ёсьць такая мудрая ісціціна: «Калі асалода робіцца працай, яна робіцца працільцем», — разважае Грышко. — У прастытутак так атрымліваецца. Мы разгледзелі тады прапанову як вельмі сум'езную высылку на 300 канцэртаў у год. Да таго ж нашы патэнцыйныя працаўцуць самі да канца не маглі сабе ўяўіць, як можна працаць такую музыку, як наша, і нам

трэба было неяк перастроівацца. Тады я вырашыў ня ставіцца да творчасці прафесійна. Хаця насамрэч канцэртаў цяпер не хапае».

Як і для пераважнай часткі творцаў, час для Валіка — штука дэфіцитная. Таксама для творчасці не стае нармалёвага мікрофону і клявішы, а гэта вельмі тармозіць працэс. Песень на дзесяць гадоў наперад напісаны, цяпер застаецца ім, капрызным, увагу ўдзяляць.

Ежа для амбіцый

Музыку Грышко паважаюць людзі розныя — маладыя скептычныя электронішчыкі, прыдзірлівія і разборлівія, людзі сталейшага веку, якія выраслі з «Крамы» ды «Улісу». Валік прызнаецца, што някіх амбіцый у музыцы ў яго ніколі не было. Я пасікаю плячыма і слухаю пра «адзін вячэлы выпадак»: «Аднойчы ў Менск прыехаў гурт «Сегодня ночью» — мы мусілі быць у іх на разагрэве. Здаецца, для іх гэта быў першыя гасці, першыя канцэрты у Менску, а

для нас гэта быў ужо нейкі мільённы выступ. Мы прыйшлі спакойныя, сачылі, як яны настроіваюцца і нэрвова косяцца на нас, а тут і званок: «Валік, здароў, ня грайце се́ння, бо пацаны баяцца. Ці мала, раптам вы лепши выступіце, а яны лажануцца».

Падкромліваць амбіцыі маглі б розныя факты. Напрыклад, да Валіка дайшлі весткі, што ў канадзкай беларускай дыяспары ён — улюблёны музыка.

Шчасльце

— Можаш назваць сябе шчасливым?

— Магу.

Валік пакідае ўражанье моцнага чалавека, які шмат дасягнуў, дайшоў да свайго посыпеху і сарваў яго голай рукой, без пальчаткі. Людзі цікавяцца яму, і ён раскрываеца для іх, як бутон. Сам ён прызнаецца, што такую ўпэўненасць у сабе адчуў гадоў пяць таму. Да таго часу таксама розным прыходзілася займацца.

— Я аптыміст, гэта галоўнае, — кажа Валік.

«Разрадку» наш герой знаходзіць у спорце: бегае, «группу» каўбасіць.

Дзесяцігадовы сын музыки Веня (у перакладзе з лаціны — любы сын) ходзіць на хакей, і бацька цалкам падтрымлівае яго выбар.

— Спорт я таксама лічу творчасцю, — кажа ён. — Але, калі мой сын вырашыць стаць музыкам, падтрымаю яго. Нягледзячы на адсутнасць грошай, гэта вельмі добры стымул да жыцця. На жаль, у жыцці часта выпадае выбіраць паміж творчасцю і грамшыма. І тая самая безграшовасць людзей у Беларусі раздражняе Валіка больш за ўсё.

Хаця Грышко і аптыміст, і чалавек любі, усё ж ён прызнаецца, што вакол яго няма нятворчых людзей, роўна як і лузэр аў близкім радыюсе не відаць. Мабыць, шчаслівия і самадастатковыя прыцягаюць пчаслівых і самадастатковых.

Мажорна

«Бурлівия выходныя ў кожны дом!» — кричала б MTV, калі б пратагандавала Валіку стыль жыцця. Яно б заклікала да ранишне-вечаровай фізкультуры штодня, а таксама да тусовак, кілобаў, сяброў і дзялчачат. У Валіка ўсё адбываецца менавіта так. Яшчэ адзін абавязковы рытуал — штовечар займіца музыкай. Гадзіну як мінімум.

— Любімая мая страва — спагеті, — аблізываецца Грышко. — А піць люблю віскі, і вось яшчэ нядайна моцна мілібуйся напоем, які ў Турцыі клічуць ракіяй. Падобны да нейкіх саладкаватых лекаў, 43 градусы.

— Ці маеш сваю альтэрнатыву набору «кава і цыгарэты»?

— Гарбата і пячэнне, — усміхаецца Валік і адразу ператвараецца ў малое дзіця. — Люблю салодкае. Ой, як люблю печаныя яблычкі!

Пра свой імідж Валік думае, і думае яшчэ як. Ня можа намеснік галоўнага рэдактара канала, які рызыкуюць стаць самым маднушчым у Беларусі, «забіць» на зневешнім выглядзе.

Кожны чалавек павінен сачыць за модай, за сабой, за сваім стылем, — кажа Валік. — Хаця мода таксама ёсьць розная: ёсьць асобная ў металістаў, асобная ў хіп-хопэраў, асобная ў мажораў.

— А ты да како належыши?

— Я да мажораў, — сочыцца Валік за звычайнай рэакцыяй на гэтасе «абразыўліва» слова і працягвае, каб нашы твары ня зморшчыліся, як сухая груша: — Гэта я ня кепскія слова. Мажор — назытыўны чалавек, які апранаецца па зневешнім баку моды. У яго няма свайго акрэсленага стылю, ён апранаецца, як апранаюцца ў тэлеку, ён пераймае нават манеру гаварыць. У гэтым няма нічога страшнага...

На гэтай у найвышэйшай ступені мажорнай ноце мы пакідаем Валіка Пэнтагон, які павінен будзе стаць працай і прытулкам у найвышэйшай ступені глямурных людзей, якія празь нейкі час бліснуць вачыма з тэлеэкрану, здаўшыся нам спакушальнымі ці ня вельмі, прыгожымі ці ня надга, і вырашыць пытаныне мажорнасці — не мажорнасці мы будзем, глядзячы не на расейскіх аўрораў і маш малиноўскіх. Такія ў нас будуть свае.

Кручок для французаў

Польшча прываблівае турыстаў сантэхнікам.

«Жывяце ў Францыі? У вас цякуюць трубы? Польскі прыгаўжун-сантехнік не прыедзе да памагчы вам! Прыйжджаце лепей вы да нас на курорт!» Такія надпісы аздабляюць плякаты з выявай сантэхніка-цякуюць, што ў чэрвенні зьявіліся ў Францыі. Рэкламная кампанія Польскага турыстычнага аддзялення ў Парыжы (Polish National Tourism Office) дасыціна падсмеўваеца з французаў, якія прагаласавалі супраць Канстытуцыі ЭЗ. Адной з асноўных прычынаў была боязь французаў перад прывідам: мітычным вобразам «польскага сан-

техніка», які адбярэ ў французаў працу, пагадзіўшыся працаўцем за капейкі. Польскі сантэхнік стаў галоўным жупелам агіткампаніі левых супраць Эўраканстытуцыі.

Упершыню сантэхнік зявіўся на інтэрнэт-сторонцы польскага аддзялення «Польскай турыстычнай арганізацыі». Ён зрабіў фурор. За трохлетнія месяцы колькасць візитаў у парыскі офіс ПТА павялічылася на 38% (у параўнанні з адпаведным пэрыядам 2004 г.). Цэнтар наведаў 9,8 тыс. зацікаўленых у прыездзе ў Польшчу. Амаль на 40% узрасла таксама коль-

касць запытаў наконт краіны, што высыпаліся ў парыскіх аздзяленнях ПТА электроннай поштай. А колькасць наведваньняў ўеб-сайту кампаніі падскочыла ў дзесяць разоў. «Кампанія мела надзвычайны посыпех», — гаворыць Каміла Лучынска-Вільчак, спачыяліст ПТА па сувязях з грамадзкасцю. Ужо відома, што Польшчу ў гэты летні сезон наведала больш турыстаў з Францыі, чым з'ячайна (рост склаў каля 20—30%).

Тварам рэкламнай кампаніі стаў 21-гадовы Пётар Адамскі. У камбінэзоне, абвешчаны

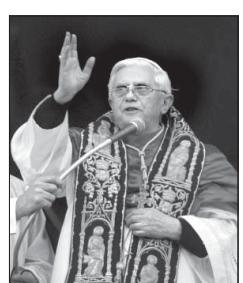
сантехнічным рыштункам, мускулісты прыгажун на фоне гораў і рачулак запрашае ўсіх ахвотных наведаць Польшчу. Стваральнікі рэкламы забілі двух зайцоў: зрабілі рэклому Польшчы і зымякчылі настроі французаў.

Пра незвычайную кампанію пісалі газеты ва ўсім сьвеце — ад Аўстраліі да Калумбіі. Усяго зъявілася 250 публікаций у прэсе. Усе артыкулы быў сабраны і выдадены ў форме кнігі. Яе мярку распаўсюджваць ПТА, якая налета збіраеца выдаткаўці яшчэ больш грошай на рэклому.

Паводле gazeta.pl

Ватыкан супраць боксу

Папа Бэнэдыкт XVI асудзіў прафесійны бокс. У часопісе «Чывільта католіка», які адностроўвае афіцыйную думку Ватыкану, зьявіўся артыкул пад называй «Амаральнасць прафесійнага боксу». «Для дзяялкі, якія кіруюць прафесійным боксам, спартсмен не чалавек, а машына для зарабляння грошей», —

шпарса «Чывільта Католіка». У якасці прыкладу прыводзіца съмерць Левандэра Джонсана, які сканаў пасылюючы з Хесусам Чавесам.

13 кастрычніка, Балі.
Мішэль Лэсьлі, відомая аўстралійская мадэлька, садзіца ў машыну паліцыі. Дзяўчына была арыштавана па дарозе ў клуб, бо паліція знойшла ў сумачцы мадэлі дзіве таблеткі экстазі. Калі віна Мішэль будзе даказана, за захоўванне наркотыку ёй пагражае пакаранье да 15 год пазбаўлення волі.

Ўолес і Громіт спалілі хату

Панядзелак прынёс стваральнікам поўнамэтражнага плястылінага мультфільму «Ўолес і Громіт. Пракляцце труса-пярэвартнія», з аднаго боку, трыномф. Фільм заняў першое месца па касавых зборах у амэрыканскім працаце. З другога боку — склад, у якім знаходзіліся плястылінавыя героі і дэкарацыі, згарэў. Пажар здарыўся ранімрана, а польмя ўздымалася на вышыню 30 метраў.

Новы Бонд

Новым Джэймзам Бондам стаў Дэніэл Крэйг, ляўрэат прэміі «Elle» як самы стыльны актор, 37-гадовы бляндын з суроўым поглядам блакітных вачей. Першым Крэйгавым фильмам будзе «Казіно «Раяль», здымі яго рэжысэр Марцін Кемпбел, фільм будзе нашмат больш реалістычны і змрочны за папярэднюю бандыяну.

НАД ШУМАМ ДЗЁН

Ёр з маслам

Хлеб называе «Віленскім», а малюем на этикетцы Троцкі замак. Але гэта ў кожным выпадку лепш за «Савушкін продукт» або «Пернікі падмаскоўныя». Лепш, але мы ўжо другое дзесяцігодзьдзе незалежная дзяржава і можам сабе дазволіць капнучу глыбей. Піша **Тадэвуш Новак**.

Паўмесяца таму меў клопат: што завезьці ў падарунак у Літву? Калісьці вазіў «Крамбамбулю»: пляшка і дыск любога літвіна білі пад дых. Але надакуцыла: штораз ставіць на стол адно і тое, расказваючы, што гэты даўні *супольны* наш напой *менавіта мы*, нашчадкі Скарэны, адрадзілі, а не духоўныя дзеці Мажвідас. «Нарачанскі» хлеб таксама прыеўся. Хто будзе есці яго, калі ў кожным гіпэрмаркете Вільні ляжыць славутая «Vilniaus duona»?

Ледзь не павёз арабінавую настойку з дужа «мілай» называю «Бульбаш». Зь ёрам на канцы. — Бяруць, нішто сабе, нібыта, — абыякавым тонам адказала мне прадавачка на запыт аб смакавых якасцях прадукту.

— Нашэўна, устрымаюся. Назва бянтэжыць, абразыліва. Мо яшчэ чаго маецце нацыянальнага? За бугор трэба! — умольна глядзеў я на дзяўчыну, якая, не падымачыла вачэй, абыякава чыркала нешта ў журнальчуку.

І павёз «беларускі» бальзам ды ўсё той жа «Радзівілаўскі» хлеб. На «Радзівілаўскі», які, акаваеца, «хлеб нашых продкаў», мае сябры паглядзелі з цікаўнасцю: «Ну-ну...» Зрэшты, і я ня мог даць рады сабе: добра гэта ці ня надта — называць хлеб магнікім мяном. Так жа, як ляпіць марку «Radzivill» на «левае» віно, на ўніверсам у менскай Вісьнянцы. Цікава, што думаюць наконт гэтага самі Радзівілы? «Всеслав Чародей», «Князь Гедемін», «Князь Вітовт» — гучыць прыгожа. Але не пакідае адчуванье: нешта *на тое*.

У адной літоўскай сям'і, дзе я гасціўся, зайшла на гэту тэму цэляя дыскусія: ці можна выкарыстоўваць знакавыя імёны нашай супольнай мінуўшчыны для прапаганды тae самае мінуўшчыны такім вось чынам. Жонка прыяцеля — гісторык, яна дакопваеца да прычын забойства Кейстута. Таму яна вельмі эмацыйна адгукнулася на вестку, што ў Гродні звязвіца чарговы беларускі алькагольны пуд — гарэлка «Вітаўт». Яшчэ больш літвінка ўзрушылася, даведаўшыся, што беларусы пасыпелі ўжо назваць «Князем Вітаўтам» і шампанскіе.

Літоўская «рэўнасць» мне зразумелая. Хоць і па той мяжы часам «злоўжывалі» гучнымі «брэндамі». Але іх багатая кулінарная гісторыя дазваляе выкопаваць і з «Trejos devuenerios» — настойку на зёлках, яя горшую за «Крамбамбулю», ад якое сам Каараткевіч бываў на сёмым небе, і, урэшце, «Мідус», і проста «Літоўскую» гарэліцу. А мы свой хлеб называем «Віленскім», але малюем на этикетцы Троцкі замак. Так, гэта ў кожным выпадку лепш за «Савушкін продукт» або «Пернікі падмаскоўныя» (уявім «Смургонскія баранкі» ў Піцеры). Лепш, але мы ўжо другое дзесяцігодзьдзе незалежная дзяржава і можам сабе дазволіць капнучу глыбей ды адшукаць даўні рэцэпты і гэткія ж старыя *арыгінальныя* назвы. Успомніць, што варылі, смажылі і разлівалі пад «панскай» Польшчай, пад «царскай» Расеяй, яя кажучы ўжо пра «залаты век» Літвы. I «рэгенэраваць» рэцэпты ды брэнды.

«Літоўскі» сыр той жа, пра які пісала «НН», — чым ія ўзор для пачатку? А хлеб хай будзе «Радзівілаўскі», «Граецкім», гарэлка — «Вітаўтам». Каб жа толькі ў рэцэптуры сапраўды адбілася што-небудзь са спэцыфічна нясьвіскага, менскага і гарадзенскага, слодыч напраўду была неспадзянага смаку, а гарэлка нагадвала хаця б аддалена трункі з велікакняскага склепу.

Пакуль жа даводзіца кожны дзень зьдзіўляцца, чаму масла «Сонечка», а шакаляд «Славянскій», а не наадварот, і ў чым жа «чародейність» «Всеславовай» гарэлкі? Калі адчуеце — напішыце, падзяліцеся, зіверым чуйнасць нашых языкоў.

Ваяўнічы пацыфіст, ціхі абсурдыст, антыізраільскі габрэй — новы выбар Нобэлеўскага камітэту. Беларускіх кандыдатаў у сьпісе не было.

Швэдзкі нобэлеўскі камітэт даказаў, што аддае перавагу перадусім яркім творцам, не залежна ад таго, якой яны веры і ідэалёгії. Сёлета прэмія дасталася апантанаму крытыку Амэрыкі і гляблізму, абаронцу ворагаў Вашынгтону. Усё гэта напярэдадні пасыпяховага рэфэрэндуму аб канстытуцыі Іраку, на якім іракцы масава падтрымалі пераменны, што адбыўся ў іхнай краіне. Лішне казаць, што такі выбар выклікаў скрыгат у правых колах. Гэтак, Сяргей Навумчык, на месцы дырэктара радыё «Свабода», абрыйнуўся на нобэлеўскіх акадэміків, якія абрали чалавека, «імя якога нічога ня кажа». Легась у «НН» С. Навумчык крытыкаў і выбар Елінэк — папраўдзе, яшчэ менш вядомай цэнтральназўрапейскай публіцы.

13 кастрычніка Гаральд Пінтэр прачынёўся самым вядомым пацыфістам сучаснасці. Гэтаму брытанскому драматургу 75 гадоў. Гэта ўжо адзінаццаты па ліку творца п'есаў, адзначаны Нобэлеўскай прэміяй, — дзесятым быў італьянец Дар'ё Фо (1997), раней узнагарода знаходзіла Бэкета й Пірандэла. Швэдзкая акадэмія ўзнагародзіла Пінтара як аўтара, «які ў сваіх творах раскрывае бездань, што тоіца за штодзённыя балбатнёй, і высаждае дзвёры ў зачыненія падвалныя пакой».

Гарацы Энгаль, сакратар Акадэміі, зазначыў, што вестка пра ўзнагароду засыпела драматурга зьяняцку: «Ён мала што мог вымавіць і быў папросту шчаслівы». Ужо пасля абвішчэння вірдыкту Пінтар выйшаў перад журналістамі на парог свайго дому ў Лёндане. «Я ў разгубленасці, — сказаў ён. — Я мушу ачомацца, перад тым як падэу ў Стакгольм». У Швэцыі 10 сінегня ён атрымае ўзнагароду і чэк на 1,28 млн даляраў.

Пісьменнік шматкроп'я

Пінтар лічыцца прадстаўніком тэатру абсурду (поруч з Бэкетам і Іянэску), стваральнікам так званай камэдыйнай пагрозы («comedy of menace»), «што агайле ілюзорнасць кантакту паміж людзьмі і драматычную бездзялічніцай» чалавека перад абліччам як съвету, так і ўласнай падсвядомасці».

Дзея Пінтаровых п'есаў часта пачынаеца са звычайнай падзеі, потым атмасфера гусьцее, а рэчаіснасць ператвараеца ў звычайнікі кашмар. Адрывістыя, шматзначныя дыялогі ўзмацняюць адчуваньне навальніцы і напружанага чаканінья. Пінтар па-майстэрску дазуе напружаньне, нічым не саступаючы ў гэтым кінематаграфічным дасягненніям Хічкока. Пінтар па-майстэрску выкарыстоўвае драматургічныя вартасці ціпні, дыялогі ў яго нясыпеніні, а спэцыфічнае пачуцце гумару (ён піша: «Німа вялікай розынцы паміж рэальным і нерэальным») спрычынілася да таго, што ў англомоўнай культуры сталася звычаем называць пэўныя сітуацыі «пінтараўскім», як у нас у Цэнтральнай Эўропе сітуацыі могуць называць «мрожжаўскім». Невыпадкова Пінтары ў любёныя сцэнічныя рэмаркі — слова «паўза» або шматкроп' (зрэшты, ён і сам займаецца тэатральнай рэжысурай).

У 1958 г. Пінтар напісаў: «Усё, што трэба зрабіць з мастацтвам, ёсьць у мастацтве». Пра сваіх пэрсанажаў, што звычайна таўкуцца ў цеснаце аднаго пакою, ён гаворыць: «Менавіта ў цеснаце яны для мяне як на далоні».

Крытык клікі Буша

Гаральд Пінтар нарадзіўся 10 кастрычніка 1930 г. у сям'і краўца-габрэя ў бедным лёнданскім раёне. У 1948 г. паступіў у Каралеўскую акадэмію драматычнага мастацтва, далучыўся да тэатральнай трупы «Энью Макмастэр», з якой выступаў у 1954—1957 г. пад сцэнічным псеўданімам Дэйвід Бэйран. Першыя вершы апублікаў у 1950 г., хоць сапраўдным дэбютам сам

Нобэль

для абаронцы Мілошавіча

лічыцца публікацыю ў 1957 г. аднаактоўкі «Пакой».

Сярод іншых ранніх Пінтаравых твораў — «Дзень нараджэння», «Падстаўка для закусак», «Вяртанье дадому». Славу прынесла п'еса «Вартайш», паставлена ў 1960 г. Да пазнейшых п'ес належыць «Пэйзаж» (1967), «Цішыня» (1968), «Чарка аглаблёнавая» (1984), «Горная мова» (1988).

«Ягоныя творы маюць прыхаваны палітычны зъмест, — мяркуе Рафаэла Рароль, крытык з газеты «Монд». На ейную думку, выбар ляўрэатаў Нобэлеўскай прэміі робіцца «дзёй больш радыкальным». У якасці прыкладу называеца Дар'ё Фо, а таксама аўстрыйца Эльфрыда Елінэк (2004).

Пінтар ня толькі пісьменнік, але й грамадзкі дзеяч. У 1949 г. ён адмовіўся ад вайсковай службы з пацыфісцкіх перакананняў, у 1980-я крытыкаў урады Маргарэт Тэтчэр і Рональда Рэйгана, а ў 1996 г. адхіліў ганаровы дваранскі тытул, нададзены прэм'ерам Джонам Мэйджэрам.

Пінтара ня любяць СМІ, ён трymаеца даляка ад істглішмэнту.

І ў апошнія гады Пінтар часцей бывае на мітынгах, чым на сцэне. Ён заявіў на пасяджэнні брытанскага парлямента: «Буш і ягоная кліка хочуць кантраляваць уесь сьвет і яго прыродныя багацьці. І ім начхаць, колкі яны заб'юць людзей, каб дасягнуць гэтай мэты». Атаку на Ірак Пінтар называў «законна санкцыянованым тэарызмам» і «нагодай для сораму кожнаму брытанцу». Тоні Блэр у вачах нобэлеўскага ляўрэата — паскуда, а Буш — адпеты злачынец. «Тэрарызаваньне іншых — шматгадовая амэрыканская традыцыя», — сказаў Пінтар у кастрычніку 2002 г. у Палаце грамадаў. У 2003 г. ён напісаў іранічны верш «Божа, захавай Амэрыку» ды п'есу «Новы суսветны парадак» — 10-хвілінны сатырычны адказ на вайну ў Ірақу.

Палітычныя ўмешанні NATO ў канфлікт у Косаве процізаконным, ініцыяваны суд над Слабаданам Мілошавічам Пінтар называў цалкам прадузятным і неаб'ектыў-

вэра (1996), а таксама прэміі імя Пірандэла і Мальера.

Прысуджэнне ўзнагароды Пінтару спадабалася леташнім ляўрэатам Эльфрыдзе Елінэк: «Зноў пісьменнік зь левага флангу, і пісьменнік выдатны». Брытанцы таксама ў захапленні. «Мне ў галаву не прыходзіць нікто больш варты гэтай узнагароды», — заяўіў драматург Алан Аўкборн.

Прыхільна паставіўся да вэрдыкту швэдзкай акадэміі польскі крытык Марцэль Райх-Раніцкі: «Добрае, слушнае разнінне», — хоць, на яго думку, узнагарода прыйшла да 75-гадовага пісьменніка «строі пазнават».

Беларускі тэатральны крытык Вячаслаў Ракіцкі захапляеца выбарам Акадэміі. «П'есы Г. Пінтара надзвычай тэатральныя, яны далі штуршок для развязанія эўрапейскага тэатру», — сказаў ён на хвалях радыё «Свабода». Цешыцца й самы прызнаны з беларускіх драматургаў Аляксей Дудараў: «Драматургія — гэта самы складаны жанр, і драматургаў ня так багата. А драматургаў такога кшталту, як сёлетні Нобэлеўскі ляўрэат, яшчэ менш».

«Узнагарода для Пінтара, даўно прызнанага клясыка тэатральнага авангардызму, зьяўляеца трохі запозненай», — заяўіў польскі драматург і празаік Томаш Любенскі. Ён спадзяваўся на прысуджэнне прэміі больш актуальним на сёньшні час пісьменнікам — Амосу Озу, Варгасу Льесу ці нашаму земляку, польскому пісьменніку родам з Пінску, Рышарду Капусыцінскому. «Пінтаравы п'есы ўжо не карыстаюцца такай папулярнасцю і ня ставяцца так часта, як у 1960-я і 1970-я гады», — кажа Любенскі, але адразу падкрэслівае: «Пінтар заслужыў Нобэля, бо ён «клясык сучаснасці, майстар філіграннага дыялёту і стварэння напружання».

Ніхто з беларусаў у шорт-лісты швэдзкіх крытыкаў ня трапіў. Чакалася, што прэмія можа дастацца сырыйска-ліванскому паэту Адонісу або канадскому пісьменніку Маргарэт Этвуд. Нашы суседзі літоўцы й латышы прапануюць на «Нобэля» сваіх паэтаў Сігітаса Гяду й Візму Бэлшавічу, самыя вядомыя польскія кандыдатуры — рэпартажыст Капусыцінскі і фантаст Станіслаў Лем.

Беларускі ПЭН-цэнтар у верасьні падтрымаў ініцыятыву грамадзкасці пра выпуўчэнне на «Нобэля» Народнага паэта Беларусі, усенародна шанаванага Рыгора Барадуліна. Бяда беларусаў у тым, што ў сувеце амаль няма перакладчыкаў з беларускай, і ніхто ня дбае пра іхнью падрыхтоўку — справу, якая вымагае мільёны капиталаў-кладаніні. Ды папулярызацыя літаратуры стала ў нас справай энтузізму. У адровыненне ад той самай Літвы, дзе праводзіцца маштабныя фэстывалі пазі, а літаратурныя выданні ня душыць ніякая палітычная цензура. Таму нашы прэміі яшчэ наперадзе — іх здабудуць вольныя творцы, якіх будзе ўзгадоўваць вольная і сапраўдныя беларускія дзяржава.

Мікола Бугай

Інфармацыю ў Інтэрнэце пра сёлетняга ляўрэата Нобэлеўскай прэміі па літаратуре Гаральда Пінтара — драматурга, паэта, актора, рэжысёра, грамадзкага дзеяча — можна знайсці на многіх сайтах.

Афіцыйны сайт Гаральда Пінтара — www.haroldpinter.org.

Біографія Гаральда Пінтара, расказы яго біографа Майкла Білінгтана — www.bbc.co.uk.

Разгорнутая біографічная нататка на сایце, прысвечаным Нобэлеўскай прэміі — <http://nobelprize.org>.

Фільмографія Гаральда Пінтара — www.imdb.com.

Пінтар у «Вікіпедыі» — <http://en.wikipedia.org>.

На гэтай старонцы можна таксама пазнаёміцца з літаратурнай крытыкай твораў Пінтара: <http://www.contemporarywriters.com>.

Мікалай Халезін: Пінтэр актуальны для Беларусі

Але ягоная мова чужая
для нашага нэабуржуазнага,
мяшчанскаага, кансэрватыўнага
тэатру.

П'есы нобэлеўскага ляўрэата Гаральда Пінтэра не карыстаюцца шырокай вядомасцю ні ў Беларусі, ні ў нашых суседзіў. У Польшчы толькі Новы тэатар (Лодзь) мае ў рэпэртуары пастаноўку «Дзень нараджэння Стэнлі». У 1970-я Пінтэрэвы п'есы ставілі досыць часта: у Польшчы было паставлена 15 твораў. У Беларусі нобэлеўскага ляўрэата ня ставілі ні за саветамі, ні ціпер. І нават не перакладалі. Толькі часопіс «ARCHE» перакладаў Пінтэраў памфлет супраць вайны ў Іраку. Перакладчык Зыміцер Колас лічыць, што акурат актыўная антыамэрыканская пазыцыя

дапамагла Пінтэру атрымаць сёлета Нобэлеўскую прэмію.

Драматург, грамадзкі дзеяч Мікалай Халезін адзін з наймногіх у Беларусі, хто добра абазнаны з творчасцю набеліянта: «Калі прыяжджаў Стопард, мы абміярковаўлі, што шэрэт твораў Пінтэра быў бы актуальны для сёньняшняй Беларусі». Актуальнасць Пінтэрэвых п'ес Халезін бачыць у пошуку нетрадыцыйнай тэатральнай мовы. «Але Пінтэр — адзін з тых аўтараў, якія не пасуноць цяперашняму беларускаму канцэктру. Яго мова — чужая для нашага нэабуржуазнага, мяшчанскаага, кансэрватыўнага тэатру. Ніводзін зь цяперашніх беларускіх тэатраў ня можа засвоіць яго мовы: да гэтага не падрыхтаваныя рэжысёры й акторы і зусім не падрыхтаваная публіка. Яна прызычаная да мовы савецкага тэатру».

Аляксей Дудараў лічыць, што «тэатар ня можа быць адолькавым. Калі існуе адзін толькі тэатар абсурду — гэта абсурд. Калі існуе адзін толькі тэатар сацэралізму — гэта таксама абсурд». Аднак і Дудараў скептычна ставіцца да пэрспэктыўы пастаноўкі Пінтэрэвых п'ес на беларускай сцэне.

Ці ёсё так фатальная для гледача з п'есамі ангельскага драматурга? М.Халезін лічыць, што ёсць гледачы, якія прагнучы менавіта такога тэатру — нетрадыцыйнага, авангарднага: «Мы — «Свабодны тэатар» — ставім якраз такія спектаклі, дзе акторы гаворыць іншай мовай. Ёсць моладзь, яна ня ходзіць у Купалаўскі тэатар, але гатовая пайсьці ў клуб глядзець «Псыхоз» — вельмі складаны спектакль. У гэтым сэнсе Беларусь — унікальная краіна, дзе камэдыйнымі, антэрэпрэзынымі, камэрцыйнымі пастаноўкамі займаюцца дзяржаўныя тэатры, а сур'ёзныя

пастаноўкі ідуць у антэрэпрызах».

Нобэлеўскія ляўрэаты-драматургі (Бэкет, Фо, Пінтэр) вызывалі новыя ідэі, таму яны не запатрабаваны ў Беларусі, лічыць М.Халезін. Прывычна такой сітуацыі — у палітыцы: «Калі няма шчырасці ў СМІ, яе пачынаюць шукаць у іншых сферах. Бо кожнае вальнадумства, усялякі пошук новых ідэй разбуроць асновы ўлады. Тоё самае з сучаснай беларускай літаратурай. Я быў вялікім скептыкам адносна яе запатрабаванасці. Але я бачыў, як у адну зь менскіх кавярняў набіраеца пойная залі на паэтычныя чытаныні. Калі выйшаў раман Уладзімера Някляева «Лабух», у мене пыталіся літаральна празь дзень, ці не могу я знайсці гэтыя твор, каб пачытаць. Не Шамякіна пыталіся. Таму што людзі шукаюць гэтай новай шчырасці, новай мовы».

Адам Воршыч

Апошнія гады Пінтэр піша найбольш публіцыстыку. Адны захапляюцца ёю, другія зъедліва крытыкуюць. «Калі Пінтэр так ня любіць Захаду, чаго ж ён сам живе ў краіне Блэра, а не пераедзе ў Іран ці Ірак?» — напісаў на форуме, дзе абміяркоўвалася прамова «На мове бомбай» адзін з наведнікаў. Тады Садам яшчэ панаваў, сабраўшы на чарговым рэфэрэндуме 100 працэнтаў галасоў. «Свабода вартая любых ахвяраў. Свабоды не бывае без ахвяраў. Калі б усе былі Пінтэрамі, свабода ня мела б шанцаў», — напісаў другі. «Калі Турцыю, Японію і постглітераўскую Нямеччыну заганялі ў дэмакратыю, гэта таксама было балюча. Затое ў выніку збудаваліся больш справядлівия грамадзтвы», — напісаў трэці. «Пінтэр лае заходнюю цывілізацыю. Але хіба ня гэтая цывілізацыя ставіць чалавека па-над усё? Калі Пінтэра вылечылі ад раку, дык гэта дзяякуючы заходний цывілізацыі, якая развіла такую мэдыцыну», — піша чацверты. «У Амерыкі свае інтарэсы, у альбанцаў ці курдаў свае. Калі яны супадаюць, падзякую Алагу. Ня трэба мяшаць усё да купы», — адрэагаваў нехта з Прыштыны. «Дэмакратыя павінна быць з кулакамі. Інакш такія Лукашэнкі ці Хусэйны ўрэшце зьядуць заходні съвет, як Гітлер хацеў зьесьці», — яшчэ адно меркаванье. Пісьменнік — гэта ня тое, што дыпляматы. Пісьменнік — ён для таго, каб прымушаць людзей думаць.

На мове бомбай

ГАРАЛЬД ПІНТЕР

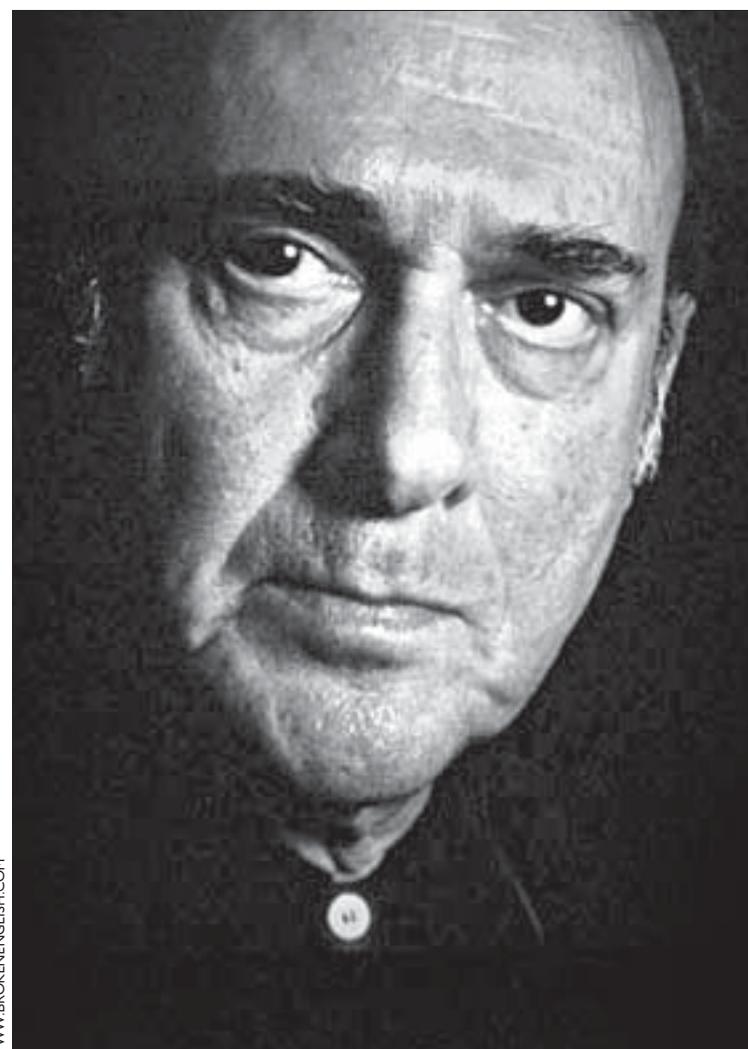
Яхварэў на рак і ў пачатку году перанёс сур'ёзную апэрацыю. Сама апэрацыя і яе вынікі сталі для мяне кашмарам; я адчуў сябе плыўцом, якога зацягвае на дно глыбокі, змрочны, бязъемжны акіян. Цешуся тым, што не патаную, што яшчэ жывы. Аднак, пе-рамогши цемру ўнутры сябе, я трапіў у іншы, усёабдымны кашмар — у атмасферу амэриканскай гістэрыі, невуцтва, ваяўнічай фанабэрыі. Самая ма-гутная нація, якую ведала чалавечства, апалчылася цяпер на ўесь белы съвет.

«Хто ня з намі, той супраць нас», — прамовіў прэзыдэнт Буш-малодшы. Ён дадаў: «Мы не дазволім, каб ў рукі найгоршых лідэраў съвету трапілі найгоршыя віды зброя». Слушна, дзядзька Буш. Зірні ў люстра — убачыш якраз таго лідэра, якога меў на ўзвaze.

Цяпер Амерыка разгортвае найбольш дасканалыя систэмы «зброі масавага зынішчэння», гатовая скарыстаць іх там, дзе лічыць патрэбным. Яна ўзброеяна лепш, чым усе астатнія краіны, разам узятыя. Амерыка выйшла з міжнародных пагадненняў аб біялягічнай і хімічнай зброя, адмовілася пусціць інспектараў на ўласныя за-воды, дзе куецца тая зброя. Разыходжаныні паміж публічнымі заявамі амэрыканцаў і дзеяньнямі амэрыканскага ўраду набылі амаль камічны характар.

Амерыка лічыць, што 3000 ахвяраў у Нью-Ёрку 11 верасня — адзінны ахвяры, што маюць значэнне, бо гэта ж свае, амэрыканскія мерцвякі! Астатнія мерцвякі — нерэальныя, абстрактныя, нецікавыя.

Не чуваць згадкі пра 3000 съмерціў у Аўганістане. Забытыя сотні тысяч ірацкіх дзяцей, пазбяўленых лекаў праз амэрыкан-

www.brokenenglish.com

скія і брытанскія санкцыі, — дзяцей, якія памерлі. Ніхто ня кажа, што ўранавыя адкіды, ужытыя амэрыканцамі падчас вайны ў Заліве, жахліва ўзынялі ўзоровень радыятыўнай ў Іраку. Там нараджаюцца дзеці без мазгоў, без вачэй, без геніталій.

Хто памятае пра 200 000 труп-паў ва Ўсходнім Тыморы (1975 год)? Людзей забіваў інданэзійскі ўрад, але па ўказы і пры падтрымцы Злучаных Штатаў. Аддадзены забыццю 500 тысяч съмерціў у Гватэмале, Чылі, Сальвадоры, Нікарагуа, Уругваі, Аргентыне і Гаїці, да якіх гэтаксама спрычыніліся ЗША. Ужо ня згадваюцца мільёны съмерціў у Віетнаме, Ла-

осе і Камбоджы. Бадай ня згадваеца безнадзейнае змаганыне палестынскага народу, якое так хвалюе съвет.

Аднак ня ўсім даспадобы перакручваньне падзеяў цяперашняга часу і перапісваньне гісторыі. Людзі не забываюць. Не забываюць ні съмерці сваіх сяброў, ні катаваныні ды нявечнані, прыгнёт і прыніжэнне, ні тэрарызм звышдзяржжаў. Людзі ня толькі помніць, а яшчэ і даюць адлуп. Жахі Нью-Ёрку былі прадказальнія і непазыбежныя. Гаворка ішла аб распластце за пастаянныя і систэматычныя праівы дзяржаўнага тэрарызму з боку Амерыкі — на працягу доўгіх гадоў, ва ўсіх

частках съвету.

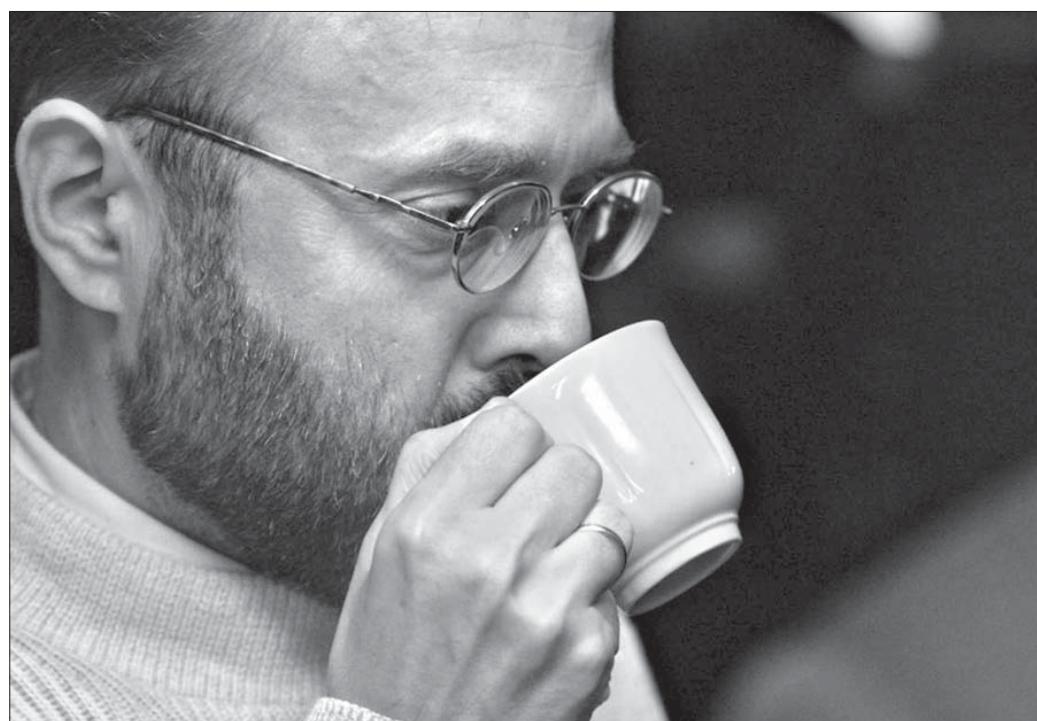
У Вялікабрытаніі публіку ціпер папярэджваюць, каб яна была «пільнай», гатовая да мажлівых тэрарыстычных актаў, але папярэджаныні гучыць абсурдна. І як жа трэба разумець тую публічную пільнасць? Усё павінны хадзіць, захутаўшыся ў шалікі, каб раптам не глынуць атрутнага газу?

Атакі тэрарыстаў цалкам імаверныя, і яны будуть вынікам брыдлага, ганебнага пабягушніцтва нашага прэм'ер-міністра пе-рад Амерыкай. Здаецца, нядаўна ў лёнданскім мэтро было прадухілена распыленыне атрутнага газу тэрарыстамі. Аднак у наступны раз атака можа стаща пасыпховай. Тысячы школьнікаў штодзень ездзяць у мэтро — калі яны загінуць у выніку тэракту, увесі цяжар адказнасці ляжа на плечы прэм'ер-міністра. Няма чаго казаць, што сам ён не карыстаецца паслугамі лёнданскага мэтра.

Плян вайны супраць Іраку — фактычна плян наўмыснага забойства тысяч мірных людзей пад маркай вызвалення іх ад дыктатуры. Амерыка і Вялікабрытанія прадаўжаюць сваю гонку, што прывядзе толькі да эскаляцыі гвалту ва ўсім съвеце і ўрэшце да катастрофы. Аднак відавочна, што Амерыка зынемагае ад жадання напастьці на Ірак. Мяркую, што напад будзе — ня толькі таму, што Амерыцы карціць захапіць кантроль над ірацкай нафтай, а яшчэ і таму, што цяперашняя амэрыканская адміністрацыя — гэта крыважэрная дзікай жывёліна. Бомбы — яе адзінай мова. Мы ведаем, што многія амэрыканцы жахаюцца паводзінам уласнага ўраду, але, тым ня менш, застаюцца бездапаможнымі.

Калі єўрапейцам ня стане салідарнасці, глазу, съмеласці і волі дзеля адказу на выклік, кінуты амэрыканскімі ўладамі, для харкаванія тэрарыстыкі Эўропы выдатна падыдуць слова Аляксандра Герцэна: «Мы не дактары. Мы — хвароба».

Урывак з прамовы
Гаральда Пінтара з нагоды
атрымання ганаровай
стуپені ў Турынскім університеце. 13 сінтября 2002 г.

побач Пліса гайдает на сваіх хвалях
белатварыя лілеі
а за ракой
пачынаецца знаёмы лясок —
зялёным пасам ён выцягнуўся ў бок
карпусоў піянэрлягеру
у якім штолета ты бавіў
вольны час свайго дзяяцінства
ци растуць зараз у тым ляску
суніцы?

ці грэоцца на іглістых съцежках
яшчаркі?

ці хаваюцца пад маладымі елачкамі
сямейкі масльякоў?

ці варта ўсё гэта спрадукваць?

на шляху да майго летняга дамка
ляжыць вялікі камень

ідучы побач
я заўсёды цікаўна разглядаю
валун

няўжо такую дакладную геамэтрыю
яму надала прырода

калі гэта зрабіў чалавек
дык камень той можа быць толькі
надмагільным

вось і яшчэ адзін год
набліжаецца да скону
пераглядаю свой дзённік
занатоўваю апошнія падзеі

нібыта ў бухгалтарскай кнізе
падрахоўваю балянс

сабаку накарміць
прылашчыць
зазірнуць у очы
сказаць добрае слова

выйсьці на шпацыр

паслушаць як шамацяць ільдзіны —
абуджаная Дзвініа
як авечыя статкі
гоніць іх
на кірмаш у Рыгу

песня вялікай ракі ў адліжную зіму

прайсьціся ўздоўж берага
нічога не кранаочы
не пакідаочы съеду

укінуць у раку закаркаваную бутэльку
зь лістом да грамадзянаў съвету

Полацак

Да грамадзянаў съвету

АЛЕСЬ АРКУШ

у Жодзіне на мосце
пад якім шуміць вадаспад
гляджу на гульню пырскай
успльываюць відзежы
дзяяцінства
трансляцыя праз дзесяцігодзьдзі
Пліса ашчадна
(даражыць кожнай кропелькай)
коціць свае воды
у Бярэзіну
вадаспад як мытня
кожная кропелька
праходзіць аглыд
недзе там унізе
пад замшэлым каменем
схаваўся мянтус
з майм залатым кручком
у роце

шлях ад электрычкі
да матчынага дому
колькі разоў ім кіраваўся!
у розныя бакі
і вельмі рана-раненка
і ўдзень і ўночы
нёс думкі і мары
а яшчэ
матчына блаславенне
і клопат і трывогу
пакуль гэты шлях існуе
датуль я прывязаны пупавінай
да цябе
мой родны горад

сібар-аднакляснік
запрасіў да сябе ў госьці
сядзім ля става на лавачцы
і згадваю маладосыць

рочылі, дзяцел — стукае і стукае па
дрэве.

Чым пазней правяраеш лята-
рэйны белет, tym даўжай здаецца,
што ты выйтраў.

Надзея — реч ненадзейная.

Ён зявіўся на съвет, каб яго пе-
райначыць, але трохі на ў час на-
радзіўся: у съвепе адбыліся якраз
сякія-такія перамены — і болей ан-
ияхія перамен нікто не хацеў.

У «Мастацтве кіно» — дзённікі
Я.Левіна, кінаведа. Чытаю запіс
пра Я.Еўтушэнку: «Усё ў яго
нікчумнае, нават мания величы.
Убоства з шанцамі дажыць да бло-
сту на станцыі Зіма». Два сказы —
а колькі зайдзрасыці.

Азіраючыся назад, бачыш, што

памыляўся, а яшчэ праз нейкі час
аказваецца, што памыляўся якраз
тады, калі думаў, што памыляўся...

Бамарш сказаў: «Час — сумлен-
ны чалавек».

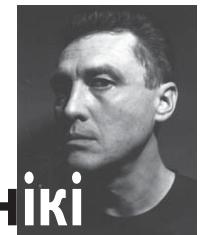
Сюжэт.

Жыў чалавек... і ўсё, на што ра-
шыўся, — аднойчы ў адказ на зын-
вагу сарваў, кінуй, пабіў, растапігаў
перед крыўдзіцелем *свое* акуля-
ры... і, калі памёр, на чырвонай ак-
самітавай падушачцы, на якіх па-
перадзе нябожчыка ягоныя ўзнага-
роды звычайна нясуць, — пра-
несслі гэтыя пабітыя акуляры.

Незразумела было, што з гэтага
павінна вынікаць, дык нічога і ня
вынікла.

«Сёньня — як ёсьць, а заўтра —
бліны», — бабіца казала. А Пушкін
казаў: «Яшчэ павесялімся».

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

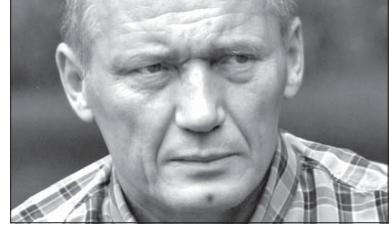
2005. Кавалёва і кнігі

Школьная настаўніца фізыкі Ленка Кавалёва не чытае кніжак. «Мне зусім не цікава чытаць апісаныні чужога жыцця. Маё сапраўднае жыццё значна цікавейшае за кніжнае...» Можна было бы пагадзіцца з Ленкаю, каб яе жыццё было незвычайным. А яно цалкам звычайнае: школа з выкладаньнем фізыкі, царква з праваслаўем і сотовы тэлефончык з галасамі сціплых кавалераў. Адзіная дэталь, якая асабіста мене здзівіла ў Ленчыных паводзінах, — грэблівае стаўленыне да беларускай мовы. «Лен, а калі раптам цябе папросішь выкладаць фізыку па-беларуску?» — «Адмоўлюся!» — «А калі загадаоць?» — «Тады мы зъбяромсі і зъедзем у Рассею...» — «Хто «мы»?» — «Рассейцы, праваслаўныя...» — «А хіба беларуская мова ня можа гучыць у праваслаўнай царкве?» — «Ня можа!» — «Калі так, давядзеца зъехаць, Лен». — «І зъеду!»

1977. Караткевіч
і пераапрананье

Пісьменнік Караткевіч працаў у белай кашулі і пад гальштукам. На нагах у яго былі модныя чаравікі. На сыпінцы працоўнага кресла вісеў дарагі пінжал. Калегі любілі пакепліваць з Караткевічам: «Ты, Валодзя, ідзеш за працоўны стол, як на вясельле... Ну нашто ты апранаеш самы лепши свой касыцом, калі зьбіраесьца працаўаць вясімнаццаць гадзін, зачыніўшыся ў кватэры, дзе цябе нікто ня ўбачыць?!» «Так трэба!» — ляканічна адказваў Караткевіч. Трэба дык трэба... Чаму трэба? Нікто й не задумваўся, прынамсі я не задумваўся. I вось нечакана для самога сябе я здагадаўся, чаму пісьменнік так старана апранаўся перад тым, як сесыі за стол. Усё Караткевічава жыццё праходзіла ў адным пакоі, які называўся кабінетам. Прыйнамсі апошні 15 гадоў ягона жыцця праішлі ў гэтым пакойчыку зь вялізным сталом, стэляжамі, перапоўненымі кнігамі, ды канапай, закіданай цацкамі. Караткевіч пісаў, спаў і піў у кабінэце. Ён мог месяцы ляжаць на канапе, загарнуўшыся ў доўгі шаўковы халат, чытаць прыгодніцкія раманы і папіваць абачліва назапашаны каняк, а потым надыходзіла новая раніца. Караткевіч выходзіў з кабінету, прымаў душ, галіўся, апранаўся ва ўсё сваё найлепшае і вяртаўся ў свой пакой зусім іншым чалавескам — пісьменнікам і працаўніком. Караткевіч пісаў запойна, па 16—18 гадзін, пісаў хутка — 20—25 старонак за раз, ён не спыняўся, пакуль не напіша твор ад пачатку і да канца. Потым пачыналася спустошанасць, дэпрэсія, хутанье ў лілёвы халат... Але праз тыдзень, праз месяц, праз трэ — Караткевіч зноўку павязваў фасцэтны гальштук і апранаўся ў дарагі касыцом, каб працаўаць.

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР
НЯКЛЯЕУ

мадзка-палітычнае...

Дзякую Богу, я зразумеў гэта ра-
ней, чым настала невыносная па-
высыяцельнае адносін.

Фраза для нечага: «Развялі ты-
сячу кралёў — і ўсе патрыёты! А
здохнущы як кралі...»

Найболей байца, каб яго не су-

памыляўся, а яшчэ праз нейкі час
аказваецца, што памыляўся якраз
тады, калі думаў, што памыляўся...

Бамарш сказаў: «Час — сумлен-
ны чалавек».

Сюжэт.

Жыў чалавек... і ўсё, на што ра-
шыўся, — аднойчы ў адказ на зын-
вагу сарваў, кінуй, пабіў, растапігаў
перед крыўдзіцелем *свое* акуля-
ры... і, калі памёр, на чырвонай ак-
самітавай падушачцы, на якіх па-
перадзе нябожчыка ягоныя ўзнага-
роды звычайна нясуць, — пра-
несслі гэтыя пабітыя акуляры.

Незразумела было, што з гэтага
павінна вынікаць, дык нічога і ня
вынікла.

«Сёньня — як ёсьць, а заўтра —
бліны», — бабіца казала. А Пушкін
казаў: «Яшчэ павесялімся».

Свой лёд грэ

Менская «Юнацтва» на сваёй пляцоўцы выйграва трэ мячы запар і выйшла ў паўфінал Кантынэнтальнага хакейнага кубку.

Перад пачаткам чвэрцьфінальнага турніру, што прайшоў у Менску 14—16 кастрычніка, трэнэр «Юнацтва» Міхаіл Захараў у інтэрвю «Пресеболу» заяўіў: калі каманда не праћеца ў наступны раўнд, нічога кепскага не адбудзеца. Маўляў, мы аддаём прыярытэт нацыянальнаму першынству. Такое стаўленыне да эўратурніру тлумачыцца проста. У міжсезонніне двухразовага чэмпіёна краіны пакінуў дзясятак гульцоў. Дый Кантынэнтальны кубак не карыстаецца вялікай пашанай у хакейных супердзяржаваў. Чехія, Фінляндыя, Швейцарыя, Славакія яго ігнаруюць. Асьціражныя выкіданні сп. Захарава былі таксама выкліканыя тым, што ў супернікі «Юнацтву» па чвэрцьфінальнай групе трапіліся даволі моцныя супернікі — «Казынк-Тарпэда» (Казахстан) ды апанэнт па Адкрытым чэмпіянате Беларусі кіеўскі «Сокал». Каманды, вартыя як мінімум гульні ў паўфінале. Але лёсаваныне, заснаванае на географічным прынцыпе, зьявіло ўсіх у адну группу.

У пятніцу менчукі лёгка расправіліся ці не з галоўнымі сваімі апанэнтамі — казаскім «Казынк-кам-Тарпэда»: 4:0. Зрэшты, казаскім клуб зьяўляецца па месцы пратісі — Усьць-Каменагорск. За каманду гуляюць толькі два прадстаўнікі карэннае нацыі, астатнія ўсе маюць славянскія прозвішчы. Но таму «Казынк» і запісаўся ў вышэйшую лігу (дывізіён «Усход») расейскага чэмпіянату. Калі ж сур'ёзна, у казастанскіх стэпах годных супернікаў для гульні ў хакей німа.

У суботу 15 кастрычніка «Юнацтва» гуляла з «Хакай», што прадстаўляе аўтаномную вобласць Арагон — паўночны ўсход Гішпаніі. Пауль слова «Хака» больш вядомае не як назва хакейная каманды, а як назва гораду са слáўным гістарычным мінулым. У 860 г., на досьвітку Рэканкісты, у яго ваколіцах граф Аснар нанёс паразу маўрам, потым за маўраў узяўся знакаміты

Сыд. У сярэдзіне XI ст. горад стаў першай сталіцай Арагонскага каралеўства — адной з апор барацьбы супраць арабаў. У 1479 г. дзякуючы дынастычнаму саюзу паміж Ісабэль Кастыльскай і Фэрнанда Арагонскім паўсталі сёньняшняя Гішпанія. А Хака, як Наваградак, ператварылася ў ціхі правінцыйны гародок з насељніцтвам у 12 тысяч чалавек.

На Пірэнэях хакей — рэч аматарская, і ў чэмпіянаце краіны німа і дзясятка камандаў. Усе гульцы чэмпіёна Гішпаніі «Хакі» недзе яшчэ працуяць і на трэніроўкі прыходзяць пасъля працы. Нават замежнікі — Сяргей Гаркуша, Даніл Дзідкоўскі, Ненад Мілінкавіч — ніякія не легіянэры, а гастарбайтэры, што ў вольны ад працы на гішпанскіх прадпрыемствах час вырашылі пагуляць у хакей.

Такі прынцып камплектаваныя каманды накладае адбітак на яе замежныя камандзіроўкі. Украінскі трэнэр «Хакі» Аляксандар Кулікоў ледзь назывіраў гульцоў на трэ пяцёркі. Ни здолеў прыехаць у Менск гішпанскі паліцыянт Хуан Іруэла, які ў вольны ад праваахоўнае дзеянасьці час гуляе за «Хаку». У часы тэрарыстычнае пагрозы праца паліцэйскага ў Гішпаніі надта запатрабаваная.

Супраціўляліся арагонцы першыя дванаццаць хвілін гульні. Пасъля на працягу адной хвіліны беларусы двойчы (Арцём Волкаў і Віктар Касыцючонак) прымусілі Хасэ Алёнса выцягваць шайбу з варотаў. На 18-й хвіліне «Юнацтва» забіла трэцюю шайбу, у другім пэрыядзе — яшчэ тры. Даводзіць лік да двухзначнага выхаванцы М. Захарава на сталі, — 2:1.

спыніўшыся на 8:0.

У сярэдзіне другога пэрыяду галкіпэр гішпанскага клубу атрымаў моцны ўдар шайбай у маску. Пастаяў некалькі дзясятак сэкундаў. Да яго па чарзе пад'яжджалі таварышы па камандзе, арбітры, ляпілі па плячы: ну як ты, браток, жывы? Жывы. Хасэ Алёнса знайшоў сілы працягнуць гульню.

«Юнацтва», якое гуляла ў суботу ў сымпатычных сіне-чырвоных швэдрах з мільмі беларускаму воку бел-чырвона-белымі ўстаўкамі, правяло сапраўдную майстар-клясу аматарам з Арагону. Але што ўзяць з аматарскага клубу?

Закінцуць адзінную шайбу брамніку «Юнацтва» Сыцяпану Гарачэўскіх арагонцы здолелі толькі ў сэрыі пасъляматчавых булітаў. Паводле рэгламэнту, буліты прарабіваюцца, нягледзячы на вынік матчу. Робіцца гэта дзеля відовішчнасці.

У суботу «Казынк» перамог «Сокал», і матч «Юнацтва» з украінскай камандай ператвараўся ў фармальнасць. Але менчукі, на радасць гледачам, выйграў тут — 2:1.

Паўфінальны раўнд Кантынэнтальнага кубку пройдзе ў Славеніі з 18 па 20 лістапада. Супернікамі «Юнацтва» будуть мясцовы «Акроні», «Рыга-2000» ды французскі «Грэнобль». Фінал кубку пройдзе ў вугорскім Сечешфэхэрвары (13—16 студзеня). Вядомыя ўжо тры каманды-фіналісткі — вугорскі «Алба Волан», швайцарскі «Цюрых» і таліянская «Лада». Праўда, апошняя мае ціпер вялікія праблемы з фінансамі. Ніякія штучныя абароны і надуманыя пошліны расейскага аўтамабільнага рынку не далі станоўчага выніку, і «Аўтаваз» — спонсар «Лады» — скарачае спонсарскую выдаткі, у тым ліку й асыгнаваныя на спорт. Так што клуб, за які выступае беларус Алег Белкін, стаіць перад пагрозай распаду. І ня факт, што возьме ўдзел у вугорскім фінале.

Наступны ж вялікі хакей у Менску чакаеца ў сьнежні, калі Беларусь прыме ўдзельніка юнацкага чэмпіянату па хакеі ў дывізіёне «В», а айчынная зборная паспрабуе вярнуцца ў эліту наймажнейшых.

Алег Раівец

Трэнэр беларускага «Ювэнтусу» Міхаіл Захараў ужо двойчы рабіў каманду чэмпіёнам краіны.

ЯДВІГА АДАНЧЫК

СПОРТ СЪЦІСЛА

Навіны тэнісу

Першая ракетка Беларусі Максім Мірны вярнуўся з чацвёртага на другое месца ў сусветным рэйтынгу найлепшых парных тэнісістай. Першае месца трymae ягоны напарнік у парным разрадзе — швэд Юнас Б'ёркман. У мінулую нядзелю беларус разам з расейцам Міхайлам Южным выйграў турнір

«Кубак Крамля». У адзінчынам разрадзе беларус застаўся на 32-м месцы. Між тым у Менску за Домам афіцэрскага найбліжэйшы час зьявішча крытыя тэнісныя корты.

Глебава траўма

Паўабаронца лёнданскага «Арсэналу» Аляксандар Глеб выбыў на два месяцы. Прычына — траўма калена, атрыманая ў часе

гульні футбольнай зборнай Беларусі з Шатляндый. Такім чынам, беларускі футбаліст прапусціць некалькі матчаў ангельскай прэм'ер-лігі і ўсе матchy «Арсэналу» ў групавым турніры Лігі чэмпіёнаў.

От, гэтыя акрабаты

На чэмпіянаце Эўропы ў Салёніках (Грэцыя) беларускія акробаты

заваявалі чатыры ўзнагароды — два сярэбранныя і два бронзавыя медалі.

«Серабро» на раҳунку трох ў складзе Галіны Старэвіч, Тацяны Мотуз, Марыі Гіруць, а таксама «юніёрак» Ганны Дудкоўскай, Алісы Ўсманавай і Юліі Хрыпач. «Бронза» на раҳунку дуэту Аліны Юшко і Кацярыны

Мурашкі, а таксама мяшанага дуэту ў складзе Настасіі Жарнасек і Сяргея Быхаўцава.

«Зорка» і «Славія» — на вылет

За трох туры да фінішу футбольнага чэмпіянату вызначыліся каманды, што расстаюцца з вышэйшай лігай. Гэта менская «Зорка-БДУ» і двухразовы чэмпіён

Беларусі (1996, 2000) мазырская «Славія». На зымену ім у вышэйшую лігу вярнуліся бабруйская «Белшына» і віцебскі «Лякаматыў». У суботу 22 кастрычніка салігорскі «Шахтар» можа афіцыйна аформіць званьне чэмпіёна. Для гэтага гарнякам дастатковая не прайграць дома жодзінскому «Тарпэду». AP, belapan.com, belta.by

ІНФАРМАТАР

Пракат аўтамабіляў у Менску
(вясельлі, урачыстасці)

PHOTO BY MEDIAPLANET

AVIS Белдзэал

Пракат аўтамабіляў
вул. Старожоўская, 15-315
(гатэль «Беларусь»)
234-79-90

Аўта-арсэнал-пракат

Пракат аўтамабіляў
пр. Скарэны, 11 (гатэль)
276-11-49, 406-11-49

Аўтахаўс «Атлянт-М»

Пракат аўтамабіляў
пр. Машэрава, 31-7 (гатэль
«Плянэтэ»)
226-73-83, 226-78-51, 660-
29-88

Белрэнтаўта

Пракат аўтамабіляў вул. Куй-
бышава, 40, офіс 1.
202-12-70, 633-01-43, факс
202-12-50

Белспортзабесьпячэнне

Пракат аўтамабіляў
пр. Ф. Скарэны, 326
227-76-86, 227-77-19

Група «Сіфтранс»

Пракат аўтамабіляў
вул. Кульман, 33а
237-24-10, 289-37-57

213-18-18, 601-60-19

«Лада-Аўтапракат»

Пракат аўтамабіляў
вул. Сярова, 1

275-18-05

Лімузін-сервіс

Пракат лімузінаў
вул. Ульянавская, 4-19

227-87-83, 8-029-672-

26-78

Пракат мікрааўтобусаў

650-89-78, 620-24-83,

факс: 271-77-90

Пракат лімузінаў

2-гі зав. Баграціёна, 17-85

235-50-97, 8-029-635-50-

97

Швэдзкі бізнес-цэнтар

Пракат аўтамабіляў
пр. Машэрава, 31 (гатэль
«Плянэтэ»)

226-86-86

Юкола-сервіс

Пракат аўтамабіляў
вул. Кульман, 33а

237-24-10, 289-37-57

Чэмпіён зь берагоў Дунаю

У Сан-Люїс (Аргентына) прайшоў чэмпіянат сьвету па вэрсіі ФІДЭ (прэзыдэнт — Кірсан Ілюмжынаў). Дагэтуль чэмпіёнам сьвету быў Рустам Касымжанаў з Узбекістану, які заваяваў тытул падчас спаборніцтваў у Лівіі, дзе не гулялі наймацнейшыя. Сёлета Касымжанаў меўся праэкзамэнаўца «грозны Гары». Але Каспараў нечакана для многіх пакінуў шахматы ўзімку. Гэта стала ўдарам па прэстыжы гульні, і ФІДЭ тэрмінова пераўтварылася ў пажарную каманду. Урэшце, давоміліся пра кругавы турнір для топ-эліты (восем чалавек) з прызывам фондам у мільён даляраў.

Рэйтынг-фаварытамі ў Сан-Люїсе былі баўгарын Весялін Тапалаў, індус Вішы Ананд. Іх ды Пэтэр

Лека сам Каспараў называў галоўнымі прэтэндэнтамі на першынство. Фэміністкі ж трymалі кулаці за Юдыт Полгар — адзінную жанчыну ў турніры. Але вугорка ня спраўдзіла іх чаканняў, заняўшы апошніе месцы — 4,5 бала з 14. Першынстваўшы Тапалаў: шэсьць перамог, восем нічых (10 балаў). Другое месцы ў Ананда, трэцяе — у расейца Пятра Сывідлера (па 8,5 бала).

Постаць новага чэмпіёна сьвету знаёма аматарам: зь сярэдзіны 1990-х яго імя

пастаянна мільгасе ў шахматных навінах. Гэта 30-гадовы халасыцяк, што вырас у горадзе Русе, на румына-баўгарскім памежжы. Міжнароднага майстра заваяваў у 14 гадоў, гросмайстар стаў з 17-ці. Ягоны стыль камэнтатары параўноўваюць з алехінскім або фішэраўскім. Прагматычны спартовец, моцны ў любых пазыцыях: бліскучая завяршышы першы круг у Аргентыне, у

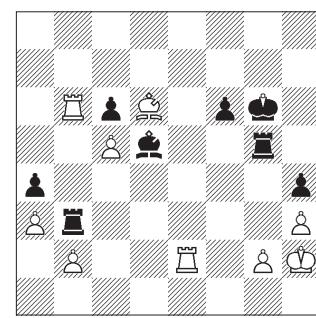
другім ахвотна пагаджаўся на нічыі, абы захаваць адры ѿ ад канкурэнтаў. У адрозненіе ад чэмпіёна-2002 украінца Руслана Панамарова, Тапалаў далёкі ад «шахматнай палітыкі».

Беларусам таксама варта парадавацца перамозе баўгарына: хоць ён цяперака жыве ў Гішпаніі, але ж паходзіць з небагатай «няшахматнай» краіны цэнтральна-эўрапейскага рэгіёну. То, можа, і ў нас калі-небудзь свой Тапалаў зьявіцца.

BP

Як бы вы згулялі?

Р.Касымжанаў (2670) — В.Тапалаў (2788). Ход чорных.

матычныя падыходы і іх маx-
мінімальныя варыянты. Трэба
узвесці ўсе чарнага аракі, Td2
Tc5, Td1 Td2, Be4 Je3 Ta8
he6Kc6h5h0 аракі, 2. Td2
clia1i h0ph1a aprih3h0h0
ci1ia3! Te3! Ma1ph1
AMKA3: I...Te3! Ma1ph1

НАШЫ ШАШКІ

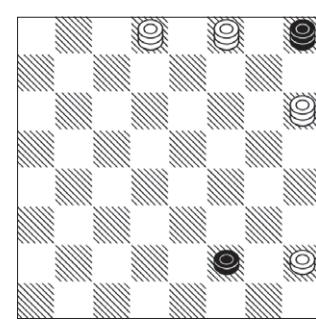
Аматар лічбай

Не пасыпела рубрика зявіцца на съвет, як асобныя чытачы запыталіся: «Чаму «Нашы шашкі»? Хіба бываюць «ня нашы»?» Адказываем: мы плянуем пісаць пра 64-клетачныя шашкі, званыя «рускімі», або «расейскімі» (*Russian draughts*). Менавіта яны пашыраны ў краіне: ім ахвяруюць час аматары ў цыгніках, на лецішчах, у турмах... Стокле-

тчныя шашкі не заваявалі гэткага прызнання — моты, што па «міжнародных правілах» у нас пачалі гуляць толькі пасля Другой сусветнай. Нават доншак на сто клетак не відаць у продажы. Ангельскія, кітайскія, гішпанскія, бразыльскія варыянты гульні ўвогуле застаюцца таямніцай для большасці судычыннікаў. Зрэшты, будзе

жаданьне чытачоў — раскажам і пра экзотыку.

Пакуль рэдакцыя не зава-

ВАРТА БАЧЫЦЬ

Пятніца, 21
кастрычніка

БТ, 12.15

«Няскончаная п'еса для мэханічнага піяніна».

Расея, 1976, рэж. Мікіта Міхалкоў.

Драма.

Карціна М. Міхалкова, паставлена па чэхаўскім творам — вытанчаны маскарад жарсціяў, пакуты несапраўднага існаваньня, трагікамедыя духу і неда-рэчнасціяў.

Святылавая драматургія апэратора Паўла Лебешава ды зладжаны акторскі ансамбль: Аляксандар Калягін, Алена Салавей, Алег Табакоў, Юры Багатыроў.

НТВ, 22.45

«На поўнач прац падночны заход».

ЗША, 1959, рэж. Альфрэд Хічкок.

Трымценьнік.

Бязывіннага рэкламіста (Керы Грант) перасьледујуць шпегі, якія лічацца яго двайным агентам і паліція, якая абвінавачвае ге-

роя ў забойстве.

Кім Сун-Су ён з фільма Хічкока. Сцэна перасьледу героя самалётам вайшла ва ўсе кінахрэстаматы.

БТ, 23.35

«Ваяр».

Карэя — Кітай, 2001, рэж.

Сун-Су Кім.

Усходні баўляк.

Карэйская баўляк вызывае захопленую ў палон прынцесу, каб наступерак ворагам і стыхіі даставіць ім трохомам Клінта Іствуда. Фільм адкрыў кінасвяту і кампазытара Эніё Марыконэ.

НТВ, 21.40

«Дзікі, дзікі Захад».

ЗША, 2000, рэж. Бары Зонэнфэлд.

Прыгоды, камедыя.

Комікс, навуковая фантастыка, камедыя і постмадэрн вэстэрн у адным флякене. Бары Зонэнфэлд («Сямейка Адамсаў», «Людзі ў чорных») прапануе нечаканы погляд на «дзікі» бітва, калі-небудзь паставіць

леная на экране» — пісалі пра фільм у прэсе.

Субота, 22 кастрычніка

СТВ. 20.15

«За жменю даляраў».

Італія — Гішпанія —

Нямеччына, 1964, рэж.

Сэрджэй Леонэ.

Герой наймаеца ў забойцы да двух варагоўных груповак, ведучыя сваю гульню. Культавы фільм — выверанай кампазыцыйнай кадраў, нечаканымі ракурсамі, дасыціпнымі дэталямі і трохомам Клінта Іствуда. Фільм адкрыў кінасвяту і кампазытара Эніё Марыконэ.

НТВ, 21.40

«Дзікі, дзікі Захад».

ЗША, 2000, рэж. Бары

Зонэнфэлд.

Прыгоды, камедыя.

Комікс, навуковая фантастыка, камедыя і постмадэрн вэстэрн у адным флякене. Бары Зонэнфэлд («Сямейка Адамсаў», «Людзі ў чорных») прапануе нечаканы погляд на «дзікі» бітва, калі-небудзь паставіць

Захад»: з мэханічнымі павукамі, адмысловымі агентамі-травесты і бязногім нягоднікам, які марыць забіць прэзыдэнта.

Каўбайскую парачку абаронцаў дэмакраты граюць Уіл Сыміт і Кевін Кляйн, галоўнага ворага — Кенэт Брана.

БТ, 22.30

«Ван Хэлсінг».

ЗША — Чэхія, 2004, рэж.

Стывен Сомэрз.

Комікс жахаў.

Граф Дракула, Ваўкалак, містэр Хайд, цыганскія прынцэсы — і адзін паляўнічы, доктар ван Хэлсінг. Толькі замест старога прафэсара — малады агент Ватыкану ў касыціме каўбоя і з арбалетамі.

С. Сомэрз («Мумія») зрабіў анталёгію кінажахаў, дзе страшныя персанажы зацуглянныя для працы ў баевіку.

АНТ, 22.40

«Святая Лола».

Францыя, 2005,

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Саша бяз грыму

Да 25 кастрычніка ў «Падземцы» (пр. Скарыны, 43) працуе выстаўка карцінаў і коміксаў Аляксея Хацкевіча, мастака, вядомага яшчэ сваім узделам у праце «Саша і Сірока».

Восень-2005

3 25 да 28 кастрычніка ў павільёне НВЦ «Белэксспа» (Я.Купалы, 27) пройдзе Міжнародная спэціялізаваная выстаўка «Будэ́спа: восень-2005».

Тэхна-арт

28 кастрычніка ў мастакай галерэі «Універсітэт культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) адбудзеца адкрыццё выстаўбы «Тэхна-арт. Прастора жыцця». Удзельнікі — «зубры» і аматары камп'ютарнага дызайну.

Я хачеў бы спаткаца з Вамі на вуліцы...

У Літаратурным музее М.Багдановіча (М.Багдановіча, 7а) да канца году ладзіцца выстаўка «Я хачеў бы спаткаца з Вамі на вуліцы...» (Максім Багдановіч і сучаснікі).

Wonderfull World

Да 17 лістапада ў галерэі твору Л.Шамяля (пр. Ракасоўскага, 49) — выстаўка твораў Людмілы Шамяляўай і Ігара Рымашэўскага «Які цудоўны свет...».

ІМПРЭЗЫ

Аўтарская песня

25 кастрычніка ў кавярні «Свіцязянка» (бул. Сурганава, 20) — канцэрт выкананіць аўтарской песні і рамансу Анжэлы Худзік. Пачатак а 19-й.

Петрашкевіч

21 кастрычніка а 19-й гадзіне на гістарычным факультэце БДУ (бул. Чырвонаармейская, 6, ауд. 44) адбудзеца творчая сустэречча з пісьменнікам Алемесем Петрашкевічам «Адлюстраванье гісторыі ў драматургіі».

Грыцкевіч пра Кіргольм

29 кастрычніка ў музее-сядзібі «Дом Ваньковіча» (бул. Інтэрнацыянальная, 33а) адбудзеца імпрэза, прысьвеченая 400-годдзю бітвы пад Кіргольмам. Выступуці: Анатоль Грыцкевіч, Алеся Казакоў, Зыміцер Сідарович.

Бардаўскі зыўёт

29–30 кастрычніка адбудзеца штогодовы традыцыйны зыўёт памяці Арыка Крупа (у раёне Пухавіч). Т.: 640-05-07 (Уладзімер).

СПОРТ

Муай-тай

21 кастрычніка а 19-й у менскім клубе «Рэактар» (В.Харужай, 29) пройдзе турнір па тайландскім боксе за тытул чэмпіёна Беларусі сярод прафесія-

налаў па вэрсіі Міжнароднай фэдэрацыі кікбоксінгу ў тайландзкага боксу (WKN).

За чэмпіёнскі пояс і званье наймацнейшага на турніры будуть змагацца Аляксей Талантай, Яўген Вінаградаў, Юры Раманоўскі, Юры Дзяцлаў.

Футбол. Чэмпіянат Беларусі.

24 тур

22 кастрычніка (субота) БАТЭ (Барысаў) — «Нёман» (Горадня).

«Лякаматыў» (Менск) — «Дынама» (Барысаў).

«Славія» (Мазыр) — «Дарыда» (Ждановічы).

МТЗ-РІПА (Менск) — «Нафтан» (Наваполацак).

«Днепро-Трансмаш» (Магілёў) — «Зорка-БДУ» (Менск).

«Шахтар» (Салігорск) — «Тарпеда» (Ходзіна).

«Гомель» — «Дынама» (Менск).

Хакей. Чэмпіянат Беларусі

22 кастрычніка

(субота) «Дынама» (Менск) — «Сокал» (Кіев).

Палац спорту.

«Керамін» (Менск) — «Гомель».

Лідскі палац на Прывіцкага.

«Нёман» (Горадня) — «Хімвалакно» (Магілёў).

«Берасьце» — «Юнацтва» (Менск).

Пачатак матчу а 13-й.

ТЭАТРЫ

Балет (на сцэне Палацу Рэспублікі)

23 (нед.) — «Рамэо і Джульєта».

24 (пн.) — «Баядэрка».

26 (ср.) — «Спартак».

30 (нед.) — «Стварэнні свету».

Купалаўскі тэатар

21 (пт) — «Згублены рапід».

26 (ср.), 27 (чы) — «Чычыкаў».

28 (пт) — «Уваходзіць свободны чалавек».

29 (сб) — «Парфэн і Аляксандра».

Ранішнія спектаклі

23 (нед.) — «Гаўлінка».

Малая сцэна

29 (сб) — «Муж для пазнкі».

30 (нед.) — «Баліда пра кахраньне».

Тэатар беларускай драматуры

25 (аўт.) — «Майстар галадання».

26 (ср.) — «Палёты з анёлам».

27 (чы) — «Трыбунал».

29 (сб) — «Чорны квадрат».

30 (нед.) — Міжнародны тэатральны форум «Залаты віязь-2005» прадстаўляе.

Тэатар лялек

20 (чы), 21 (пт) — «Прыгоды ўдалага салдата Швэйкі».

25 (аўт.), 26 (ср) — «Дом, які пабудаваў Сьвіфт».

Тэатар імя Горкага

21 (пт) — «Суцішальник удоў».

22 (сб) — «Анджэла ды іншыя».

23 (нед.) — «Дзядзькаўson».

25 (аўт.) — «Лінічка».

26 (ср) — «Вольны шлюб».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Слодыч рабства

Кінафімат «4x4»

«Мандэрлей» («Manderlay»)

Данія — Швэцыя — Нідерланды — Францыя — Нямеччына — ЗША, 2005, каляровы, 139 хв.

Жанр: драма.

Другая частка тройкі Ларса фон Трыера, распачатая «Дог-вілем». Грэйс (Брайс Хаўвард) трапляе на плянтацыю ў Алібаме, дзе мурныны ня ведаюць,

налаў па вэрсіі Міжнароднай фэдэрацыі кікбоксінгу ў тайландзкага боксу (WKN).

За чэмпіёнскі пояс і званье наймацнейшага на турніры будуть змагацца Аляксей Талантай, Яўген Вінаградаў, Юры Раманоўскі, Юры Дзяцлаў.

Футзал. Чэмпіянат Беларусі

12 лістапада

працуе фатавыстаўка «Вольнае паветра паветра Майдану».

Фатадзымкі зроблены

непасрэднімі ўдзельнікамі

Памаранчавай рэвалюцыі ва Украіне фотамастакамі

Тарасам Дуткам, Міколам Калітчуком,

Кацярынай Радчанкай.

Вольнае паветра

Майдану

Вольнае паветра

Майдану

Таблетка ад нудоты

Адзіная інтрыга, якая засталася на тэлебачаньні, — як афіцыйныя СМІ будуць мачыць Мілінкевіча? Клясьчна пададуць, як заўсёды прэзентавалі дэмакратаў, — фашыст, наркаман і тэрарыст — ці наадварот, прыдумаючы нешта арыгінальнае?

Амаль трох тыдняў мінула пасля гістарычнай стрэлкі на МАЗе, а «Актуальны камэнтар», «Панарама» і «Ў цэнтры ўвагі» ўпарты інтароўца гарадзенскага барбута. Такі дзіўны падыход можна зразумець па-рознаму.

Магчыма, гэта хітры тактычны ход бацьковых піяршчыкаў — халаднакроўна дачакацца, калі рэйтынг «адзінага» падскочыць да 99%, каб за дзень выбараў злыць на «фізыку» сымяротны кампрамат: Мілінкевіч, Басаеў і Пазняк — родныя браты, выпадкова разлучаны ў радзільнім доме.

Па-другое, магчыма, што нашым палітычным камэнтаторам далі ўстаноўку нічога не гаварыць пра апазыцыйнага боса, каб той не

Адзіная інтрыга, якая засталася на тэлебачаньні, — як афіцыйныя СМІ будуць мачыць Мілінкевіча? Клясьчна пададуць, як заўсёды прэзентавалі дэмакратаў, — фашыст, наркаман і тэрарыст — ці наадварот, прыдумаючы нешта арыгінальнае?

раскруціцца. Плайн — запыбіся, калі б не расейская СМІ. У такім разе дэфіцит інфармацыі пра Мілінкевіча на БТ будзе ўспрымача электаратам як адсутнасць на яго якога б там ні было кампрамату. Калі ўжо БТ нічога не накапала, то палітык сапраўды чысьценькі, хе- рувім, якому самае месца ў Чырвоным доме.

Існуе і трэці, самы непрыемны варыянт: калектыву дзяржаўных прапагандыстаў ахапіць творчы запор.

Магавая штурмы ідуць па наступнай непрадукцыйнай схеме.

Палітэхноляг А.: «Што б прыдумаць, што б прыдумаць...»

Палітэхноляг Б.: «Можа, возьмем «Трыумф волі» Рыфэншталь і ўклейм туды твар гэтага «адзінага»?»

Палітэхноляг А.: «Састарэла...»

Палітэхноляг Б.: «Можа, пусціць шлёткі, што апазыцыйна выймысна выбрала сваім лідэ-

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

Зь Беларусі і Літвы

Капыль, Менск. губ., Слуцк. пав. Вядомая шайка зладзеў Ма-зой ужо распласлася: адных арыштавалі, а другія паўцякі ў Амэрыку, і нават крыху часу было цішэй, але ціпер і зноў знаходзяцца дабрадзея, што выцізываюць сала з кубельчыкі або выздраоць вокны сярод белага дні дый улазяць у куфры і гаспадараць там па-свойму.

А.Гурло

Вільня. Нідаўна на станцыі Вільня поезд пераехаў старца, каторы ішоў рэльсамі. Калі яго даставілі ў бальничу, то дзазналіся, што эта быўшы ковенскі гарадзкі галава. Ён зъяднёў і, на мячу з чаго жыць, на сёмым дзясятку сваго жыцця пайшоў жабраваць.

М.Кублічы (радзіма В.Быкава. — Рэд.) Віцебск. губ., Лепельск. пав. У №25 «НН» пісаў «Віталік Х.» (будучы беларускі сывятар Віталіс Хамёнак. — Рэд.) карэспандэнцыю, у каторай нападаў на нашага новага пісара, што ён «фанаберысты маскаль». Новы наш пісар не маскаль, але мясцовы беларус, кублічнін, сын дзяка, а і прозвышча яго кака аб родзе і племені — Шчэн-сновіч. З народам гаворыць ён у свай роднай беларускай мове. Стары пісар пераведзены земскім за яго неакуратнасцю у канцылярый суду.

А.В.Д.
1910, №39

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

КАНТАКТЫ

Хлопец пазнаміца з дзяячынай—беларускай для сур'ёзных адносін. Т.: 373-23-74, 238-87-93. Саржук

Прыстайны мужчына 56 гадоў, рост 172, пазнаміца з адзінай жанынай, якой надакуныла быць адзінай. Горадня-23, а/с 11

«Малады фронта» раскруціў у Беларусі Дзень сывятоў Валянціна. Штогод з 1997-га 14 лютага ў Менску і найбуйнейшых гарадах Беларусі адбываюцца моладзевыя вулічныя маніфестацыі... Далучайшайся і стань моцным! Т.: 755-69-90

КНІГІ, МУЗЫКА

Беларускае аўдыё. Прапаную калекцыю беларускіх касэц, СД, у тым ліку аўтэнтычныя фальклёр, «Я нарадзіўся тут», сучасная і архаічная музыка. Т.: 753-91-96

Кнігаабмен: Т.: 753-91-96

«Курапатых Зянона, «Нацыяналізм у XX ст.» Э.Сыміта, «Русіфікацыя беларускай мовы ў БССР» (са слоўнікам) Ст.Станкевіча, іншыя кнігі можна атрымаць дарма на Румянцева, 13 (ТБМ). Панядзелак — пятніца (15.00—19.00). Т.: 707-40-01

Куплю 4-ты том «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі». Т.: 288-14-52 (увечары), 402-56-78

ПРАЦА

Патрабуеца наборшчын (Word) зь веданнем беларускай мовы. Т.: 203-34-79, 203-24-69

Якнай выканано пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Звяртатца загадзя пасля 17-й. Т.: 235-18-72. Юры

Беларускамоўныя нямі і гувернанткі ўсем, дзе размазуляюцца на роднай мове. Т.: 226-50-31, 750-14-11. Іна

Для заняткаў з ліцэістамі запрашаем беларускамоўнага выкладчыка ангельскай мовы. Т.: 633-48-59 (Лівон)

рам фізику, каб стварыць мініятурную атамную бомбу і арганізаваць тэракт?...»

Палітэхноляг А.: «Прасыпіся! Выходзіць, што твой Мілінкевіч геній, здольны абагаціць уран у хатніх умовах? Геній ідзе на выбары. Я ўжо бачу загаловак у «Московском комсомольце»: «Фізык супраць шызіка».

Палітэхноляг Б.: «Што б прыдумаць, што б прыдумаць...»

Апошні варыянт, натуральна, самы фіговы. Калі айчынныя Паўлоўскія нічога не прыдумаюць, то так і прыйдзеца увесе падыход ад нуды.

Ладна, Азаронак, ня парся. Дару ідю: трэба разагнаць, што Мілінкевічава бабка у 1941-м правяла ў тыл лініі Сталіна калёну фашысцікі танкаў.

ЗАПРАШАЕМ У ПАДАРОЖЖА

23 кастрычніка (нядзеля)

Менск—Дамашана—Алесіна—Ляды—Убель—Сымілавы—Дукора—Раванічы—Багушэвічы—Беразіно—Менск

30 кастрычніка (нядзеля):

Глыбокае—Дзісна—Дрыса (Верхнядзвінск)—Пігосава—Волынтае—Росіца—Шар’я—Асьвея

5—6 лістапада:

Вільня—Трокі—Меднікі

т.: 232-54-58, 622-57-20 (зьміцер), 264-12-38, 776-24-35 (Павал)

Ліцензія №02310100189 ад 24 траўня 2001 году

АЛЬТУС ПЛЮС

Край азёраў, касцёлаў, паркай

30 кастрычніка

Мядзел—Нарач—Камаі—Паставы

Камаі — касцёл Св. Яна Хрысціцеля (1603—1606 гадоў), помнік абарончай архітэктуры Беларусі. У нашыя дні тут гучыць арганная музыка...

Каменны крыж XV ст.

Паставы — вадзяны млын 2-й паловы XIX ст. Цяпер тут дом рамёстваў, дзе можна набыць традыцыйную кераміку, вырабы з саломкі.

Палац Тызэнгаўза (1788 г. — 1-я палова XIX ст.).

Касцёл Св. Антонія Падуанслага (1898—1904 гадоў.)

І пад канец — заезд на стравусіную ферму, дзе ў адкрытых вальерах пасыяцца стравусы, бегаюць рознакаляровыя трусы і нават жыве горны казэль.

Боцік. Побач — каварня, дзе можна набыць экалігична чыстыя сыры, масла, стравусіныя яйкі і мяса.

Кошт туру — 35000

«Альтус Плюс» г. Менск, вул. Кастрычніцкая 5-320 (к/з «Менск»)

т. 222 46 51, GSM 762 72 33

www.vandrouka.com

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўны рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,

У.Знамярскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі

галоўны рэдактар

Андрэй Дынько

фотарэдактар

Арцём Ліва

нам. галоўнага рэдактара

Андрэй Скурко

мастакі рэдактар

Сяргей Харэўскі

выдавец і заснавальнік

«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСА:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 папос фарматам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларусь Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарбілы, 79. Рэдакцыя не яўляецца адказніком за змест рагічных абвестак. Кошт свабодны. Пасвядчэнне аб рагістрацыі парыдзічнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзеное Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белнвестбанка». Менск, код 764.

Наклад 3367. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 20.00.19.10.2005.

Замові № 6014.

Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а

Чатыры памылкі ў восьмі словах: так ужо пяць гадоў рэкламуе сябе адзін